

MUHAMMED EL-GAZALI

VJEROVJESNIKOV SUNNET

IZMEĐU ŠERIJATSKIH PRAVNIKA
I ZNANSTVENIKA HADISA

Izdavač
MUFTIJSTVO TUZLANSKO

Za izdavača
Husein ef. KAVAZOVIĆ

Naslov originala
MUHAMMAD AL-GAZALI
AS-SUNNA AN-NABAWIYYA
BAYNA AHL AL-FIKH WA AHL AL-HADIS

Prijevod sa arapskog
Nermin ČANIĆ
Zuhdija HASANOVIĆ
Osman KOZLIĆ

Lektor
Emina HATUNIĆ

Štampa
HARFO-GRAF Tuzla

Za štampariju Safet PAŠIĆ

Tiraž 2000

CIP-Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

UDK 348.97 : 297.164
UDK 297.164 : 348.97

el-GAZZALI, 'Abu Hamid Muhammad
Vjerovjesnikov sunnet između šerijatskih
pravnika i znanstvenika hadisa / Muhamed el-Gazali
[prijevod sa arapskog Osman Kozlić, Nermin Čanić, Zuhdija Hasanović],-
Tuzla : Muftijstvo tuzlansko, 1998. -165 str. : 20 cm

Prijevod djela: As-Sunna an-nabawiyya
ISBN 9958-9631-0-8
COBISS-ID 762374

MUHAMMED EL-GAZALI

VJEROVJESNIKOV SUNNET

IZMEĐU ŠERIJATSKIH PRAVNIKA I
ZNANSTVENIKA HADISA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
pdf izdanje za vas pripremili:
www.bosnamuslimmedia.com
1430. hidž. god./ 2009. god.

Tuzla, 1998.

SADRŽAJ

SADRŽAJ	4
UVOD	7
PREDGOVOR ŠESTOM IZDANJU	9
PREDGOVOR	12
PRIMJERI MIŠLJENJA I PREDAJE	17
Autentičnost hadisa i uslovi za to	17
Da li se umrli kažnjava zbog plaća porodice za njim?.....	21
Krug odmazde	25
Tehijjetul-mesdžid	27
Hadis: Približio se uzvišeni i nadnio.....	29
Aišino, r.a., provjeravanje hadisa.....	32
Nesuvisla fetva.....	34
Musa, alejhis-selam, i melek smrti	36
Optuženi - nevin.....	41
Da li je obznanjivanje smrti umrlog - haram?	42
Vrijednost Sirije	43
Izdržavanje žene tri puta razvedene.....	44
Prisiljavanje djevojke na brak s onim koga ona ne voli.....	45
O SVIJETU ŽENA	48
Pokrivanje žene.....	48
Žena, porodica i javne službe.....	56
Žena i džamija.....	65
Svjedočenje žene u kaznama propisanim Kur'anom i odmazdi.....	70

PJESMA.....	75
Predaja jednog prenosioca i njena vrijednost.....	75
Ibn Hazmova kritika tekstova o zabrani pjesme	85
Relaksacija onim što je dozvoljeno.....	89
Kriteriji za neporočnu pjesmu.....	92
Poročnost većine umjetničkih sredina	94
Pretjeranost u zabranjivanju je neislamski čin.....	95
VJERA IZMEĐU OBIČAJA I OBAVEZA	105
Propisi o jelu	105
Propisi o odijevanju	108
Propisi o stanovanju.....	109
Poglavlje o gradnji	111
REALNOST ŠEJTANSKOG DODIRA I NAČIN NJEGOVA NEUTRALIZIRANJA.....	116
RAZUMIJEVANJE KUR'ANA NA PRVOM MJESTU	127
Hadisi kojima je iskrenut smisao ili čije značenje nije pravilno shvaćeno.....	127
Borba u islamu	129
Ummet nije na nivou uspješne misionarske djelatnosti (da've).....	136
Hadisi o odricanju od ovog svijeta.....	138
Neznanje onih koji ovih dana govore o sunnetu	142
HADISI O SMUTNJAMA	147
Letimičan osvrt	147
Dedžal, vođa Jevreja	148
Propast Dedžala i početak nove ere islama.....	149
Diskusija o hadisu o es-saku	150
Diskusija o onome što prekida namaz	155

SREDSTVA I CILJEVI.....	158
Promjenljivo i postojano na polju džihada.....	158
Promjenljivo i postojano na polju eš-šure.....	161
DETERMINIZAM I INDETERMINIZAM	166
Sveobuhvatno Božije znanje.....	166
Značenje prethodnosti Knjige.....	169
Odbacivanje tekstova koji govore o predodređenosti, kao Allah je stvorio ljude za džehennem, a stvorio je ljude i za džennet.....	171
Pregled ajeta o slobodnom izboru, nagrađivanju, kažnjavanju i pravičnosti.....	172
Značenje ajeta <i>Da je On htio sve bi vas uputio</i>	175
Neki aspekti Najviše volje	176
Pokajanje grješnika na Sudnjem danu i znaci tog pokajanja	178
Osvrt na završetak sure El-Mu'minun.....	180
Opći osvrt na hadise o indeterminizmu	181
ZAVRŠETAK (oslabljivanje kur'anske misli je zločin).....	188
Zlatni lanac prenosilaca ne opravdava problematični tekst	188
Šerijatski pravnik sa znanstvenikom hadisa utvrđuje istinitost Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, hadisa: <i>Čovjek neće biti pitan zašto fizički maltretira ženu</i>	199
Ostrvo varalica dedžala.....	202
Žena nema udjela u nastajanju muškog ili ženskog djeteta	203
O PISCU	205

UVOD

BISMILLAHIR-RAHMANIR-RAHIM

Hvala Allahu i neka je salavat i selam s Božijim poslanikom i svima onima koji ga slijede...

Između mene i Međunarodnog instituta islamske misli u SAD postoji prisna veza i često sam učestvovao na njegovim skupovima i u istraživanjima kojima je Institut rukovodio. On se prihvatio civilizacijske misije da nastavi tokove islamske misli koji su prekinuti, ali tek nakon prečišćavanja njena izvora i jasnog utvrđivanja njenih puteva.

Na savremena ljudska dostignuća islam gleda okom nepristrasnim ono što je rezultat zdrave prirode - prihvata, jer je islam i prirodna vjera i ne može da negira svoje osnovno načelo a što je, rezultat mašte i iluzija - odbacuje bez ikakva ustručavanja, jer inovacije i nemaju neke vrijednosti, ako se sukobljavaju s razumom i predajom.

Članovi Instituta su me zadužili da napišem knjigu koja bi dala pravu sliku Vjerovjesnikova sunneta i od njega odstranila drskost ograničenih i pomućenih umova. Istina je da sam se obradovao ovom zaduženju, možda i stoga što je ono suglasno mojoj davnašnjoj želji, i odmah sam se dao na posao.

Uz duboko prijateljstvo koje me veže sa Dr. Abdul-Hamidom Ebu Sulejmanom, Dr Taha Džabirom el-Alvanijem, te intelektualnu bliskost koja nas je povezala, ipak sam vidio da sam lično preuzimam odgovornost za stavove koje ustvrdim i da se izlažem velikim osporavanjima koje ću prouzrokovati.

Zbog svega izrečenog izabrao sam izdavačku kuću Es-Sadikkije u Alžiru za ovo izdanje, nadajući se da ću ovim djelom zaštititi našu

čistu vjeru od prijatelja neznalica i da će masi postati jasna širina milosti u okviru koje je poslao Allah, džellešanuhu, donosioca posljednje Objave.

Uzvišeni kaže: „...a tebe smo samo kao milost svjetovima poslali.“¹

Muhammed el-Gazali

¹ El-Enbija', 107.

PREDGOVOR ŠESTOM IZDANJU

Izenadila me činjenica da je za pet mjeseci štampano pet izdanja ovog djela, što ukazuje na žed muslimanskog čitaoca za korisnom naukom i korektnim izučavanjem.

Složio sam se sa izdavačem da se pojavi novo izdanje uz određene dopune, koje su rezultat sugestija znanstvenika s kojima sam razgovarao, koji su mi pisali ili sam ih nakon toga čuo.

Pojedinci su me grdili, ali sam shvatio da je bolje tome ne pridavati pažnju! Koji to od poslanika nije grđen?! Njihovi sljedbenici su prelazili preko toga i pomoć tražili u strpljenju.

Rekoše: *Bog ima dijete.*

Govoraše: *Poslanik je čarobnjak.*

Ni Allah ni Poslanik ne bijahu spašeni jezika ljudskih, pa kako ću onda ja?!

Međutim, grdnja koja me je uistinu povrijedila jeste potvora da se suprotstavljam Vjerovjesnikovom sunnetu.

Ja javno ističem da su Allah i Njegov Poslanik meni draži od svega drugog i da se moja predanost islamu samo pojačava, a nikako slabi i da je bolje da se takvi koji iznose ovakve potvore više posvete izučavanju fikha i odgoju.

Moj je cilj da odstranim od sunneta ono što mu se pripisalo. Moj je cilj, također, zaštita islamske kulture od onih za koje se kaže da subotom uče, nedjeljom to već predaju, ponedjeljkom se već smatraju stručnjacima, a u utorak kritikuju islamske autoritete, govoreći: *Oni su ljudi kao i mi!*

Kulturni vođa muslimana nalazi se stalno među hvalisavcima na koje znanstvenici gledaju s čuđenjem i prijekorom. Ako oni nemaju

duhovne vođe koji će ih odgajati ili profesore koji će ih obrazovati, tu je vrijeme da ih odgoji na svoj način.

Dopune sam unio u sam tekst djela, a u fusnotama sam ukazao da su to razjašnjenja nejasnih stavova ili odgovori na naknadno postavljena pitanja.

Smatram da sam uz većinu šerijatskih pravnika i autoriteta islamskih znanosti, a ne osnivač nekog krivog mezheba. Ja sam dio Zajednice i zaštitnik njenih ciljeva, a znanstvenici znaju o čemu govorim.

Opasnost dolazi iz redova učenika i pobožnih koji sada u mirnoj noći za islamski svijet dižu svoje glasove tako da neprijatelji islama u Evropi i Americi koriste plitkost njihova razmišljanja u suzbijanju novog buđenja naše izranjavane vjere.

Civilizacija koja vlada svijetom je puna grešaka i nedostataka, međutim, ona će dominirati sve dok se ne nađe bolja zamjena!

Da li su bolja zamjena za to kratka košulja i gusta brada ili bistar um, čisto srce, pravilan odgoj, čista priroda i ispravan hod?

Neki mladići su uspjeli da promijene sistem islamskog obrazovanja pa su marginalne stvari učinili temeljima, a važne, temeljne stvari - listovima koji padaju i nakon najslabijeg vjetrova!

Ponos islama je da dušu izgrađuje na maksimi:

„... uspjeće samo onaj ko je očisti, a biće izgubljen onaj ko je na stranputicu odvodi“.¹

i da namjesništvo na Zemlji vezuje za princip:

„...one koji će, ako im damo vlast na Zemlji, molitvu obavljati i milostinju udjeljivati i koji će tražiti da se čine dobra djela, a odvrćati od nevaljalih“.²

¹ Eš-Šems, 9-10.

² El-Hadždž, 41.

Obraćam se poštovanim vođama vjerskih zajednica i autoritetima koji nose nasljedstvo prvih generacija želeći da se ponovno preispitaju, da bi se ozbiljno prihvatili dvoga:

- intenzivnijeg razmišljanja o kur'anskim ajetima,

- učvršćenja veza između časnih hadisa i kur'anskih, jačih ili slabijih argumenata, jer ne može biti potpuna islamska naobrazba sem sa primjenom oba principa.

Uobraženost je ružna, i uz nauku a kako li je tek ružna uz neznanje i nedostatke!

Ovo djelo je rezultat brojnih eksperimenata na polju misionarstva kojima sam želio usmjeriti islamsko buđenje i učvrstiti duhovno stanje iskrenih praktičara vjere:

„...jedino želim da preporodim koliko mogu, a uspjeh moj zavisi samo od Allaha, a u Njega se uzdam i Njemu se obraćam...”³

Muhammed el-Gazali

³ Hud, 88.

PREDGOVOR

Moje srce je uz mlade zagovornike islamskog buđenja koji su mnogo uradili za islam, a očekuje se od njih da urade i više.

Sukobili su se sa Rusima u Afganistanu i suprotstavili im se odlučnošću koja ih je nagnala u bijeg, ali se još uvijek bore sa ostacima otpadnika i izdajnika. Noć borbe ne dozvoljava skoro svitanje, neprijateljstva se nastavljaju...

Još ranije sukobili su se sa Francuzima u Alžiru. Njihove žrtve su predstavljale uskovitlanu bujicu punu krvi i leševa, sve dok Allah, džellešanu, ne dade izlaz i dok se ne razbiše okovi. Tada se ponovo začuše tekbiri koji dolaziše iz zaključanih džamija:

„Ima li većeg nasilnika od onoga koji brani da se u Allahovim hramovima ime Njegovo spominje i koji radi na tome da se oni poruše? Takvi bi trebalo da u njih samo sa strahom ulaze. Na ovom svijetu doživjeće sramotnu, a na onom svijetu patnju veliku.“¹

Dok je borba Palestinaca imala islamsko vođstvo i islamsko usmjerenje uvećali su se porazi Jevreja i rušile su se njihove želje za željeznim zidovima. Da je borba i dalje ostala takva Jevreji bi zasigurno pobjegli, vratili bi se tamo odakle su i došli u istočnu i zapadnu Evropu.

Međutim, svjetska urota je odvrtila islam od borbe, Arapi su se međusobno počeli boriti za ovosvjetske interese, pa su se Jevreji oporavili i naduli od oholosti.

Zatim se islam po drugi put vraća na bojno polje u vidu novog ustanka koji je ponovo zapalio vatru neprijateljstva. Tada su se i prijatelji i neprijatelji sjetili da je jedino islam - spas.

Moje srce i duša su uz islamsko buđenje, protiv kojeg se splela svjetska urota, koja je izložila njene junake neprestanom nasilju i bilu.

¹ El-Bekare, 114.

Želim da kažem ratobornim mladićima da je oslobođenje zemlje od stranog okupatora veliki cilj, osim ako to nije i mali ustupak njima. Siki na indijskom potkontinentu teže da uspostave državu Sika, ali šta je država Sika? Kakva je njena ljudska vrijednost u prošlim i potonjim vremenima? Nikakva!

Arapske zemlje se uspostavljaju tu i tamo, ali, daleko od vjere, kakva je vrijednost toga i kakav će njihov uticaj biti?! Mi smo propagatori islama koji želi da obznani Božiju objavu, da bude pravičan prema ljudskoj prirodi, da usmjeri civilizaciju prema Njenom Gospodaru da bi egzistirala po Njegovoj uputi.

Nužno je potrebno da se naše nasljedstvo, koje je vodilo svijet jedno vrijeme izvuče iz čahure, obnovi svoju misiju i opere Zemlju od prašine koja je njom popadala. Zbog toga gledam sa velikom pažnjom intelektualnu elitu koja vodi islamsko buđenje i sa strahom pratim njene uspone i padove, dobre i loše postupke, uvjeren da, što je bliže istini to će biti više pod utjecajem nebeskog blagoslova i dobara ove zemlje.

Studirao sam sa islamskim znanstvenicima ovu vodeću intelektualnu elitu, pa smo se složili da je nužno ophoditi se s njom pažljivo i oprezno je upravljati pravim putem.

Primijetili smo da se glavne tačke u islamskom programu ne odnose na intelektualnu sferu koje su joj inače svojstvene. Mnoge od ovih tačaka smo zanemarili u svom povijesnom hodu, poglavito u zadnjim stoljećima.

Da je ustrojstvo vlasti pravilnije, principi slobode i pravde jače izraženi mi ne bismo pali u kandže eksploatatora koji su nas zgrabili i skoro onemogućili našu misiju, i općenito naše postojanje.

Koja je vrijednost preporoda, ako se ne znaju razlozi ranijih poraza?

Drevne i savremene despotske vladavine rađaju znanstvena razilaženja koja ih ne dotiču:

Da li sumnja kvari abdest ili ne?

Da li će se Allah, džellešanuhu vidjeti na Ahiretu ili neće?

Da li je učenje imama dovoljno i za klanjače?

Vladari despoti bi voljeli kada bi svi zapali u rješavanje ovakvih pitanja i nikada ih ne riješili, jer oni osjećaju pravu štetu tek kad se neko upita:

Da li država treba da služi pojedincu ili principu?

Zašto imetak kruži među određenim ljudima?

Da li ljudi treba da žive, kao što su rođeni, slobodni, ili treba da ih čine robovima nekada bičevi despotski, a nekad zalogaj hljeba?

Jedan beduin je prilikom prvog osvojenja rekao Perzijancima:

Došli smo da ljude izvedemo iz obožavanja Allahovih robova u obožavanje Allaha, Jedinoga.

Ovaj beduin je svojom urođenom iskrenošću uvidio glavne tačke islamskog programa i ukazao na njih.

Srce me boli što pojedine mladiće interesuje pitanje da li dodirivanje žene kvari abdest ili ne, i to ih više interesuje nego da li će izbori biti lažirani!!! Nepostojanje dovoljno brige u ljudskoj svijesti o glavnim tačkama ne znači da ih treba zanemariti.

I još nešto želimo reći - koja je to oblast koju zauzimaju sporedna pitanja nakon što zavladaju našim mislima?

Raširila su se slaba mišljenja i neispravni pravci... Dominiraju stavovi koji su bili sporedni u vrijeme prvog kulturnog procvata, tako da ljudi pomišljaju da će se, kada zavlada islam, povratiti ukočenost i pasivnost.

Neki me upitaše: Šta bi uradio u Asjutu kada bi se našao uz pjevače koji žele oživjeti razuzdane noći?

Rekoh: Otišao bih vođi grupe i rekao: *Želimo čuti određene riječi i melodiju, da li možete udovoljiti našim molbama?*

Kada bi pitao: Šta želite?, tražio bih od njih pjesme:

Brate moj, nasilnici su prevršili mjeru

džihad je nužan i žrtve su nužne... ili pjesmu:

Nasilniče, imaš jedan dan...!!

A ako nam zapjevaš *Noći vina* zatvorićemo ti usta ili ćemo ti ih natrpati prašinom! Naša braća se bore na brojnim bojnim poljima i mi im ne možemo dobrodošlicu izražavati pijanstvom i mahmurlukom dok mjesta pogibelji boraca na Božijem putu leže svuda oko nas.

Mi preziremo glupe vidove umjetnosti i ignorišemo cinike koji među ljudima šire slabost i razmaženost!!!

Pa da objasnimo stav islama prema ovome: glumci zbilja žive u blatu, a nastoje sebe uzdići tvrdnjama da se islam protivi umjetnosti. Mi pravimo šale od takvih neobičnih tvrdnji, a oni sa svojom jeftinom umjetnošću ne vrijede ništa!

Još gore se osjećamo kada čujemo da se naivnim mladićima govori: *Mi ne želimo stavove ljudi, niti pravne škole imama, mi želimo da znanje crpimo direktno iz Kurana i sunneta.*

Prezirem isticanje pripadnosti nekoj od pravnih škola i smatram to manjkavošću fikha, možda i posljedicom lošeg odgoja, ali je slijeđenje određene pravne škole manje štetno od dječijeg idžtihada u razumijevanju argumenata.

Normalno je da se onda zbog ovakva načina promišljanja pojave i kulturni i socijalni problemi. Tako možeš čuti sljedeće:

Malik nije znao hadis o počinjanju učenja Kur'ana niti običaj Poslanika, s.a.v.s., vezan za učenje euze, niti je spoznao važnost bismile, a osoba koja to govori završava namaz bez predaje selama. Ta osoba je, u stvari, prava neznalica Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, sunneta!!

Ili: Ebu-Hanife nije dizao ruke prije ruku'a, niti poslije njega, i oporučio je svojim sljedbenicima da ne uče ništa iza imama, a takva osoba klanja nakon dodirivanja ženske osobe. On klanja bez abdesta. Ovaj potonji zaista ne poznaje islam.

Iskreni muslimani osuđuju i proklinju postupke ovih mladića.

Stari profesori El-Azhara su bili najmoćniji da izliječe ove smutnje. Oni su proučavali islam obuhvatajući mišljenja prvih i potonjih, mišljenja četverice imama, kao i različite tefsire, zbirke hadisa i sva ona mišljenja i stavove koji su se u njima nalazili.

Međutim, El-Azhar je u posljednjih trideset godina ili više, skrenuo sa znanstvene linije, linije upute. Zbog toga je oslobodio svima prostor za djelovanje. Proizveo je polovične učenike koji predvode ostale i izazivaju daljnje smutnje, umjesto da eliminišu postojeće. Raširio se fikh beduina i dječije razumijevanje šerijatskog prava i apologetike.

U svojoj knjizi *Ustav kulturnog jedinstva* pokušao sam zaustaviti ovo skretanje, međutim, ta stvar zahtijeva velike napore i mudru znanstvenu politiku.

Ova knjiga je zalogaj koji bi mogao biti gorak mladićima koji su pročitali mnoge zbirke Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, hadisa, a zatim nakon letimičnijeg ili pažljivijeg iščitavanja pomislili da su upoznali islam.

Možda je u njoj lekcija vjeroučiteljima koji se bore protiv mezhebskog fikha zbog shvatljivih tradicionalnih razloga, jer je on istakao formu islama, a zapostavio njegovu suštinu.

Ustvrdjujem još jednom i zauvijek da sam uz brojnu islamsku zajednicu, zajednicu koju su predvodili *hulefai-rašiduni*, imami koji se slijede i pouzdani islamski znanstvenici iz svih generacija, gdje dolazeći čine dove za prethodnike, moleći Allaha, džellešanuhu, iskreno:

„Gospodaru naš, oprosti nama i braći našoj koja su nas u vjeri pretekla i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima: Gospodaru naš, Ti si, zaista, dobar i milostiv.“²

Muhammed el-Gazali

² El-Hašr, 10.

PRIMJERI MIŠLJENJA I PREDAJE

Autentičnost hadisa i uslovi za to

Provjeravanje vijesti je jedan od načina razdvajanja istine od neistine. Muslimani su posvetili veliku pažnju ovom vidu spoznaje i argumentacije, poglavito ako je on vezan za život njihova Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a odnosi se na njegov govor ili praksu.

Postoji samo jedan put za zadovoljenje Allaha, džellešanuhu, i zadobijanje Njegove ljubavi - to je slijeđenje Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatanje njegovih oporuka i hod njegovim putem. To kažemo na osnovu Allahovih, džellešanuhu, riječi:

„Reci: 'Ako vi Allaha volite, slijedite me, Allah će vas zavoljeti i grijehe vam oprostiti...'“¹

Naša islamska zajednica je čuvala kroz dugu povijest Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, ostavštinu i štitila je od sumnji, tako da se laž na donosioca Objave ubraja u jedan od načina postizanja vječnog boravka u vatri, jer je to potvora vjere i izmišljanje laži na Allaha, džellešanuhu, na osnovu riječi Alejhisselama:

Laž na mene, zaista nije kao laž na jednog od vas, ko na mene namjerno slaže neka pripravi sebi mjesto u vatri.

Znanstvenici hadisa su postavili pet uvjeta za prihvatanje Poslanikovih hadisa: tri se odnose na lanac prenosilaca, a dva na sam tekst hadisa:

¹ Ali Imran, 31.

1. Nužno je da u senedu svaki prenosilac bude oštrouman da tačno zapamti što je čuo i da hadis nakon toga ispriča u istom obliku.
2. Uz jaku oštroumnost prenosilac mora imati dobar odgoj i srce koje se Allaha boji, tako da odbaci svaku nepravilnost.
3. Ova dva svojstva moraju da se nađu kod svakog prenosioca, a ako se ne nađu makar kod jednog ili su slabo izražena, hadis ispada iz kategorije autentičnih.

Nakon prihvatljivog lanca prenosilaca gledamo na tekst koji ide uz njega, tj. na sami tekst hadisa:

4. Ne smije da bude *šaz*,
5. Ne smije da u sebi krije mahanu.

Šaz je takav hadis u kome se pouzdan *ravija* (prenosilac) suprotstavlja pouzdanijem od sebe, a skrivena mahana je ona koju kritičari hadisa uoče nakon dubljeg ispitivanja i zbog nje odbace hadis.

Ovi uvjeti su dovoljna garancija za tačnost prenošenja i prihvatljivost teksta hadisa. Ne znam u povijesti ljudske kulture nešto slično ovoj provjeri i kritici. Najvažnije je dosljedno provođenje ovih načela.

Brojni su znanstvenici Muhammedovog, alejhis-selam, sunneta čija je bogobojaznost i ljubomorno čuvanje tradicije posebno izražena. Njihovo provjeravanje lanaca prenosilaca izaziva divljenje i svaku hvalu. Njima su se priključili šerijatski pravnici dajući primjedbe na sami tekst hadisa i otklanjajući *šaz* i *ma'lul* hadise.

Razlog tome je što sud o ispravnosti teksta zahtijeva poznavanje Kur'ani-kerima, ovladavanje kur'anskim argumentima, jačim i slabijim te znanje različitih predaja da bi se mogle porediti i davati prevaga jednima nad drugima.

Činjenica je da šerijatski pravnici upotpunjuju posao hadiskih stručnjaka i da štite sunnet od svih natruha koje su rezultat slabe memorije ili popustljivosti.

Postoje *mutevatir* hadisi koji se po autentičnosti tretiraju kao kur'anski ajeti, zatim vjerodostojni općepoznati hadisi koji objašnjavaju hadise općeg važenja, u kojima su donešeni propisi sekundarnog značaja, a kojima su se pozabavile šerijatske pravne škole nakon što su se usaglasile da je sunnet drugi izvor šerijatskog prava.

Moguće je da hadis bude vjerodostojnog *seneda*, a slabog *metna*, pošto šerijatski pravnici otkriju skrivenu mahanu u njemu.

Otkrivanje *šaz* i *ma'lul* hadisa nije obaveza samo znanstvenika hadisa, nego su znanstvenici tefsira, kelama, fikha odgovorni za to, njihova odgovornost čak prevazilazi odgovornost ostalih.

Sjetimo se Ibn-Hadžera koji je komentare na Buharijin Sahih sabrao u izuzetno djelo *Fethul-Bari*, za koje su kritičari s pravom rekli: Nema knjige nakon *Fetha*. Čovjek, uprkos svom istaknutom mjestu u hadiskoj znanosti, smatra ispravnom pripovjest *Garanik*, te joj daje zeleno svjetlo, te je ona ušla u masu kvareći i vjeru i ljude. Spomenuti slučaj izmislili su otpadnici što je velikim znanstvenicima poznato.

Šejh Muhammed, b. Abdul-Vehhab je nasjeo na ovo i uvrstio je navedeni slučaj u biografiju Muhammeda, s.a.v.s., koju je sam sačinio, a šejh treba da najljubomornije čuva vjerovanje u Allahovu jednoću i da ga brani.

Zatim je na scenu stupio indijski nitkov Selman Ruždi koji je na navedenom slučaju zasnovao svoj roman *Šejtanski ajeti* (*Satanski stihovi*).

Pa zar nije onda pravo znanstvenika ilmul-kelama, tefsira i šerijatskog prava da se bore protiv ovih natruha?!

Uistinu čuvari vjerodostojnog sunneta odbacuju ovaj omraženi slučaj.

Ovih dana potvrđena je od strane profesora Albanija vjerodostojnost hadisa *...meso krave je otrov...*, a svaki onaj koji s razmišljanjem uči Kur'an zna da ovaj "hadis" nema nikakve vrijednosti, bez obzira kakav bio njegov lanac prenosilaca (*sened*).

Allah, džellešanuhu, je, uistinu, na dva mjesta u Svojoj Knjizi dozvolio govedinu i darovao je ljudima, pa kako onda može biti otrov?

U suri el-En'am kaže:

„...i stoku koja se tovari i kolje, - jedite dio onoga čime vas Allah opskrbljuje, a ne slijedite šejtanske korake, jer vam je on pravi neprijatelj.“²

a zatim objašnjava šta je dozvoljeno jesti:

„... i to osam vrsta i par ovaca i par koza...“³

a potom:

„... i par kamila i par goveda...“⁴

Pa gdje mogu biti sve spomenute vrste mesa otrovne?! U suri el-Hadždž, Allah, džellešanuhu, kaže:

„A "beden" smo vam učinili jednim od Allahovih obreda hadždža i vi od njih imate koristi; zato spominjite Allahovo ime kada budu u redove poredane, a kad padnu na zemlju, jedite ih, a nahranite i onoga koji ne prosi, a i onoga koji prosi; tako smo vam ih potčinili da biste zahvalni bili.“⁵

Pod pojmom *beden* spomenutim u ajetu misli se na deve, goveda i bivolice! Otkud u njima otrov?!

Nedostatak kod nekih istraživača hadisa jeste nedovoljno razumijevanje Kur'ana i shvatanje njegovih propisa, ali zašto uobraženost uz takav nedostatak? I zašto se osjećaju pozvanijim od drugih nosilaca islamske misli u otkrivanju skrivenih mahana i kontradiktornosti u hadisima?!

Pomoć u provjeri poslaničke ostavštine je poželjna. Tekst hadisa obuhvata vjerovanje, obredoslovlje i poslovanje, čime su se pozabavili

² El-En'am, 142.

³ El-En'am, 143.

⁴ El-En'am, 144.

⁵ El-Hadždž, 36.

jednako i racionalisti i tradicionalisti, a može isto tako da govori o pitanjima misionarstva, rata i mira, pa zašto je onda zabranjen uvid znanstvenicima ovih važnih disciplina u tekstove hadisa?!

Koja je vrijednost hadisa vjerodostojnog seneda kojem je tekst problematičan, kada imamo hiljade hadisa bez nedostataka i kontradiktornosti, a zabilježeni su u posebno hadiskim zbirkama? Međutim, ako se radi o neznatnim nedostacima u čijoj će se provjeri ispomagati Šerijatski pravnici i znanstvenici hadisa to je još bolje i djelotvornije.

Da li se umrli kažnjava zbog plaća porodice za njim?

U naše doba pojavili su se loši mladići koji kritikuju imame mezheba da su se udaljili od Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, hadisa, iako to nije tačno: imami nisu zanemarili nijedan hadis čiji je sened ispravan, a tekst autentičan.

Sve što su uradili jeste da su otkrili skrivene mahane u nekim predajama, te su ih odbacili, shodno usvojenom znanstvenom postupku i ukazali sljedbenicima Božijeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na ono što je istinito i što vodi pravom putu.

Oni su se ovim postupkom samo ugledali u ashabe i tabi'ine. Pogledaj stav Aiše, r.a., kada je čula hadis: „*Zaista se umrli kažnjava zbog plaća porodice za njim.*“

Ona ga je zanijekala i zaklela se da ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije kazao, i rekla, objašnjavajući zašto ga odbacuje: *Šta vam je, zar ne znate za Božije riječi: „...Svaki griješnik će samo svoje breme nositi...“*⁶

Ona je ono što se suprotstavlja Kur'anu odbacila smiono i lahko. Uprkos tome ovaj hadis kojeg je odbacila Aiša, r.a., još uvijek se smatra

⁶ El-En'am, 164.

autentičnim u hadiskim zbirkama; tako ga Ibn-Sa'd u svome djelu Tabekatul-kubra opetuje sa više seneda!

On kaže: „*Obavijestio nas je Sabit od Enesa b. Malika da je Hafsa, nakon što je Omer, r. a., ranjen kopljem, zajaukala, pa joj on reče: 'Hafsa, zar nisi čula Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kaže: 'Zaista onaj za kojim se jadikuje biva kažnjavan.'*“

Suhejb je lelekao pa mu je Omer kazao: *'Suhejbe, zar ne znaš da onaj za kojim se leleče biva kažnjavan.'*“

Obavijestio nas je Ibn-Avn od Muhammeda da je rekao: „*Kada je Omer dopao rana, ušao sam, a Suhejb reče. 'O jadni brate moj!' Omer mu uzvрати: Teško tebi Suhejbe! Zar ne znaš da se kažnjava onaj za kojim se plače.*“

Obavijestio nas je Ebu-'Ukajl da je Muhammed b. Sirin rekao: „*Kada je Omer ranjen, donešena mu je voda pa mu je izašla na ranu, a Suhejb tada reče: 'Jadni Omere, jadni brate moj, šta ćemo bez tebe', pa mu Omer kaza: 'Pusti to, brate moj. Zar nisi svjestan da se kažnjava onaj za kojim se plače?'*“

Ubejdullah b. 'Amr nas je obavijestio od Abdul-Melika b. 'Umejra, ovaj od Ebu-Burde a ovaj od njegova oca, da je rekao: „*Kada je Omer ranjen Suhejb se okrenuo glasno plačući, a Omer reče: 'Je li to za mnom?'*“

'Da.'

'Zar ne znaš da je Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: Za kim se plače, bit će kažnjavan.'“

Abdul-Melik kaže da mu je Musa b. Talib prenio riječi Aiše, r.a.:. „*Nevjernici su oni čiji će umrli biti kažnjavani zbog plača živih.*“

Aišin, r.a., stav potvrđuju riječi Božijeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: „*Nevjernik se, doista, kažnjava zbog plača porodice za njim.*“

Od Ibn-Ebi-Melike se prenosi da je rekao: „*Umrkla je kćerka Osmana, r. a., u Mekki pa smo došli do nje, a tu sa bili Ibn Omer i Ibn*

Abbas, a ja sam sjedio među njima. Tada Abdullah b. Omer reče Amr b. Osmanu: 'Zar nećeš spriječiti žene da plaču? Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Umrli se, doista kažnjava zbog plača porodice za njim'.

Ibn Abbas tada reče: 'Omer i sam tako nešto govoraše, a kad je on umro spomenuo sam to Aiši, r. a., a ona mi kaza: 'Nek se Allah smiluje Omeru! Tako mi Allaha, Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije rekao da se umrli kažnjava zbog plača porodice za njim, nego Allah, džellešanuhu, povećava nevjerniku kaznu zbog plača porodice za njim', i još dodade: Dovoljan vam je Kur'an:

„...Svaki grijешnik će samo svoje breme nositi.”⁷

Ibn-Abbas je u vezi ovoga rekao: „Allah je taj koji na smijeh ili plač čovjeka nagnava, tj. plač za onima koji odlaze je prirodna stvar za koju nema ni grijeha ni prijekora.”

Ibn-Ebi-Melika reče:

Tako mi Allaha, nakon ovoga Ibn Omer nije ništa rekao.

A šta bi i rekao? Greška je sigurno do prenosioca, pa makar se radilo o Ibn Omeru.

Molim da je ovaj princip kojeg koristi Majka pravovjernih temelj provjere vjerodostojnih hadisa, tj. na osnovu tekstova Kur'an-ikerima, u kojem se ne može naći ništa neispravno.

Zbog toga su imami fikha utvrdili pravila na veoma širokom idžtihadu, oslanjajući se prvenstveno na Kur'an, pa ako nađu u korpusu predaja one koje se slažu s njim prihvataju ih, a ako ne nađu, prioritetnije je slijediti Kur'an.

Pojedinci na sve ovo (tj. da se umrli kažnjava zbog plača porodice za njim), odgovaraju kako smatraju da umrli tada saosjeća sa svojom porodicom, a ne da ga Allah, džellešanuhu, kažnjava.

⁷ El-En'am, 164.

Ovo je lijepo tumačenje i ako ga prihvatimo hadis se ne sukobljava sa Kur'ani kerimom!

Ali i nakon ovog tumačenja ostaju poteškoće. Jedna od njih je da se Aiša, r.a., zaklela da je Božiji poslanik, sallallahu alejhi ve sellem rekao: „*Uistinu, Allah povećava nevjerniku kaznu zbog plaća porodice za njim, a nije spomenuo vjernike.*“

Može neko postaviti pitanje: Zašto da nevjernik biva kažnjavan za grijeh koji nije počinio? Zar to nije nepravedno? Odgovor je u Božijim riječima:

„...da bi na Sudnjem danu nosili čitavo breme svoje i dio bremena onih koje su, a da oni nisu bili svjesni, u zabludu doveli. A grozno je to što će oni nositi!“⁸

Nevjerniku će biti povećana kazna jer je on druge u zabludu dovodio. Stav da vjernik biva žalostan zbog plaća porodice suprotstavlja se ajetu:

„Onima koji govore: 'Gospodar naš je Allah, pa poslije ostanu pri tome, dolaze meleki: 'Ne bojte se i ne žalostite se, i radujte se džennetu koji vam je obećan.'“⁹

Ibn-Kesir smatra da se to dešava pri smrti i prenosi od Zejda b. Esleme da je rekao: *Oni ga obveseljavaju pri smrti, u kaburu i prilikom proživljenja*, dodajući tome da ovo mišljenje objedinjuje sva ostala i da je veoma dobro, odnosno da iskazuje realnost. Kako onda da biva žalostan, kada je ovakva situacija?! Allah, džellešanu, ga umiruje zbog onoga što je ostavio i zbog onoga što će doživjeti.

Allah, džellešanu, je obradovao šehide time što će one koje su ostavili, uskoro naći u dobru!

„...i veseli zbog onih koji im se još nisu pridružili, za koje nikakva straha neće biti i koji ni za čim neće tugovati.“¹⁰

⁸ En-Nahl, 25.

⁹ Fussilet, 30.

¹⁰ Alu-Imran, 170.

Mi ne težimo da hadis kojeg je moguće učiniti vjerodostojnim učinimo slabim, nego težimo da se upotrijebi unutar konteksta slabijih ili jačih kur'anskih argumenata.

Ahad hadis gubi autentičnost kontradiktornošću i postojanjem skrivene mahane, bez obzira što je lanac prenosilaca ispravan.

Krug odmazde

Ebu-Hanife smatra da treba da se borimo protiv nevjernika koji se bore protiv nas ali ako bude ubijen onaj koji ima šticienički odnos, ili ugovor o nenapadanju, nad ubojicom će se izvršiti odmazda. Otuda se odbacuje hadis:

Neće se izvršiti smrtna kazna nad muslimanom zbog ubistva nevjernika, iako mu je sened ispravan, jer je njegov tekst manjkav pošto se suprotstavlja kur'anskom ajetu:

„... *glava za glavu*...“¹¹

te Božijim riječima nakon toga:

„... *I ti im sudi prema onome što Allah objavljuje*...“¹²

„... *Zar oni da traže da im se kao u pagansko doba sudi*?“¹³

Nakon promišljanja uviđamo da je hanefijski fikh blizak pravdi i zadovoljenju ljudskih prava, poštivanju ljudske duše, ne gledajući na bijelce i crnce, slobodne ili robove, vjeru ili nevjeru.

Kada bi filozof ubio čistača ulice, bio bi zbog toga ubijen, jer ide "glava za glavu."

¹¹ El-Maide, 45.

¹² El-Maide, 48.

¹³ El-Maide, 50.

Pravilo međusobne saradnje sa onima koji se razlikuju od nas u vjeri, a žive zajedno s nama, jeste da imaju ista prava i dužnosti kao i mi, pa kako onda da krv njihovog ubijenog bude neosvećena?

Čuo sam da je beduin u nekoj od zaljevskih zemalja ubio američkog inženjera. Muhaddisi su ustvrdili da nije dozvoljena odmazda, a vlada se našla u nezgodnoj situaciji. Izlaz iz kritične situacije našao se u ubistvu zločinca na osnovu zakonodavne politike!

Odmazda je Allahov zakon, zasniva se na jasnom kur'anskom tekstu. Hanefije tako daju prednost jasnom slovu Kur'ana nad *ahad* hadisom, a malikije praksi stanovnika Medine s obzirom na to da praksa građana Medine više upućuje na Vjerovjesnikov sunnet nego hadis jednog prenosioaca.

Malik sprovodi odmazdu u svim slučajevima, tako i u slučaju ako je ubojica otac. Osmjelio se na zločin, hotimično, mučki, želeći da to sprovede do kraja. Malik pri tome zapostavlja hadis koji zabranjuje ovu odmazdu, bez obzira na ispravnost njegova seneda.

Muhaddisi određuju krvarinu žene na polovinu krvarine muškarca. Ovo je intelektualna i moralna sramota i šerijatski pravnici je odbacuju.

Krvarina u Kur'anu je ista i za muškarca i za ženu. Tvrdnja da je ženska krv jeftinija a njeno pravo slabije, lažna je i suprotstavlja se jasnom slovu Kur'ana.

Muškarac se ubija zbog ubistva žene, kao što se i žena ubija zbog ubistva muškarca. Njihove krvi su iste, pa šta je to što jednu krvarinu diže iznad druge.

Bio sam na sjednici sa našim profesorom Mustafom ez-Zurka'om koji mi je rekao: „Krvarina je kompenzacija za izgublenu osobu. U njoj se ogleda nadomještanje, a ubistvo muškarca je veći gubitak za porodicu od ubistva žene. Šerijatski pravnici ne idu ka potcjenjivanju žene u materijalnom ili egzistencijalnom smislu, nego gledaju na vrijednost tražene kompenzacije.“

Zatim je rekao: „Zapadna zakonodavstva ne izjednačavaju čovjeka i ženu u nadnici, niti u različitim imovinskim transakcijama, izjednačavaju ih jedino u dozvoljenim i zabranjenim zabavama.“

Prof. Ma'ruf ed-Davalibi kaže da je prilikom učestvovanja u izradi zakona na osnovu islamskog zakonodavstva u Pakistanu, izjednačio krvarinu i za muškarca i za ženu, povodeći se za mišljenjem koje je izrečeno o tome i slijedeći praksu Osmana b. Affana koji je izravnao krvarinu štićenika (zimmije) sa krvarinom vjernika, a ranije je bila samo polovina krvarine vjernika. Tada je rekao: „Smatramo da ovim onemogućavamo one koji potvaraju islam da ženi daje podređen položaj.“

Postupak trećeg od hulefai rašiduna ukazuje na mogućnost promjene propisa kada se promijene okolnosti.

Čini nam se da su se Štićenici utopili u islamsko društvo u potpunosti i da je Osman, r.a., njihovo gubljenje povlastica nadomjestio većom krvarinom.

Hanefijski fikh, općenito, izjednačava sve i u krvi i u krvarini.

Tehijjetul-mesdžid

Razmišljao sam o razlogu zbog kojeg hanefije i malikije smatraju pokuđenim (mekruhom) obavljanje *tehijjetul-mesdžida* u vrijeme kada hatib drži hutbu, iako postoji hadis koji zahtijeva njegovo obavljanje!

Nakon kratkog razmišljanja sjetio sam se da je hutba propisana nakon Hidžre, tako da su muslimani za Muhammedom, a.s., klanjali džumu punih deset godina. Tokom ovog perioda održano je oko 500 hutbi, pa gje su one?!

Hadiski znanstvenici nisu ispustili nijednu riječ, nijednu fetvu, nijedan odgovor pitaocu, a da ga nisu zabilježili; kako onda da izostave ovoliki broj hutbi?

Sve što su zapisali to je samo nekoliko hutbi koje se mogu na prste izbrojati.

Činjenica je, u stvari, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, držao hutbu ljudima Kur'anom. Kada je bio na minberu ili u mihrabu učio je Kur'an, a dužnosti svih ostalih su da slušaju i razmišljaju o tome. Nemoguće je da bilo ko zanemari ovo, učenjem Kur'ana ili obavljanjem namaza.

U istom smislu došla je božanska uputa:

„A kada se uči Kur'an, vi ga slušajte i šutite da biste bili pomilovani.“¹⁴

Gospodar svjetova, doista sluša Svoga Vjerovjesnika kako uči Kur'an, kao što se navodi u hadisi-šerifu: *„Allah nikome nije dozvolio ono što je dozvolio Vjerovjesniku: da svojim glasom uljepšava učenje Kur'ana..., kako onda da obični ljudi na učenje Kur'ana ne obraćaju pažnju?!“*

Prema tome praksa Vjerovjesnika je da se sluša hutba, a hadis koji naređuje obavljanje tehijjetul-mesdžida je izrečen u posebnoj prilici određenoj osobi.

Tako praksa pravovjernih zabranjuje da se razgovara ili namaz obavlja u toku hutbe. Malik takav namaz smatra ništavnim, a mislim da se autor *Muvett'a* ne može optužiti za suprotstavljanje autentičnom sunnetu.

¹⁴ El-E'araf, 204.

Hadis: Približio se uzvišeni i nadnio...

Ostavljamo problem hutbe zarad znanstveno važnog problema koji ima određenu težinu, ne želeći da od njega napravimo problem u vjerovanju. Ko je taj ko je donosio Kur'ani-kerim nosiocu posljednjeg poslanstva, Muhammedu, sinu Abdullahovom?

Svi muslimani, i učenici i neuki, kažu da je to povjerenik Objave - Džibril. Ovo mišljenje nije plod priča kojima se ne zna izvor. Ovo je stav koji se zasniva i na Kur'anu i na sunnetu.

Spomenuću ovdje samo pet mjesta iz Kur'ani-kerima koji potvrđuju ovu činjenicu:

1. „Reci: „*Ko je neprijatelj Džibrilu? a on Allahovom voljom tebi stavlja na srce Kuran - koji potvrđuje da su i prijašnje objave istinite - kao putokaz i radosnu vijest vjernicima*“.¹⁵

Ajet je jasan argument.

2. „Reci: „*Od Gospodara tvoga objavljuje ga Ruhul-kudus kao istinu, da još više učvrsti vjerike u vjerovanju, i da bude putokaz i radosna vijest svim muslimanima*“.¹⁶

Sintagma *Ruhul-kudus* spomenuta u ajetu odnosi se na Džibrila. On je Allahovo stvorenje, a nije božanstvo kako se neki zavaravaju.

U ovom kao i u ajetu koji mu je prethodio, primjećujemo da je uzvišena Objava uputa i radosna vijest, uputa - kolebljivom narodu, radosna vijest koja izaziva oduševljenje i ostvaruje nadanja - onima koji slijede ovu Objavu.

3. „*Kur'an je sigurno objava Gospodara svjetova; donosi ga povjerljivi Džibril na srce tvoje da opominješ na jasnom*

¹⁵ El-Bekare, 97.

¹⁶ En-Nahl, 102.

*arapskom jeziku; on je spomenut u knjigama poslanika prijašnjih...*¹⁷

Jasno je da je Objavu donio Povjerljivi duh, te da je plemeniti Poslanik izvor koji podučava ljude i poziva ih na pravi put nakon što prima ovu blagodetnu objavu, kao i to da je njegovo poslanstvo potvrda i produžetak poslanstva ranijih vjerovjenika, kako u vjerovanju, tako i u čudoređu.

4. Allah, džellešanuhu, zakletvom ističe veličanstvenost Kur'ana:

*„Kur'an je, zaista, kazivanje Izaslanika plemenitog, moćnog, od Gospodara svemira cijenjenog, kome se drugi potčinjavaju, tamo pouzdanog...”*¹⁸

Primjećujemo nekoliko opisa povjerenika Objave: plemeniti izaslanik, snažni, cijenjeni kod Gospodara svemira, drugi mu se potčinjavaju, pouzdani...

Ove atribucije i ajeti iz sure En-Nedžm imaju sličnosti. I na kraju da i njih razmotrimo:

5. „...*To je samo Objava koja mu se obznanjuje, uči ga jedan ogromne snage, razboriti, koji se pojavio u liku svome na obzorju najvišem, zatim se približio, pa nadnio, - blizu koliko dva luka ili bliže, - i objavio robu Njegovu ono što je objavio.*“¹⁹

Moćni, koji podučava Objavi, koji je donosi na zemaljsko nebo i leti s njom kroz zemaljsku atmosferu, zatim se približava Poslanika Arapu je, zasigurno, Džibril. Kontekst gornjih ajeta se može jedino ovako razumjeti, a i drugi kur'anski ajet koji govore o ovome mogu se shvatiti jedino na ovaj način.

¹⁷ Eš-Šua'ra, 192-196.

¹⁸ Et-Tekvir, 19-21.

¹⁹ En-Nedžm, 4-10.

Uprkos tome u hadisima prenešenim preko pojedinca se govori nešto veoma čudno - da je onaj ko se približio i nadnio - Allah, džellešānuhu?!

Navedena predaja suprotstavlja se kategoričnom slovu Kur'ana i sunneta. Zbog toga joj znanstvenici nisu pridavali nikakve važnosti i ostala je zanemarena sve dok nisu došli oni koji slabo razumijevaju Kur'an, pa su je aktuelizirali bez ikakva razmišljanja.

Ne mogu podnijeti ljude koji malo razumiju Kur'an, a puno pažnje obraćaju na hadise, donose propise, izdaju fetve i time zajednicu pravovjernih dovode u još veće kolebanje i uznemirenost.

Konstantno upozoravam zajednicu pravovjernih na ljude čije je poznavanje Kur'ana slabo, a stalno polemišu o islamu; sva njihova argumentacija svodi se na predaje kojima ne znaju mjesto u islamskoj naravi koja obuhvata sva životna pitanja.

Imam Muslim, Allah mu se smilovao, je komentirao predaju imami Buharije, pa je objasnio gdje su neispravnosti i spomenuo je da je do greške došlo od strane Šerika koji ovaj hadis prenosi od Enesa b. Malika i da je on dodavao, oduzimao i premetao red riječi u navedenom hadisu.

Muslim je u potpunosti sproveo postupak hadiskih znanstvenika: kiritikovao je Šerikov rad, a potom odbacio tekst hadisa! I dobro je uradio.

Greška u tumačenju ajeta sure en-Nedžm i mišljenje da se približio Moćni i Uzvišeni i da se On nadnio je bila povod negodovanju Aiše, r.a., kada ju je Mesruk upitao: „*Majko, je li Muhammed, alejhis-selam, vidio svoga Gospodara?*“

Ona je rekla: „*Kosa mi se diže od onoga što si izrekao! Zar ne znaš za ono troje, ko ih zagovara - on laže: Ko ti kaže da je Muhammed, alejhis-selam, vidio svoga Gospodara - slagao te je*“,

zatim je proučila ajete:

„Pogledi do Njega ne mogu doprijeti, a On do pogleda dopire: On je Milostiv i upućen u sve.“²⁰

„Nijednom čovjeku nije dato da mu se Allah obraća osim nadahnućem, ili iza zastora...“²¹

Ko ti kaže da. zna budućnost - slagao te je!

Zatim je proučila:

„... a čovjek ne zna šta će suura zaraditi, i ne zna čovjek u kojoj će zemlji umrijeti...“²²

Ko ti kaže da je Muhammed, alejhis-selam, zatajio nešto od Objave, slagao te je, jer Allah, džellešanuhu, kaže:

„O Poslaniče, kazuj ono što ti se objavljuje od Gospodara tvoga... „²³

Međutim, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je vidio Džibrila u njegovu pravom liku dva puta!

Aišino, r.a., provjeravanje hadisa

Majka pravovjernih Aiša, r.a., je šerijatski pravnik, a istovremeno i hadiski znanstvenik. Ona svoje stavove bazira na tekstovima Kur'ana, odbacujući bilo kakva odstupanja.

Kada je čula da je Vjerovlesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stajao na ivici jame u koju su zakopani idolopoklonici i da ih je dozivao poimenično, imala je komentar vrijedan duboka promišljanja.

Predaja glasi da je Vjerovjenik, sallallahu alejhi ve sellem, išao dok su ga ashabi slijedili i zaustavio se nad rakom, pa je počeo dozivati

²⁰ El-En'am, 103.

²¹ Eš-Šura, 51.

²² Lukman, 34.

²³ El-Maide, 67.

i idolopoklonike po njihovim imenima i imenima njihovih očeva, govoreći:

„Bili vam draže bilo da ste bili pokorni Allahu i Njegovu Poslaniku? Mi smo se uvjerali da je istina ono što nam je naš Gospodar obećao, a da li ste se i vi u to uvjerali?!“

Omer tada reče:

„Božiji Poslaniče, kako da govore tijela u kojima nema duše?“

On reče: „Tako mi Onog u čijoj je ruci Muhammedova duša, vi ne čujete ovo što rekoh bolje od njih!“

Aiša, r.a., je zanijekala konstrukciju: „... vi ne čujete ono što rekoh bolje od njih, argumentirajući to ajeti kerimom:

„... a ti ne možeš one u grobovima dozvati...“²⁴

i korigirala je navedenu izjavu, smatrajući da autentična glasi:

„... vi ne znate ono što rekoh bolje od njih.“

Katade, objašnjavajući prvu predaju i braneći je, kaže:

„Allah, džellešanuhu, ih je oživio tako da su bili u stanju čuti Poslanikove riječi, koje su bile izraz prijekora i pogrde.“

Smatramo da predmetnoj predaji nije potrebna nikakva odbrana, jer mrtvi ne iščezavaju. Do njih, dok su u džehennemu dopire glas vjerovjesništva, međutim, Aiša, r.a., ne prihvata ništa što se makar i na prvi pogled suprotstavlja riječima Kur'ana. Umrli, prirodno, ne govore i ne mogu čuti, jedino ih Allah podučava onome što hoće, pa kada nešto saznaju to je isto kao da su to čuli. Izraz se može prihvatiti u alegorijskom značenju.

Jedino čemu težimo jeste poklanjanje više pažnje tekstu Kur'ana i njegovu značenju. Ogromna većina znanstvenika hadisa to ne čini. Oni su se zabavili drugim stvarima koje su ih onemogućile da bolje usvajaju Objavu.

²⁴ Fatir, 22.

Kada šerijatski pravnici žele da istraže bilo koje pitanje, oni sakupe sve ajete i hadise koji se odnose na njega i daju prednost kategoričnim dokazima, pokušavajući uskladiti različite argumente.

Čupanje propisa iz jednog hadisa, zapostavljajući druge hadise ili kur'anske ajete koji govore o istoj temi nije postupak znanstvenika.

Šerijatski pravnici su tokom znanstvene povijesti bili pouzdani vodiči sljedbenika Božijeg Poslanika, koji su im sa zadovoljstvom predali kormilo vodstva, dok su se znanstvenici hadisa zadovoljili sa predočavanjem predaja koje su prenosili, kao što se zidaru pripremaju elementi za gradnju, a on sam zida kuće i podiže terase.

Činjenica je da je svaka grupacija potrebna drugoj, nema šerijatskog prava bez hadisa, niti hadisa bez šerijatskog prava. Veličina islama se upotpunjuje ovom saradnjom.

Nesreća biva zbog uobraženosti nekih od ovih grupacija zbog onoga što posjeduju, a povećava se tvrdoglavošću i nedostatkom pronicljivosti.

Nesuvisla fetva

Pojavila se u Alžiru fetva nekog hadiskog znanstvenika protiv koje se borimo svim silama dok nije islamu i njegovim sljedbenicima nanijela veliku štetu.

Dužnost je trgovaca da na svoju robu daju zekat, čijim davanjem se približavaju Allahu, džellešānuhu. Trgovci su na ovom svijetu glavni posjednici kapitala - tako je Engleska osvojila Indijski potkontinent svojim trgovačkim preduzećima, i još uvijek ekonomska eksploatacija vlada trgovačkim sferama, dok ne zavlada potpuno i samim ljudima.

Pa kako neko može smatrati da se na trgovačku robu ne daje zekat?! Kako onda shvatiti Božije riječi:

„O vjernci, udijelite dio onoga čime vas Mi darujemo, prije nego što dođe dan kada neće biti ni otkupa, ni prijateljstva, ni posredništva...“²⁵

„... i udjeljivali dio od onoga što im Mi budemo davali.“²⁶

„O vjernici, udjeljujte od lijepih stvari koje stičete i od onoga što vam Mi iz zemlje dajemo...“²⁷

Međutim, mladić zaokupljen Vjerovjesnikovim sunnetom objavljuje ljudima da se zekat ne daje na trgovačku robu, jer za to nema osnove u onome što je pročitao...

Ovome pridodaje da se zekat na poljoprivredne proizvode daje samo od pšenice, ječma, datula i groždica, kao da je zemaljska kugla Nedžd, Tuhama ili Hidžaz?!

Ograničeni davalac fetve svodi davanje zekata na desetinu, tako da veliki broj trgovaca i poljoprivrednika biva oslobođen zekata i sa njih spada jedan od stubova islama.

Kada se ovo dešava?

U danima kada crkva kupuje bogatstva trgovaca i zemljoradnika da bi pokrstili islamski svijet, koji je na kušnju stavljen neplodnom zemljom i neplodnim umovima!

Zašto prvenstveno ne razmislimo o Kur'anu, dok ne saznamo domete zaduženja kojima nas je islam obavezao i vrste imovine na koju dajemo zekat?

Zašto ne saznamo prirodu svijeta na kojem živimo, te principe koje koriste naši protivnici da bi dobili bitke koje vode protiv nas?

Zasigurno nema fikha bez mogućnosti razumijevanja Allahove Knjige i spoznaje svijeta u kojem živimo.

²⁵ El-Bekare, 254.

²⁶ El-Bekare, 3.

²⁷ El-Bekare, 267.

Neki od njih koji se bave hadisom smatraju teškim razumijevanje Kur'ana i izučavanje njegovih jačih i slabijih argumenata, a lahkim slušanje bilo kog hadisa i izvlačenjem iz njega propisa čime samo nanose štetu i pojedincima i čitavim zajednicama.

Naš je stav da nema razmimoilaženja među muslimanima u praktikovanju onoga što je vjerodostojno prenešeno od Božijeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, shodno temeljnim pravilima argumentacije koje su postavili imami, a sljedbenici Božijeg poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zdušno prihvatili.

Razmimoilaženje nastaje kod provjere ispravnosti ove predaje, a to je razilaženje koje je nužno neutralisati i nužno je odbaciti opterećavanje pravovjernih tim razilaženjima.

Kada predaja obujmi sve uvjete vjerodostojnosti utvrđene od strane znanstvenika nemoguće ju je odbaciti.

Međutim, kada se desi opravdano razmimoilaženje u ispunjenju ovih uvjeta - dolazi do širine u tretiranju te predaje i moguće je postojanje različitih pogleda, ali ni ovo razilaženje nema mjesta u pitanjima vjerovanja ili nevjerovanja, pokornosti ili grijšenja.

Musa, alejhis-selam, i melek smrti

Desilo mi se jednom, dok sam bio u Alžiru, da me je neki student upitao: „Da li je tačno da je Musa, alejhis-selam, izbio oko meleku smrti kada je ovaj došao da mu dušu izvadi, pošto je istekao njegov vijek življenja?“

Malodušan rekoh studentu: „Zašto ti koristi taj hadis? Ne odnosi se ni na vjerovanje, niti uslovljava praksu! Danas islamskim svijetom vlada kriza, a njegovi protivnici teže da ga još više ponize i konačno unište. Pozabavi se nečim što je korisnije i važnije!“

Student reče: „Želio bih znati da li je hadis vjerodostojan ili nije?“

Rekoh mu, mrzovoljno: „Počeo sam razmišljati... Hadis je ispravnog seneda, međutim sami tekst izaziva sumnju jer implicira da Musa, alejhis-selam, prezire smrt i da ne voli, nakon što je istekao njegov život na ovom svijetu, da sretne Allaha, džellešanuhu, a ovakvo tumačenje se odbacuje kada su u pitanju Allahovi iskreni robovi, jer je u drugom hadisu rečeno: „Ko priželjkuje viđenje Allaha, džellešanuhu, i Allah priželjkuje viđenje s njim, a kako je tek kada su u pitanju Allahovi vjerovjesnici, i kako je tek kada su u pitanju Allahovi vjerovjesnici, i kako je tek kada je riječ o jednom od najodabranijih poslanika (*ulul-'azm*)?!“

Njegovo preziranje smrti kada mu dolazi melek je doista vrlo čudno! Zatim, da li meleki mogu poput ljudi, biti izloženi različitim nedostacima, kao što je sljepilo ili ćoravost?! To je daleko od ljudske pameti.

Rekoh: Možda je u tekstu hadisa skrivena mahana, u svakom slučaju ne nalazim ništa što bi me ponukalo da o ovom hadisu više razmišljam...“

Kada sam pronašao hadis u jednom od izvora uvrijedilo me je to da komentator smatra opovrgavanje ovog hadisa - kufrom (nevjerstvom), a kada je počeo pobijati sumnje upravljene ovom hadisu, samo ih je još više ojačavao...

Ali pogledajmo prvo hadis:

Od Ebu-Hurejre se prenosi da je Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: „*Došao je melek smrti Musa, alejhis-selam, i rekao mu: 'Odazovi se svom Gospodaru'!*

Musa, alejhis-selam, tada udari po oku meleka smra i izbi mu ga. Melek se potom vrati Uzvišenom Allahu i reče: 'Poslao si me Svome robu koji ne želi smrt i on mi je izbio oko'.

Tada mu je Allah, džellešanuhu povratio oko i rekao: 'Vrati se Mome robu i reci mu: 'Želiš li život? Ako želiš još živjeti, stavi svoju ruku na leđa vola i koliko dlaka uzmeš toliko ćeš godina živjeti'.

A zatim?'

Zatim ćeš umrijeti'.

'Sada mi je to blisko. Gospodaru moj, učini da umrem blizu svete zemlje, koliko bih se mogao kamenom dobaciti'.

Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče potom:

„Tako mi Allaha, da sam kod njega pokazao bih vam njegov mezar pokraj puta kod crvene pješčane dine.“

El-Mazuri kaže:

Neki nevjernici negiraju ovaj hadis i svako negovo poimanje. Pa kažu: Kako je moguće da Musa, alejhis-selam, izbije oko meleku smrti?' Na ove sumnje islamski znanstvenici su odgovorili sljedećim:

1. Nije moguće da je Musau alejhis-selam, Allah, džellešanuhu, dozvolio ovaj udarac i da to bude kušnja udarenom. Allah, džellešanuhu, sa Svojih robova radi što hoće i iskušava ih čime hoće!

2. Ovo se može shvatiti u prenesenom smislu, a znači da je Musa, alejhis-selam, vodio polemiku sa melekom smrti i nadvladao ga argumentima. Tako se kaže *fekae fulanun ajne fulanin* (neko je izbilo nekome oko) kada ga nadvlada argumentima. Također se kaže: *'averetiš-šej'u* (nešto je oćoravilo) kada se na neki način ošteti ili umanji.

El-Mazuri je kometarisao drugo mišljenje riječima:

Ovo mišljenje je slabo zbog Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: „... pa mu je Allah povratio oko...“, ako se kaže da se pod tim misli na argument, onda je to stvarno daleko razumijevanje.

3. Musa, alejhis-selam, nije znao da se radi o meleku koji dolazi od Allaha, džellešanuhu, nego je mislio da je to ćovjek koji ga želi ubiti, pa se branio. To branjenje je dovelo do izbijanja oka, iako to Musa,

alejhis-selam, nije želio. Ovo je mišljenje imama Ebu-Bekra b. Huzejme i drugih iz prvih generacija. Ovo mišljenje odabire El-Mazuri i Kadi Ijad.

Oni kažu: Nigdje u hadisu se ne kaže jasno da je Musa, alejhis-selam, znao kada mu je melek drugi put došao, da je to melek smrti, mi odgovaramo: Drugi put mu je došao s jasnim obilježjem i tada se Musa, alejhis-selam, nije protivio za razliku od prvog puta.

A mi kažemo da je sva odbrana ovog hadisa vrlo slaba, beznačajna i teško se prihvata. Ko spaja negiranje hadisa sa nevjerstvom on se drsko ophodi prema časti muslimana, a istina je da je u tekstu ovog hadisa skrivena mahana zbog koje ovaj hadis spada sa stepena autentičnosti.

Odbacivanje ili prihvatanje ovog hadisa je razilaženje u mišljenju, a nikako u vjerovanju. Skrivenu mahanu su uočili islamski istraživači, a i dalje je nepoznata onima slabe misli. Slusao sam oštre stavove onih koji smatraju da je Musa, alejhis-selam, uistinu izbio oko meleku smrti i da to nije nimalo čudno.

Prije nego iskažem svoje mišljenje iznosim ovdje hadis Ahmeda od Enesa b. Malika da je Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: „*Ko priželjkuje viđenje Allaha i Allah priželjkuje viđenje s njim; a ko prezire viđenje Allaha i Allah prezire viđenje s njim!*“

Rekosmo: „*Božiji Poslaniče, svi mi preziremo smrt!*“

„*Nije u tome preziranje smrti*“ - odgovori Božiji Poslanik - „*kada pravovjerni umire dođe mu obveseljitelj od Uzvišenog Allaha s onim što je radio i tada niu nema ništa draže nego da vidi Allaha, džellešanuahu, i Allah zato voli viđenje s njim!!! A grijешniku ili nevjerniku, kada umire, dolazi opominjač sa zlom koje je radio, pa on tada prezire viđenje Allaha i Allah prezire viđenje s njim.*“

Navedeni hadis prevazilazi uobičajene uvjete vjerodostojnosti. Ljudi su se potpuno posvetili životu: siju, grade, plove. Njihovo interesovanje za ovaj život ne negira hadis, a dolaženje smrti je ovdje opisano kao nesreća! Međutim, ovaj svijet ne bi postojao i ne bi se

razvila civilizacija bez ljubavi prema ovom svijetu. Ali, vjernik odbacuje život na ovom svijetu u trenutku iskupljenja zarad svoje vjere i viđenja svoga Gospodara. On, iako se posvetio ovosvjetskim poslovima, nikad ne zaboravlja svoju vjeru, niti odustaje od viđenja svoga Gospodara.

Hadis Ahmed b. Hanbela prevazilazi sve ove okolnosti da bi objasnio posljednje momente života umirućeg dok je u smrtnoj postelji, odnosno na vratima ahireta i kada melek počinje da vadi dušu da bi je vratio njenom Gospodaru.

U ovim trenucima tegobe vjerniku dolazi radosna vijest koja mu vraća radost, odnosno prijetnje koje griješniku povećavaju jad...

U svjetlu ovih činjenica pogledajmo sada hadis o izbijanju oka meleku smrti od Musa, alejhi-s-selam. Melek je, doista, rekao Musau: „Odazovi se svome Gospodaru, tj. tvoj život je završen, pa pripremi se za predaju svoje duše i povratak svome Gospodaru!“

Da li ima išta u ovom povratku što bi srdilo Musa, alejhis-selam? Oni koji brane hadis kažu da Musa, kao i ostali ljudi, ne voli smrt! Mi, međutim, smatramo da je preziranje smrti razumljivo u normalnim okolnostima i kod običnih ljudi, ali kakav je njen smisao nakon isteka roka življenja i dolaska meleka da vrati pozajmljenu stvar.

Šta je to što je Musa prezirao do konačnog viđenja? Ovo preziranje se preinačilo u strah i srdžbu koji su učinili da Musa izbije, kao što kažu, oko meleku smrti!

Branitelji hadisa kažu da je Musa, alejhis-selam, ošamario lik u kojem se pojavio melek, a on je došao u liku čovjeka. Međutim, ovo pobija stavak iz hadisa u kome se kaže da je Allah, džellešuanu, povratio meleku oko. Zar je Musa, alejhis-selam, bio nemoćan da eliminiše čoravost lika u kojem se melek pojavio?!

Musa, alejhis-selam, je tražio da bude pokopan na dobačaj kamena od Palestine, a njegov narod se plašio ulaska u nju. Da li je ovo traženje, onda, izgovor za želju Jevreja danas da prenesu svoje umrle u svetu zemlju?

Slušao sam kako kažu da je ovaj hadis saznanje o neviđenom. Vjerovanje u neviđeno je realnost ako je siguran izvor. Međutim, nejasni kontekst i kontradiktoran iskaz su polje istraživanja šerijatskog pravnika da bi uvidjeli šta je tu istina. Lanci prenosilaca, a i sami tekst ovakvih predaja treba biti izložen studioznom, promatranju i analizi.

Na kraju, ovaj i slični hadisi nemaju veze sa vjerovanjem i načinom djelovanja. Oni su nepomični sa svoga mjesta, a ko ih ubraja u važne praktične pouke islama. Ko će skinuo prašinu s njih, ko je zaokupio ljudsku pažnju njima, ko je proglasio nevjerstvom kolebanje o njihovoj vjerodostojnosti?!

Zaista, neprijatelji islamskog buđenja stoje iza ove besmislene aktivnosti.

Imami odbacuju hadise čiji su senedi vjerodostojni, ali u čijim listovima se nalazi skrivena mahana, jer zbog tih nedostataka hadis ne ispunjava uvjete vjerodostojnosti.

Optuženi - nevin

Zbog toga nas čudi predaja koja se bilježi od Sabita, a on prenosi od Enesa, da je neki čovjek osumnjičen da je bio sa Marijom, robinjom Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: „Božiji Poslaniče, on je uškopljenik, on nikako nema uda.“

Nemoguće je da se čovjek osudi na umorstvo zbog sumnje koja nije utvrđena, niti se osumnjičeni ispitivao, niti je saslušana njegova odbrana, nego je vrijeme dokazalo neispravnost te optužbe.

En-Nevevi, Allah se smilovao i njemu i nama, je pokušao opravdati ovu predaju riječima: „Možda je čovjek bio licemjer i možda je zaslužio da bude ubijen iz drugog razloga.“

A mi mu kažemo: „Kada je to Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se ubijaju licemjeri? On to nikada nije uradio! Nego je to čak zabranio!“

Sam tekst jasno govori da se čovjek spasio smrti nakon što se uvidjela njegova mahana zbog koje je nemoguće njega osumnjičiti. Znači li to da je bio zdrav da bi bilo dozvoljeno prosuti njegovu krv? Ovakav slučaj negiraju sve osnove islama.

U hadisu se nalazi skrivena mahana koja je dovoljna da hadis izgubi atribut autentičnosti. Šerijatski pravници, a ne znanstvenici hadisa su ti koji su odbacili ove predaje.

Branitelj ove predaje kaže da je ona možda izraz diskrecionog prava sudije (*ta'zira*). I ovo razmišljanje se odbacuje. Da li je islam dao pravo vladaru da ubija ljude zbog sumnje ili priča? Da li diskreciono pravo dozvoljava prolijevanje krvi na besmislen način? Mi našu vjeru ubijamo ovakvim razumijevanjem i izlažemo biografiju našeg Vjerovjesnika prepričavanju ljudi.

Da li je obznanjivanje smrti umrlog - haram?

Ono što, također, zahtijeva zdravo razumijevanje jeste smatranje zabranjenim izviješće o smrti i odbacivanje izvještavanja preko štampe o smrti umrloga ili umrle.

Došli su mi neki studenti, govoreći: „Mi smo čitali hadise koji idu u potvrdu toga“, pa na osnovu toga oni niječu obznanjivanje umrlica.

Rekoh: „Pokuđeno obznanjivanje je ono koje predstavlja ispoljavanje slavnih djela i dobročinstava, te uzdizanje osoba i porodica, a za druge vrste obznanjivanja nema smetnje, nego su čak nužna...!“

Oni rekoše: „Ono što prenose Et-Tirmizi i Ibn-Madže je drugačije od onoga što govorite. Od Huzejfe, r.a., se prenosi da je rekao

na smrti: ...Kada umrem neka niko ne uči ezan za mnom, jer se bojim da to ne bude obznanjivanje, a čuo sam da je to Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio.“

OVAKO prenosí Et-Tirmizi, a Ibn-Madže potvrđuje ovu predaju, s tim što kaže: Huzejfe je, kada mu je neko umro, rekao: „Ne učite ezan zbog njega, jer se bojim da to ne bude obznana, a čuo sam Božijeg Poslanika, sallallahu alejhii ve sellem, svojim ušima da je zabranio obznanjivanje!“

Od Abdullaha b. Mes'uda se prenosí da je Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio izvještavanje o smrti riječima: „Čuvajte se izvještavanja, jer je to predislamska praksa,“ a Abdullah reče: „En-na'ju (izvještavanje o smrti) je učenje ezana za umrlim.“

Mi, također, tvrdimo da je zabranjeno ono obznanjivanje uz koje ide hvalisanje i oživljavanje pripadnosti određenoj porodici, dok je nemoguće da obično obznanjivanje bude pokuđeno.

Većina hadisa koja je danas raširena među omladinom i iz kojih se deriviraju neispravni propisi su takvi, da ako uz poteškoće i prihvatimo njihov sened, tekst hadisa je potpuno neprihvatljiv.

Vrijednost Sirije

Pročitao sam u El-Munzirijevom djelu *Et-Tergibu vet-terhib* šesnaest hadisa koji govore o vrlinama stanovnika Sirije.

Jedan od njih se prenosí od Zejd b. Sabita:

„Jednog dana, dok smo bili kod Božijeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekao nam je: „*Blago se Siriji, meleki Milostivoga šire svoja krila nad njom.*“

Većina od šesnaest hadisa su istoga smisla, a prenose ih Et-Tirmizi, El-Hakim, Et-Taberani, Ibn-Hibban, Ebu-Davud i Ahmed.

Mi volimo sve islamske zemlje i stanovnike svih smatramo našom braćom, pomoć njima smatramo dugom, izdajstvo - nevjerstvom.

Predaje koje govore o prednosti jednih krajeva nad drugim, o podstrekivanju na nastanjivanje i održavanje tih predjela su izrečene stoga što su njihove susjedne zemlje predstavljale opasnost za muslimane ili su se pojavljivale pukotine na njenim granicama i potrebni su bili ljudi koji bi ih učvrstili.

To je isto kao što se leukociti grupišu da bi zaštitili tijelu od bakterija kada je ranjeno ili se na njemu razvija čir.

Mobiliziranje snaga odbrane je ovdje sasvim razumljivo. Međutim, kod normalnog tijela leukociti su ravnomjerno raspoređeni po cijelom tijelu.

Činjenica je, pak, da su danas islamske zemlje ugrožene sa različitih strana i da vojnici navaljuju na njih i sa istoka i sa zapada.

Kada je Palestina bila dijelom Sirije smatrali smo bježanje iz nje - grijehom, a ostajanje - borbom na Božijem putu.

Branitelji islama u Afganistanu, Filipinima i drugim zemljama imaju ista prava kao i Arapi Palestine ili stanovnici Sirije, o čemu se govori u šesnaest pomenutih hadisa.

Izdržavanje žene tri puta razvedene

Omer, r.a., je zaokupljao svoju kao i pažnju onih koji su bili s njim Kur'ani-kerimom i oporučivao borcima da uče Kur'an i da njemu potpuno predani budu.

Jedno od pitanja u čijem se rješavanju oslonio isključivo na Kur'an jeste slučaj kojeg prenosi Ibn Ishak:

Sjedio sam sa Esvedom b. Jezidom u Velikoj džamiji, a sa mnom je bio i Eš-Ša'bi koji nam je ispričao slučaj Fatime b. Kajs: da joj Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije dao pravo na

stanovanje, niti na izdržavanje kada je po treći put dobila razvod braka. Tada je Esved uzeo šaku pijeska i bacio ga na njega, rekavši: „Teško tebi, kako možeš tako nešto govoriti?!“ Omer, r.a., je rekao: „Mi nećemo zanemariti Objavu našeg Gospodara, niti praksu Vjerovjesnika zbog izjave jedne žene za koju ne znamo da li je to tačno upamtila ili njega. Ona ima pravo na stanovanje i izdržavanje. Allah, džellešahu, kaže:

„...ne tjerajte ih iz stanova njihovih, - a ni one neka ne izlaze -, osim ako očito sramno djelo učine...“²⁸

Navedeni hadis Fatime različito je shvaćen kod šerijatskih pravnika. Hanefije ga odbacuju, hanbelije ga prihvataju, a malikije i šafije smatraju da žena tri puta razvedena ima pravo na stanovanje, ali ne i na izdržavanje.

Primjedba od strane hanbelija je da se tekst Kur'ana kojeg navodi Omer odnosi na opozivi razvoj braka (*talaki redž'i*), a ne na neopozivi (*talaki bain*).

Kažemo onome koji želi da prostudira ovo pitanje kroz izvore da je ono što nas interesuje to da je Omer, r.a., vanjski smisao Kur'ana uzeo sebi za praksu koju treba slijediti.

Prisiljavanje djevojke na brak s onim koga ona ne voli

Iako smo u iznošenju primjera često davali prednost jakom mišljenju nad sumnjivom predajom mnogo nas začudi kada vidimo da neko kod donošenja propisa zanemaruje i pravo i predaje.

Hadiski znanstvenici su suglasni da je Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„Ne može se vjenčati udovica dok se ne konsultuje, niti djevojka bez iskazivanja svoje odluke.“

²⁸ Et-Talak, 1.

„Božiji Poslaniče, kako da iskaže svoju odluku“, upitaše ashabi.

„Može i šutnjom.“

A u drugoj predaji se kaže:

Udovica ima više prava nad sobom nego njen zastupnik, dok će se od djevojke tražiti saglasnost, a to može biti i šutnja.

Od Ibn Abbasa, r.a., se prenosi da je neka mlada robinja došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijetila ga kako ju je otac udao bez njene volje! Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, joj je dao mogućnost izbora.

U drugoj predaji stoji da je neka djevojka ušla kod Aiše, r.a., rekavši: „Otac me je udao za jednog mladića i želi da tako popravi svoje bijedno stanje, a ja ga ne volim.“

„Sjedi dok ne dođe Božiji Poslanik“, reče joj h. Aiša.

Kada je Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao i ona ga obavijestila o navedenom slučaju poslao je po njenog oca i kada je ovaj došao Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, je prepustio odluku djevojci. Ona tada reže: „Božiji Poslaniče, ja pristajem da učinim ono što babo traži od mene, ali sam željela da ukažem djevojkama da roditelji nemaju prava da odlučuju o njihovoj udaji.“

Uprkos ovim navodima šafije i hanebelije dozvoljavaju da babo prisili svoju punoljetnu kćerku na brak s onim koga ona ne voli!!!

Ovakvo gledanje smatram samo povinjavanjem običajima ponižavanja žene i omalovažavanja njene ličnosti.

Spomenuli smo da hanefije daju ženi pravo da osobno učestvuje u odabiru svog bračnog druga, povodeći se za vanjskim značenjem kuranskog ajeta:

„Svako ima osobno viđenje kojim se rukovodi, a vi se potrudite da druge, čineći dobra djela, pretečete! Ma gdje bili, Allah će vas sve sabrati...”²⁹

²⁹ El-Bekare, 148.

O SVIJETU ŽENA

Pokrivanje žene

Želim savremenom pokretu islamskog buđenja dvoje:

a) udaljavanje od grješaka koje su iskvarile islamsku zajednicu, oslabile je, a istovremeno obradovale njene neprijatelje.

b) davanje praktične slike islamu koja će oduševiti posmatrača, odstraniti drevne sumnje i učiniti da božanska Objava zasja u pravom svjetlu.

Žalosti me da su neki od onih koji se vezuju za ovo buđenje poklekli u ostvarenju spomenuta dva cilja, i čak uspjeli da kod ljudi izazovu strah od islama i tako omoguće njegovim neprijateljima da oni naširoko govore o njemu.

A sada da izložimo neke aspekte borbi koje su oni vodili ili principe od kojih su se udaljili. Počnimo sa borbom za pokrivanje žene!

Pročitao sam knjižicu u jednoj od država Zaljeva u kojoj pisac kaže:

Islam je zabranio blud! Otkrivanje lica vodi k njemu, stoga je ono zabranjeno, jer uzrokuje grijeh.

Kažem:

Islam je učinio obaveznim otkrivanje lica na hadždžu, preporučio ga pri obavljanju svih namaza, pa da li se sa otkrivanjem lica pri obavljanju dvije glavne osnove islama provociraju nagoni i uvodi osoba u grijeh? Kako je daleko ova argumentacija!

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve selem, je viđao otkrivena lica kod obreda hadždža, u džamijama, na pijacama i nema nijedne predaje

koja naređuje njihovo pokrivanje. Pa da li više volite vjeru i čast nego Allah i Njegov Poslanik?!

Da pogledamo sada Allahovu knjigu i hadise Njegova Poslanika da bismo rasvijetlili razne aspekte ove teme:

1. Ako su lica pokrivena zbog čega onda da pravovjerni obaraju svoje poglede, kao što se kaže u Allahovim riječima:

„Reci vjernicima neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mjestima svojim; to im je bolje...”¹

Zar vjernici obaraju poglede kada ugledaju ženu straga. Pogled se obara kada se lice jasno ukaže. Često čovjek vidi lijepu ženu i dužnost mu je tada da svoj pogled ne povraća, kao što se to navodi u hadisu: Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao Aliji, r.a.: *„Ali, ne bacaj pogled za pogledom, prvi ti je dozvoljen, ali drugi nije.”*

2. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je naredio onome kome se pojavi želja za spolnim općenjem nakon iznenadnog pogleda da se, ako je oženjen, zadovolji ženom koju već ima, kao što to prenosi Džabir, r.a., od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: *„Kada neko od vas vidi ženu pa mu se sviđa, neka ode svojoj ženi, jer će to odagnati ono što se pojavilo u njegovoj duši.”*

A ako nema žene neka razmisli o božanskim riječima:

„I neka se suzdrže oni koji nemaju mogućnosti da se ožene, dok im Allah iz obilja Svoga ne pomogne!”²

Kadi Ijad od znanstvenika svoga vremena prenosi da žena nije obavezna da pokriva svoje lice dok šeta ulicom, nego su muškarci dužni da obore svoje poglede, kao što im je to Allah, džellešanh, naredio.

3. Jednog bajrama Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je držao hutbu ženama, a po njegovoj naredbi na musallu su došli muškarci i žene, rekavši im: *„Dijelite sadaku, jer će većina vas, doista,*

¹ En-Nur, 30.

² En-Nur, 33.

gorivo džehennemsko biti“, a onda žena, smeđih obraza, koja je sjedila u sredini upita: „Zašto ćemo biti to što reče?“

„Zato što se mnogo tužite i što ste nezahvalne svojim muževima,“ tj. žene često poriču prava muževa, negiraju sav muževljev trud u podizanju domaćinstva i od njih se može čuti samo tužakanje. Prenosilac dalje kaže:

... pa su počele udjeljivati svoj nakit, bacajući na Bilalov ogrtač svoje prstenje i naušnice.

Pitanje je sada kako je prenosilac znao da je žena smeđih obraza, a smeđe je sredina između crvenog i crnog. To je bilo moguće jedino ako je lice bilo otkriveno.

U drugoj predaji se kaže:

„Gledao sam žene dok rukama bacaju svoj nakit u Bilalov ogrtač...,“ što znači niti je lice avret, a niti su ruke avret.

4. Neki kažu: Naredba o otkrivanju lica kod hadždža ili u namazu ide u prilog mišljenja da je lice nužno pokriti u ostalim situacijama, te da je žena dužna nositi zar i rukavice.

Na to kažemo: da li to znači - kad Allah, džellešānuhu, naredi hadžijama da moraju biti gologlavi dok nose ihram, da se mimo toga kape moraju nositi?! Ko to može reći? Ko hoće nosit će kapu, a ko neće ne mora.

5. Sehl b. Sa'd, r.a., prenosi da je neka žena došla Božijem Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla mu: „Božiji Poslaniče, došla sam da ti se darujem.“

Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je pogleda, diže svoj pogled i spusti ga, zatim obori glavu, ne odgovorivši joj, a ona, kada vidje da on neće ništa odlučiti, sjede.

U drugoj predaji se kaže da ju je jedan od ashaba zaručio, ali nije imao šta dati kao mehr, pa mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: „Zatraži od nje ruku, pa makar i željeznim prstenom...“

Priča se završava njenom udajom za ovog ashaba.

Pitanje se postavlja zbog čega je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dizao i spuštao svoj pogled ako je ona bila pod zarom?!

6. Ibn Abbas prenosi da je Fadl bio iza Božijeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je došla neka žena iz plemena Has'am da ga pita, pa je počeo Fadl bacati pogled na nju, a ona na njega, a onda je Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo Fadlovu glavu na drugu stranu, a ona reče: „Božiji Poslaniče, jedna od dužnosti robova prema Allahu, džellešanu, je obavljanje hadždža, a moj babo je doživio duboku starost i ne može da se održava na jahalici, pa da li da ja za njega obavim hadždž.“

„Da“, reče Božiji Poslanik.

Ovo se desilo na Oproštajnom hadždžu, tj. poslije ovoga nije došao drugi, derogirajući hadis.

7. Aiša, r.a., kaže: „Pravovjerne su prisustvovala sa Vjerovjesnikom obavljanju sabahskog namaza, umotane u svoje ogrtače, zatim bi se, kada bi završile namaz, upućivale svojim kućama, a ne bi se prepoznavale zbog pomrčine...“, što znači da nije bilo pomrčine prepoznavale bi se pošto su im lica bila otkrivena.

8. Božanske riječi: „... i neka vela svoja spuste na grudi svoje...“ zahtijevaju dobro promišljanje. Da se mislilo na spuštanje vela na lica bilo bi rečeno: „... i neka vela svoja puste na lica svoja...“

Ipak, pokrivanje lica je još uvijek simbol islamskog društva i još uvijek zar ima tu užasnu poziciju koja mu se pripisuje.

Prilikom provođenja u praksu ovog razmišljanja žene su prisiljene na šivenje vala sa otvorom za oči ili drugih koprena za donji dio lica da bi žena mogla normalno hodati, jer spuštanje vela odozgo otežava i onemogućava normalno gledanje.

Zbog toga smatramo da navedeni ajet niukom slučaju ne govori o pokrivanju lica!!

Nesumnjivo je da su neke žene u predislamskom periodu, pa i za vrijeme islama, ponekad pokrivale svoja lica, izuzev očiju. Međutim,

ova praksa je izraz običaja, a ne propisa, jer propisa nema bez zakonodavnog teksta.

9. Naš stav potkrepljuje, također, slučaj kada je neka žena došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, poznata po imenu Umm Hallad, nosivši zar na licu, pa je pitala za svog sina koji je bio ubijen u jednoj od bitaka. Neki od ashaba Vjerovjesnika su se začudili, pa su je upitali: „Došla si da pitaš za svog sina pod zarom?!“

A dobra žena reče: „Ako sam izgubila sina, nisam izgubila stid...“

Čuđenje ashaba zbog zara ukazuje na to da njegovo nošenje nije bilo propisano.

10. Kažu da slijedeća predaja Aiše, r.a., dokazuje da je zar islamski običaj, a ona glasi: „Jahači su prolazili pokraj nas, a mi smo bile u ihramima, pa kad bi došli do nas neke od nas bi spuštale svoja vela sa glava na lica, a kad bi nas prošli - otkrivali bi ih.“

Odgovaramo da je ovaj hadis slab s obzirom na lanac prenosilaca, a kontradiktoran drugim hadisima s obzirom na sam tekst, pa se s toga on ne može koristiti kao argument.

Čudno je da ovaj odbačeni hadis zagovornici zara propagiraju, a odbacuju drugi daleko bolji hadis Aiše, r.a., u kome se kaže da je Esma b. Ebi Bekr, r.a., ušla kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u prozirnoj haljini, pa se Poslanik od nje okrenuo, rekavši:

„Esma, ženi kada dostigne punoljetstvo, ne smije da se vidi ništa izuzev ovoga“, pa je pokazao na lice i ruke.

Mi znamo da je ovaj hadis mursel, ali ga ojačavaju druge predaje, a sam je jači od hadisa koji mu je prethodio.

11. Najbolji dokaz da je otkrivanje lica dozvoljeno jeste predaja koju bilježi Muslim da je Sebi'a b. el-Haris obudovala, a bila je noseća, pa se nakon nekoliko dana i porodila. Dotjerala se, tada i uljepšala za zaruke! Došao joj je Ebu es-Senabil, jedan od ashaba, i rekao: „Šta si se to uljepšala? Da li se možda želiš udati? U tom slučaju, tako mi Allaha, moraš čekati četiri mjeseca i deset dana.“

Sebi'a reče: „Nakon što mi je to rekao, kada je omrknulo, skupila sam svoju odjeću pa sam otišla Božijem Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i upitala ga o tome, a on mi reče da sam slobodna čim sam se porodila. Rekao mi je da se udam ako to želim.“

Žena je bila surmali očiju i oknivenih prstiju, a Ebu es-Senabil nije njen mahrem kojem je, s obzirom na rodbinstvo, dozvoljeno da vidi njene ukrase.

Sve okolnosti ukazuju na atmosferu u kojoj je dozvoljeno otkrivanje lica. Ovo se desilo nakon Oproštajnog hadža i zbog toga nema mjesta derogaciji propisa ili njegovu poništavanju.

Svjestan sam da ovdje ima onih koji sve ovo što smo rekli negiraju. Neki koji govore o islamu daleko su pesimističnije raspoloženi prema njemu, nego li i sami Rimljani.

Oni gledaju na vrijednosti ovoga i budućeg svijeta kroz uvećavanje zastora i prepreka tjelesnom nagonu.

Allah zna da ja, iako se oslanjam na vlastito mišljenje, mrzim razilaženja i odvajanje od ostalih, volim biti sa zajednicom. Ja zanemarujem svoje mišljenje koje inače zastupam zarad želje da ostanemo na jedinstvu ummeta Resulullahovog.

Da li je mišljenje koje sam izrekao samo moje mišljenje?!

Ne, ni u kom slučaju. To je stav četiri velika šerijatska pravnika i mišljenja najpoznatijih mufessira.

Protivnici otkrivanja lica iskazuju mišljenje koje je slabije i ponašaju se prema svim pitanjima žene na način koji potresa duhovno, kulturno i socijalno egzistiranje ummeta koje izjeda neznanje i devijacije, što je ženu osudilo na odgojnu i obrazovnu smrt.

Islamski znanstvenici četiri velike šerijatske pravne škole smatraju da ženino lice nije - avret. Donijeću ovdje nekoliko predaja velikih mufessira koji su sljedbenici ovih škola.

Ebu Bekr el-Džessas, hanefija, tumačeći Allahove riječi:

„A reci vjernicama neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mjestima svojim; i neka ne dozvole da se od ukrasa njihovih vidi išta osim onoga što je ionako spoljašnje...”³

smatra da se pod ovim podrazumijevaju lice i šake, jer je surma ukras lica, a kna i prsten ukras prstiju, pa ako je dozvoljeno gledati u ukrase lica i šaka, to nužno zahtijeva mogućnosti gledanja u lice i šake.

El-Kurtubi, malikija, pak, kaže:

Pošto su većinom lice i šake otkriveni i po običajnom i po vjerskom pravu, kao što je primjerice u namazu i na hadždžu, sasvim je valjano da se izuzeće navedeno u ajetu odnosi na njih.

El-Hazin, šafija tumačeći izuzimanje u ajetu navodi mišljenja Se'id b. Džubejra, Ed-Dahhaka i El-Evzajja koji kažu da se to odnosi na lice i šake.

Ibn Kesir, selefija, kaže da je moguće da Ibn Abbas i njegovi istomišljenici žele dio ajeta: „...ono što je ionako spoljašnje...” tumačiti licem i šakama. Ovo mišljenje je poznato kod većine islamskih znanstvenika.

Ibn Kuddame u djelu El-Mugni kaže, a on je hanbelija: Žena je sva avret, osim lica, a o šakama postoje dvije predaje.

Završićemo sa mišljenjem Ibn-Džerira et-Taberija koje navodi u svom Velikom tefsiru:

Najtačnije mišljenje o ovome, tj. o spomenutom izuzeću o dozvoljenim ženskim ukrasima, jeste da se to odnosi na lice i šake, a podrazumijevaju surmu, prsten, narukvicu i knu. Ovo smatramo najjačim mišljenjem, jer je suglasno stavu islamskih znanstvenika da svaki klanjač pokriva svoj avret u namazu. Žena može da otkrije svoje lice i šake u namazu, a da ostale dijelove tijela pokrije. Ono što nije avret, nije zabranjeno otkrivati.

Hanefijski mezheb licu i šakama pridodaje još noge do članaka, ne smatrajući to grijehom.

³ En-Nur, 31.

Nakon ovih citata žurimo da upozorimo da je islamsko društvo s propisima od Allaha, džellešanuhu, o oblačenju i javnom ponašanju nešto sasvim drugo od evropskog društva sa kršćanskim i komunističkim utjecajima, jer je ovo potonje blisko čistoj materijalističkoj misli i nezasićenoj životinjskoj slobodi.

Odjeća u Evropi služi za isticanje, ne za pokrivanje; ukrašava se za ulicu, a ne za dom; miješanje ljudi i žena ne poznaje brane, ni bogobojaznost. Osamljivanje je olakšano onome ko ga želi. Zakon ne smatra blud prekršajem sve dok je uz obostrano zadovoljstvo, dok su porodice gotovo samo mrtvo slovo na papiru!!!

Islam je nešto sasvim drugo i potpuno se razlikuje od ove besmislene, nevjerničke ideologije. Da li smo lijepo izgradili društvo koje počiva na Allahovim odredbama?!

Mi smo od islama stvorili sliku koja izaziva prezir. U govoru jednog poznatog islamskog misionara se veli:

Žena iz kuće izlazi zhog braka ili smrti, a zatim je spomenuo hadis.⁴

Nekoj ženi je teško obolio babo, pa je tražila dozvolu od muža da ga obiđe, a on joj nije dao! A kada je babo umro tražila je da prisustvuje dženazi i da bude s porodicom kada dženaza pođe, pa joj

⁴ Tekst hadisa kako ga navodi Abdullah b. Humejd od Sabita, a on od Enesa, glasi: „Neka je žena bila udata, pa joj se otac razbolio, te je otišla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši: 'Božiji Poslaniče, babo mi je bolestan, a muž mi ne dozvoljava da ga obiđem!'

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, joj reče: „*Poslušaj svoga muža!*“ Babo joj je umro, pa je tražila dozvolu od muža da mu ode na dženazu, međutim, muž joj nije dozvolio. Pitala je za to vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a on joj je rekao: „*Poslušaj svoga muža!*“

Poslušala ga je i nije otišla na dženazu. Tada joj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: „*Allah je oprostio tvome babi zbog tvoje poslušnosti svome mužu.*“ Spomenuti hadis ne poznaju pouzdani prenosioci. On prekida ono što je Allah, džellešanuhu, naredio da se održava! Oslabljava ispunjenje obaveze prema roditeljima. Cilj mu je da žena nikada ne izađe iz svoje kuće. Cilj kojeg islam negira, pošto se u vjerodostojnom hadisu kaže: „*Allah vam je, doista, dozvolio da izlazite zbog vaših potreba.*“

ponovno nije udovoljio. Kada je to spomenula Božijem Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekao joj je: „Allah je, doista, oprostio tvome babi zbog toga što si poslušala svoga muža.“

Je li se ovako izlaže naša vjera?! Zatvorom za ženu kojim prekida ono što je Allah, džellešānuhu, naredio da se održava?

Stiglo mi je pismo od jedne studentice kojoj babo zabranjuje da se upiše na fakultet, u kome se, između ostalog kaže:

Naš babo meni i mojim sestrama, djevojkama, kaže: „Allah vas je žive pokopao i ja vam neću dopustiti da izlazite kako hoćete!“

Ovako nerazumni babo razumijeva kur'anski ajet:

„U kućama svogjim boravite i ljepotu svoju, kao u davno pagansko doba, ne pokazujte...“⁵

Žena, porodica i javne službe

Prezirem kuće bez domaćica. Domaćica je, zbilja, duša koja unosi sreću i ljubav u sve uglove svoga doma i pomaže u formiranju čovjeka. Sve ono što odvodi ženu od ove obaveze zahtijeva promišljanje i razmatranje.

Pored ove činjenice, ja se grozim nad zakopavanjem male ženske djece, zakopavanjem gotovih darova od kojih je nadati se dobru i njenoj porodici i cijeloj društvenoj zajednici.

Kako usaglasiti ove suprotnosti?

Da se, prije svega, složimo na tome da je ponižavanje ženskog roda grijeh, kao što je grijeh izbaciti je na ulicu da bi bila prepuštena bolesnoj životinji koja je u krvi pojedinaca!

⁵ El-Ahzab, 33.

Prava vjera odbija običaje zajednica koje ženu drže u pritvoru i koje joj stješnjavaju omču oko vrata i vrlo su škrte u pitanjima njihovih prava. Isto kao što odbacuje običaje drugih naroda koji su čast učinili dozvoljenom ispašom i zanemarili sve Allahove propise kada su pustili niske nagone da se ispoljavaju koliko hoće.

Žena može da radi unutar i van kuće, samo se, međutim, traže generacije za očuvanje budućnosti porodice, kao što se traži ispunjenje sredine bogobojaznošću i neporočnošću u kojoj će žena obavljati posao kojim je obavezana.

Ako imamo sto hiljada ljekara ili sto hiljada profesora, nema smetnje da pola ovoga broja budu žene. Bitno je u islamskom društvu uspostaviti način ponašanja koji nam je oporučio Šerijat kojim se čuvaju Allahove granice. Zato nema ni govora o otkrivanju ili raskalašenosti, nema mjesta upropašćavajućem, bestidnom miješanju muškaraca i žena, niti ima mjesta osamljivanju sa osobom koja nije mahrem:

„... To su Allahovi propisi, pa ih ne narušavajte! A oni koji Allahove propise narušavaju, nepravедni su...”⁶

Osnova za koju treba da se vežemo i u okrilju koje treba da budemo je kuća. Ja sam očajan zbog onih koji zapostavljaju djecu zbog javnih službi, pa čak dok su i u kolijevci.

Majčini uzdasi duboko utječu na sazrijevanje vrlina kod djeteta i brigu o njegovu razvoju. Trebalo bi da pronademo hiljadu načina za približavanje žene njenoj prvotnoj obavezi, a ovo nam je lahko ako shvatimo vjeru na pravi načm, a odbacimo devijacije i ekstremnost.

Poznajem vrijedne majke, direktorice uspješnih škola. Poznajem vješte doktorice koje su čast svojih porodica i radnih mjesta, a iza svega toga stoji ispravno vjerovanje.

Primijetio sam da je žena, Jevrejka, učestvovala u sramnom porazu koji smo doživjeli i u formiranju izraelske države na našim leševima. Ona je obavila društvene i vojne obaveze prema svojoj vjeri.

⁶ El-Bekara, 229.

Kao što je, također, Jevrejka vodila svoj narod i ponizila mnoge arapske vođe zbog sramnih namjera i njihove nemoći u ratu od šest dana, a i kasnijim ratovima...

Na sjeveru Afrike i drugim krajevima zamijetio sam kako kaluđerice i druge udate i neudate žene služe s velikim entuzijazmom i bezgraničnom hrabrošću kristijaniziranju stanovništva.

Možda ne zaboravljamo ni doktoricu koja je ostala u palestinskim izbjegličkim logorima, bdjela nad bolesnima i podnosila jedenje lešina ljudskih i životinjskih, a zatim je sa nekolicinom arapske djece pred kraj opsade otišla u Englesku da bi tamo nastavila njihovo liječenje.

Ovdje imamo ženske svjetske aktiviste na časnim poljima i nije dopušteno zaboravljati ih kada vidimo aljkavost i besposličarenje na drugim poljima.

Vjerska i društvena borba koju vode nemuslimanke podsjetila me na našu zemlju ili zemlje izvan naših granica, zemlje na veliku borbu koju su vodile pravovjerne prve generacije za pobjedu islama.

One su progonstvo vjere prihvatile hrabro, preselile se i sklonile u Medinu kada je to naređeno; jutrom i večeri, tokom svih godina išle su u Vjerovjesnikovu džamiju obavljati namaz, a kada je situacija iziskivala borbu - borile su se. Prije toga obavljale su bolnički posao, pomagale su borcima u svemu onome što im je trebalo.

U posljednjim stoljećima položaj žene je vrlo loš. Njoj se pripisuje nepismenost i opći ljudski nazadak. Međutim, ja osjećam da su jasni kur'anski propisi potpuno zanemareni, jer se odnose na interese žene. Jedan od njih je da žena samo na papiru dobiva svoje nasljedstvo i samo na papiru se konsultuje pri udaji.

Poslije svakog stohiljaditog razvoda braka moguće je naći da se izdržava razvedena žena, a Allahove, džellešanuhu, riječi:

„Raspuštenicama pripada pristojna otpremnina, dužnost je da im to daju oni koji se Allaha boje!“⁷

su samo govor za učenje...

Tjeranje žene zbog iznenadnog hira je uobičajena pojava, a Allahove riječi:

„A ako se bojite razdora između njih dvoje, onda pošaljite jednog pomiritelja iz njegove, a jednog pomiritelja iz njezine porodice...“⁸

su samo mrtvo slovo na papiru...

Žena je tako nisko pala i tako malo vrijedna, da se zbog nje ne može sastati ni mirovno vijeće! Želja da se žena otjera ne dozvoljava da joj se nešto suprotstavi.

Javno sam kritikovao da se grješka muškarca oprašta, a žena svoje grješke krvlju plaća!!!

Svjetski kolonijalizam u svom posljednjem naletu na nas je iskoristio ovu devijaciju i poveo bespoštedni rat protiv islamskog učenja, kao da je jadni islam odgovoran za anarhiju koja vlada među njegovim sljedbenicima.

Ono što izaziva čuđenje jeste da oni koji brane islam i govore u njegovo ime staju da brane ovu naslijeđenu anarhiju, jer oni nevjerovatnom glupošću smatraju da je islam ta anarhija!

Ludost je zbilja umjetnost, kao i samo neznanje!

Temelji na kojima počiva odnos između muškaraca i žena ogledaju se u kur'anskim ajetima:

„...Nijednom trudbeniku između vas trud njegov neće poništiti, ni muškarcu ni ženi - vi ste jedni od drugih...“⁹

⁷ El-Bekara, 241.

⁸ En-Nisa, 35.

⁹ Alu-Imran, 195.

„Onome ko čini dobro, bio muškarac ili žena, a vjernik je, Mi ćemo dati da proživi lijep život, i doista ćemo ih nagraditi boljom nagradom nego što su zaslužili.“¹⁰

i hadisu plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: *„Žene su sestre muškaraca.“*

Ovdje imamo stvari o kojima u vjeri nije navedena ni naredba ni zabrana, a one predstavljaju milost koju je Zakonodavac prešutio da bi nam pružio slobodu raspolaganja. Niko u ovome svoje mišljenje ne može smatrati vjerom, to je samo mišljenje i ništa više. Zbog toga vjerovatno raduju riječi Ibn Hazma: „Islam, doista, ne uskraćuje ženi da zauzme bilo koji položaj, izuzev funkcije halife.“

Čuo sam reakciju na ovaj stav Ibn Hazma da se on suprotstavlja Allahovim, džellešanuhu, riječima:

„Muškarci vode brigu o ženama, zato to je Allah dao prednost jednima nad drugima i zato što troše imetke svoje...“¹¹

Ajet, po mišljenju ovih, govori da nije dozvoljeno da žena biva nadređena čovjeku u bilo kom poslu!

Ovaj odgovor se odbacuje. Onaj ko prouči završetak ovog plemenitog ajeta spoznaće da pomenuta prednost pripada čovjeku u kući, odnosno unutar njegove porodice.

Kada je Omer, r.a., povjerio inspeksijsku upravu nad tržištem u Medini Eš-Šifi, njene kompetencije su se protezale na sve trgovce i muškarce i žene. Ona je određivala šta je dozvoljeno, a šta je zabranjeno, uspostavljala pravdu, a sprječavala nesuglasja.

Ako čovjek ima suprugu doktorku on nema utjecaja na njen profesionalni posao, i on ne treba da ima nadzor nad njenom radnom obavezom u bolnici.

Kaže se da je Ibn Hamzov stav obezvrijeđen hadisom: *„Propao je narod čijim poslovima je upravljala žena.“*

¹⁰ En-Nahl 97.

¹¹ En-Nisa, 34.

Predavanje poslova muslimana u ruke žena izlaže islamski narod propasti, zbog toga im ne treba povjeravati ni manje ni veće službe.

Međutim, Ibn Hazm smatra da se hadis odnosi samo na vladavinu državom, a sa ostalim službama on nema veze.

Želimo baciti duži pogled na navedeni hadis. Nismo zagovornici da žene budu predsjednice država ili vlada, mi samo želimo jedno: da državom ili vladom upravlja najsposobnija osoba u narodu.

Razmišljao sam o tematskom hadisu. Znam da je vjerodostojan i lanac prenosilaca i sam tekst hadisa, ali na šta se on odnosi?

Kada se Perzija rušila pod napadima islamskih osvajača njome je vladala despotska, zlokobna carica. Vjera - idolopoklonička! Vladarska porodica ne poznaje savjetodavno tijelo, ne poštuje suprotno mišljenje, odnosi među porodicom su krajnje loši. Moguće je bilo da čovjek ubije svoga oca ili brata samo da bi ostvario svoj cilj, a narod je ponizan i pokoran.

Bilo je moguće da, nakon poraza persijske vojske od Vizantinaca koji su ostvarili izvanrednu pobjedu nakon teškog poraza i nakon što se država počela smanjivati, da vlast preuzme vojni komandant koji će zaustaviti seriju poraza. Međutim, političko idolopoklonstvo je učinilo narod i državu nasljedstvom djevojke koja ništa nije znala. To je bio dovoljan dokaz da zemlja ide u propast.

Komentarišući sve ovo mudri Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem izgovara svoje istinite riječi, a one su bile opis spomenutih okolnosti. Međutim, da se o poslovima savjetovalo u Perziji, da je žena bila mudra kao Goldi Mayer, Jevrejka, koja je vladala Izraelom i zadržala vođstvo vojnim aktivnostima u rukama svojih komandanata, drugačiji bi bio komentar postojećih prilika.

Možeš pitati: Šta to sada znači? A ja odgovaram da je Vjerovjesnik sallallahu alejhi ve sellem učio ljudima u Mekki suru En-Neml i pripovijedao im kroz ovu suru slučaj kraljice od Sabe koja je vodila svoj narod sreći i vjeri svojom mudrošću i oštroumnosću.

Zbog toga je nemoguće da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem izrekao propis u hadisu koji se suprotstavlja Objavi. Belkisa je vladala prostranom kraljevinom, a pupavac je opisuje slijedećim riječima:

„Vidio sam da jedna žena njima vlada i da joj je svega i svačega dato, a ima i prijesto veličanstveni.“¹²

Sulejman, alejhis-selam, ju je pozvao u islam, a zabranio joj je oholost i inat. Kada je primila njegovo pismo kolebala se oko odgovora na njega. Tražila je savjet od svoje svite koji su joj rado pomagali pri svakoj odluci koju je donosila, govoreći:

„Mi smo vrlo jaki i hrabri - rekoše oni - a ti se pitaš. Pa, gledaj šta ćeš narediti!“¹³

Ova savjesna žena se nije zaniijela svojom moći i pokornošću svoga naroda, nego je rekla: „Iskušaćemo Sulejmana da vidimo da li je silnik koji traži moć i borbu ili je vjerovjesnik koji nosi vjeru i djeluje na njenom širenju.“

Kada se sreća sa Sulejmanom, alejhis-selam, ostala je pri svojoj oštroumnosti i pronicljivosti donošenja odluke proučavajući njega, njegovo htijenje i djelovanje, pa joj je postalo jasno da je on vjerovjesnik dobri. Sjetila se pisma kojeg joj je poslao:

„Od Sulejmana je i glasi: "U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog, ne pravite se većim od mene i dođite da mi se pokorite!“¹⁴

Zatim je odlučila da odbaci prvotno idolopoklonstvo i uđe u Allahovu vjeru, rekavši:

„Gospodaru moj, ja sam se prema sebi ogriježila i u društvu sa Sulejmanom predajem se Allahu, Gospodaru svjetova!“¹⁵

¹² En-Neml, 23.

¹³ En-Neml, 33.

¹⁴ En-Neml, 30-31.

¹⁵ En-Neml, 44.

Da li je propao narod kojim je vladala žena ovakvih svojstava? Ova žena je, doista, časnija od čovjeka koga je Semud pozvao da ubije devu i da se usprotivi njihovu vjerovjesniku:

„Ali oni pozvaše jednog od svojih, pa se on spremi i prekla je - i kakve su bile kazna Moja i opomene Moje: Mi poslasmo na njih jedan jedini krik, i oni postadoše poput zdrobljenog suhog lišća koje sakuplja onaj koji ima tor. A mi smo učinili Kur'an dostupnim za pouku, pa ima li ikoga ko bi pouku primio?“¹⁶

Po drugi put naglašavam da nisam od zagovornika da žene zauzimaju visoke položaje, jer je zbilja malo savršenih žena i samo slučajni ih otkrivaju. Sve što želim je tumačenje hadisa koji se navodi u brojnim djelima i eliminiranje kontradiktornosti između Kur'ana i nekih hadisa koji se razumijevaju na pogrešan način! Nakon toga želim eliminirati suprotnosti između hadisa i historijskih činjenica.

Engleska je svoje zlatno doba dostigla u vrijeme kraljice Viktorije, a ona je i danas pod vlašću kraljice i premijerke¹⁷ i ubraja se u vrh privrednog procvata i političke sigurnosti. Gdje je ta propast koja treba da zadesi one koji izaberu žene?!

Na drugom mjestu sam govorio o teškim nedaćama koje su pogađale muslimane na indijskom potkontinentu od Indire Gandi i kako se muslimanski narod podijelio na dva dijela, a njen narod postigao ono za čim su žudjeli.

Tada se vratio maršal Jahja-han koji je zemlju poveo u propast.

Nedaće koje su zadesile Arape u vrijeme kada je Goldi Mayer vladala svojim narodom su se desile i to je svršen čin. Mi trebamo novu generaciju koja će ih otkloniti! Ovaj slučaj nije vezan za ženu ili muškarca, to je primjer odgoja i izuzetne nadarenosti.

¹⁶ El- Kamer, 29-32.

¹⁷ Djelo je pisano kada je premijerka Velike Britanije bila Margaret Tačer (prim. prev.)

Indira je sprovedla izbore da bi vidjela da li će je njen narod izabrati ili ne? Izgubila je na izborima koje je sama podstakla! Zatim je njen narod došao sebi i izabrao je bez ikakve prisile, svojevolumno!

Muslimani su se, pak, specijalizirali za lažiranje izbora da bi zadobili vlast i njene dobiti uprkos volji naroda.

Koja je onda od ove dvije skupine bliža Allahovoj pažnji, pomoći i namjesništvo na Zemlji? Zašto se ne prisjetimo Ibn Tejmijinih riječi: „Allah će, zbilja, potpomoći nevjerničku državu nad državom muslimana zbog nepravdi koje se u njoj provode.“

Kakav je ovdje utjecaj pola? Žena, vjernica je bolja od bradonje, nevjernika!!! Muslimani danas čine blizu petinu stanovnika Zemlje, pa kako oni svoju vjeru izlažu ostalima?!

Prije svega treba da se zainteresiraju sastavnim dijelovima, glavnim odredbama i uzvišenim ciljevima svoje vjere! Onim što je islam prešutio oni nemaju pravo opterećivati druge, bez obzira što su se sami od ranije navikli na to!

Mi nismo zadužni da prenosimo običaje plemena Absa i Zubjana u Ameriku i Australiju, nego smo zaduženi da prenosimo sami islam.

Narodi se susreću na bitnim stvarima! Sjeti se da Englezi preferiraju lijevu stranu puta za razliku od svih ostalih Evropljana, međutim, to nema nikakvog odraza u Atlantskom savezu, niti u ustrojstvu evropske unije!

Pošto su se šerijatski pravници razišli u mišljenjima gotovo po svakom pitanju, nužno je da mi odaberemo propis koji je najbliži našim običajima.

Žena u Evropi direktno učestvuje u sklapanju braka, ona ima individualnost koje se ne odriče. Naš cilj nije da uz osnove islama Evropljane obavezujemo mišljenjem Malika ili Ibn Hanbela, ako je Ebu

Hanifin stav¹⁸ - bliži njihovim izvorima, jer to bi bilo cjepidlačenje i vid odvrćanja od Allahova puta...

Ako su se oni zadovoljili da žena bude vladar, sudija, ministar ili ambasador, oni imaju pravo na ono što hoće, a mi imamo šerijatsko-pravne stavove koji to dozvoljavaju, zašto onda prisiljavali nu bilo čije mišljenje?!

Oni koji zdravo ne rasuđuju moraju začepiti svoja usta da ne štete islamu hadisom kojeg ne shvaćaju ili shvaćaju, ali mu se suprotstavlja jasno slovo Kur'ana!

Žena i džamija

Zajednica je jedan od simbola islama te je otkako je uspostavljeno islamsko društvo, džamija postala vrelo njegovih aktivnosti i stjecište njegovih sinova; u njoj su se susretala lica i ruke stiskale i sastajalo se na ljubavi i međusobnom potpomaganju...

¹⁸ Hanefije kažu: Kur'an je prepustio sklapanje braka ženi, rekavši: „... *dok ne sklopi brak s drugim mužem...*“ (El-Bekara, 230.) „...*vi niste odgovorni za ono što one, po zakonu, sa sobom urade...*“ (El-Bekara, 234.)

Njeno neposredno sklapanje braka je pravno valjano, a ako se staratelj tome protivi sudija će posredovati u sporu. Oni odbacuju hadis: „*Koja god žena neposredno sklapa brak, njen brak je ništavan, ništavan, ništavan, jer se on suprotstavlja jasnom slovu Kurana.*“

Neki učaci Kur'ana odbacuju stav Ebu Hanife jer, kako oni kažu, sintagma „...*dok ne sklopi brak s drugim mužem*“ se odnosi samo na spolno općenje, tj. dok ne opći s drugim čovjekom. Međutim, ovo protivljenje je nerazumno i čudno.

Da li se traženo sklapanje braka upotpunjuje bludom ili bračnom vezom?

Ne smatram razumnim onoga koji kaže da žena nakon počinjenog bluda postaje dozvoljena prvom mužu. Nakon toga ne ostaje drugo nego da se riječ *tenkiha*... odnosi i na sklapanje braka i na spolni odnos, istodobno, međutim, privrženost pravnoj školi tjera njene pripadnike na vrlo neobične zaključke!!!

Pravovjerni stajaše u čvrstim safovima ispred Allaha Uzvišenog, noga uz nogu, rame uz rame, a krasila ih je skrušenost prilikom slušanja Kur'ana, slavljenje i veličanje Allaha na ruku'u i sedždi... Utjecaj namaza na razmišljanje i ponašanje je jako velik. Učenje Kur'ana podiže moral i razvija bogobožnost. Stalno međusobno viđanje čuva opće i lične odnose i to je sve učinilo da dani prolaze, a pripadnici islama se sve više zbližavaju.

A zatim, druga stvar, pokvarenjaci su na ovom svijetu stvorili atmosferu materijalizma, gramzivosti i sitnih interesa kojima pune svoje klubove, koja je zagospodarila njihovim putevima, stvorila im navike, povećala jaz između njih i Allaha i ojačala njihovo nevjerstvo.

Zbog toga je nužno da pravovjerni stvore čistiju atmosferu kojom će podići spomen na Allaha, i u kojoj će se čuti zakoni istine, a vjerovanje u neviđeno pretvoriti u uobičajene činjenice, ne u čudne maštarije. Stoga je zajednica obilježje vjere! Neki šerijatski pravnici smatraju da je zajedničko obavljanje namaza *farz* (stroga pojedinačna obaveza) kod svih pet dnevnih namaza i ta obaveza spada tek s valjanim razlogom. Međutim, većina sljedbenika Muhammeda, alejhis-selam, smatra da je zajedničko obavljanje namaza pritrvrđeni sunnet.

Da li je džemat jednako pritrvrđeni sunnet i muškarcima i ženama? Ovakav stav imaju zahiriye, međutim stvar zahtijeva duboko promišljanje.

U vjerodostojnom hadisu se kaže da je žena pastirica u svome domu i da je ona odgovorna za svoje stado! Nema sumnje da briga o djeci, poglavito dojenje i pospremanje kuće da bi se dočekao muž koji se vraća s posla zadržava ženu od učestvovanja u zajedničkom obavljanju pet dnevnih namaza. Na osnovu toga smatramo da je ženino prisustvovanje džematu moguće tek nakon završavanja kućnih poslova. Pa kada izvrši svoje obaveze njenom mužu nije dozvoljeno da joj spriječava odlazak u džamiju, jer se u hadisu kaže: „*Ne sprečavajte Allahove robinje da odlaze u Allahove džamije.*“

Mi sigurno znamo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio jedna vrata na džamiji, posebice za žene. Podigao ih je

uz posljednje safove u džamiji i ona su bila ženama zaštita pri činjenju ruku'a i sedžde i odbijala su muškarce koji su bili blizu njihovim safovima, kao što su zadržavale žene koje su se suviše približavale safovima muškaraca. Safovi ženski su ostali u džamiji za svo vrijeme života Poslanikova, za vrijeme hulefai-rašidina i niko se tome nije protivio, formirali bi se sa zorom, a raspuštali nakon jacije.

Često je uspostavljano više safova za teravih namaz u ramazanu za žene, a poznato je da je njihovo učestvovanje u obavljanju bajram namaza i slušanje hutbe simbol islama. Međutim, procvatu kojeg je islam potaknuo u svijetu žene počela se suprotstavljati slabost i zamiranje kao rezultat izmišljanja hadisa o zabrani obrazovanja žene da bi ona ostala nepismena!

Zbog koga je uveden ovaj neznabožački običaj?!

Ako se polovina islamskog naroda prisili na neznanje i sljepilo, kako će se razvijati naredne generacije?

Zatim je raširen drugi hadis koji ženu potpuno odbija od zajedničkog obavljanja namaza u džamiji, nego čak traži od žene, kada želi obaviti namaz u kući, da bira osamljenija i mračnija mjesta. Njen namaz obavljen u podrumu je vrijedniji od namaza obavljenog u sobi, a namaz obavljen u tami, bolji je od onog obavljenog na svjetlu!

Prenosilac ovog hadisa zabacuje za leđa praktični, autentični sunnet koji se prenosi od donosioca Objave. Gleda se na klanjačicu kao da je ona neprijatnost koju treba ograničiti na što manje i udaljenije mjesto. Da pročitamo taj neobični hadis, kako ga spominju Ibn Huzejme i drugi:

„Od Umm-Hamide, žene Ehu-Hamida es-Saidija se prenosi da je ona došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: „Božiji Poslaniče, ja doista volim obavljati namaz za tobom.“

„Ja znam da voliš obavljati namaz za mnom. Ali tvoj namaz u spavaćoj sobi, bolji je od obavljenog u dnevnoj, a namaz u dnevnoj, bolji je od onog u dvorištu. Onaj u dvorištu je bolji od namaza

obavljenog u mahalskoj džamiji, a namaz obavljen u mahalskoj džamiji holji je od onog obavljenog u mojoj džamiji.“

Prenosilac, dalje, kaže:

„Pa sam naredio i napravljen joj je mesdžid u najudaljenijem i najmračnijem dijelu kuće i u njemu je klanjala sve dok se nije srela sa Uzvišenim Allahom.“

Namaz obavljen u spavaćoj sobi je vrijedniji od obavljenog u dnevnoj?! Namaz obavljen u dnevnoj sobi je vrijedniji od namaza u dvorištu; a namaz u dvorištu vrijedniji je od onog obavljenog u mahalskoj džamiji!? Sve što je prostor manji, udaljeniji, divljiji to je namaz vrjedniji?!

Ibn Huzejme je poglavlje u kojem spominje ove propise naslovi sa *Namaz žene u kući je bolji od onog obavljenog u Poslanikovo džamiji*, a riječi Vjerovjesnika, sallallahu alehi ve sellem:

„Namaz obavljen u mojoj džamiji je bolji od hiljadu namaza obavljenih u drugim džamijama,“ komentira da se odnose samo na muškarce, a ne i na žene!

Odmah se postavlja pitanje, ako je ovo istinito zašto je onda Vjerovjesnik, sallallahu alehi ve sellem, ostavio žene da za svo vrijeme njegova života od zore do iza jacie prisustvuju zajedničkom obavljanju namaza? Zašto je samo za njih odredio jedna vrata na džamiji? Zašto ih nije postavjetovao da ostanu u kućama umjesto tog uzaludnog truda? Zašto je skratio sabah namaz na dvije kraće sure kada je čuo plač novorođenčeta da majka ne bi na njega mislila u namazu? Zašto je rekao: *„Ne sprečavajte Allahove robinje da posjećuju Allahove džamije.“* Zašto su hulefai-rašiduni zadržali ženske safove u džamijama i nakon smrti plemenitog Poslanika?

Ibn Hazm je umirio sebe i druge kada je hadise koji sprečavaju ženama odlazak na namaz u džamiju proglasio lažnim i ubrojio ih među ništavne: „Znanstvenici terminologije kažu: Hadis se smatra šazom kada se pouzdani prenosilac sukobljava sa pouzdanijim, a ako prenosilac nije pouzdan, nego slab - onda je hadis *munker* ili *metruk*.“

Ni u Buharijinom, ni u Muslimovom Sahihu se ne nalazi ništa što ide u prilog sprečavanju žene da obavlja namaz u džamiji. Svi hadisi su odbačeni, a kako da ne budu kada se slabi prenosilac suprotstavlja praktično sasvim autentičnom i raširenom sunnetu?! Ovakvi hadisi se odmah isključuju!

Prošli su vijekovi u kojima su odumirali vjerodostojni hadisi, međutim, još uvijek se ova nesreća zadržala i neke sredine je se fanatično drže. Zna se samo za odbačene i nepriznate hadise. Može se prihvatiti sprečavanje žene da odlazi u džamiju ako je otkrivena, jer odlazak u džamiju nije izložba ukrasa, niti povod smutnji. To je hod ka zadovoljenju Allaha, džellešanu, i razvijanju bogobojažnosti.

Uklanjanje žene od ovog zla je izvršenje oporuke Božijeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: „...*one izlaze pokrivene...*“ tj. u uobičajenoj odjeći i prirodosti, bez mirisanja i bez šepurenja.

Donošenje općeg propisa o zabrani posjećivanja džamija ženi može biti samo običaj, ali on nema nikakve veze sa islamom!

Šerijatski pravnici se smiju onom što znanstvenici predaje prenose, a što je suprotno onom što je utvrđeno kao pouzdano.

Pogledaj šta prenosi El-Munziri pod naslovom *Zastrašivanje onog ko namjerno ne uči bismilu pri abdestu*: „Imam Ebu-Bekr b. Ebi Šejbe, r.a., kaže: Kod nas je pouzdano utvrđeno da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: „*Nema abdesta onaj ko ne prouči bismilu...*“

Od Ebu-Hurejre se prenosi da je Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: „*Nema namaza onaj ko je bez abdesta, a nema abdesta onaj ko ne prouči bismilu u toku njegova uzimanja.*“

Šerijatski pravnici postojećih pravnih škola smatraju da je bismila - sunnet, a ne farz (obaveza). Kao argument uzimaju *merfu* predaju koju bilježi Ed-Darekutni i El-Bejheki od Ibn Omera: „Ko uzme abdest i spomene Allahovo ime u toku njegova uzimanja - svo njegovo tijelo je čisto, a ko uzme abdest i ne spomene Allahovo ime - čisti su samo oni dijelovi koje je oprao.“

El-Munziri kaže da je o ovoj temi izrečeno mnogo hadisa, ali o svakom od njih se može raspravljati.

Većina smatra da je bismilla u toku uzimanja abdesta sunnet, dok hanbelije i zahirije kažu da je ona farz. Hadisi koji idu u prilog tome ili protiv su mjesto ukazivanja na postojeću praksu i nema razloga da se pretjeruje u tome. Dobro je da znamo da nema obaveze bez kategoričnog dokaza, kao što nema ni zabrane, a hipotetički dokazi imaju manju moć argumentiranja.

Onaj koji ulazi na polje vjerovanja, a njegova roba u hadisima je bezvrijedna sliči onom ko ulazi na pijacu s krivotvorenim novčanicama. Ne smije da kori nikog osim sebe ako ga policija uhapsi. Želimo da zajednice koje rade za islam budu budne i da se ne zavaravaju slabim predajama i apokrifnim hadisima, kao što želimo da upoznaju pravo značenje vjerodostojnih hadisa.

Imami fikha su ti koji rukovode ovom djelatnošću.

Svjedočenje žene u kaznama propisanim Kur'anom i odmazdi

Poznato je da svjedočenje žene vrijedi polovinu svjedočenja muškarca. To je zasnovano na Kur'ani-kerimu, zato što žena ponekad zaboravi ili se izgubi ili postane nestabilna. Kada je sa njom druga žena potpomagaće se da daju dokaze za potpunu istinu.

Bavio sam se ovim problemom i primijetio da žena zbog svoje prirode mjesečno biva polubolesna, da zdravstveni poremećaji i smetnje u njenom organizmu ponekad prouzrokuju zbunjenost. I zato je potvrda u donošenju svjedočenja - nužna.

To je tajna govora Uzvišenog:

„...i navedite dva svjedoka, dva muškarca vaša, a ako nema dvojice muškaraca, onda jednog i dvije žene, koje prihvatate kao

*svjedoke; ako jedna od njih dvije zaboravi, neka je druga podsjeti...*¹⁹

Trebalo je da se stvar zaustavi na ovoj razini; međutim, tok razvoja u vjerskoj misli potpuno odbacuje njeno svjedočenje u najvažnijim poljima sudstva, to je polje odmazde (*kisasa*) i kazni utvrđenih Kur'anom (*hudud*), odnosno ono što je vezano za krv i čast.

Ako bi lopovi pokrali kuću danju ili noću, kako će se odbaciti svjedočenje žene u kazni za krađu? Ako bi neko ugrozio život i čast, a to se događa naočigled žena, kakvog smisla ima da žena gleda borbu nekog iz njene porodice ili njoj bliskoj, a zatim se odbaci njeno svjedočenje?! Zašto se ne pridržavati osnova svjedočenja kako ih spominje Kur'an?

Ibn Hazm u svom istraživanju o utjecaju predaja tvrdi da odbacivanje svjedočenja žene u kaznama utvrđenim Kur'anom i odmazdi nema nikakve osnove u Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem sunnetu.

Ne želim omalovažiti svoju vjeru naspram svjetskih zakona stavom koji se ne zasniva na jakom osloncu, izuzev kada su u pitanju kategorični tekstovi. Ako danas u svijetu ima više od milijardu muslimana, kakav je smisao zanemariti dostojanstvo pet stotina miliona žena govorom jednog čovjeka?!

Tragedija je da smo mi muslimani skloni poistovjećivanju naših običaja i mišljenja sa islamskim vjerovanjem i njegovim zakonima, da bi bili vjera uz vjeru, a uputa je samo od Gospodara svjetova. Mi na taj način samo odvrćamo od Allahova džellešanuha puta.

Spomenut ću ovdje priču o kamili koju je vlasnik nudio za deset dirhema, a uslovio je da se njena ogrlica proda s njom za hiljadu dirhema, pa su ljudi govorili: „Ja plahe, jeftine kamile, samo da nije proklete uzice.“ A ja također kažem: „Lahkog li islama i lahki li su njegovi principi. Istinitog li vjerovanja i prava da nije onoga što

¹⁹ El-Bekara, 282.

dodadoše sljedbenici njegovi sami od sebe i usloviše ljudima koji primaju islam da moraju prihvatiti i to!“

Da navedemo ovdje govor Ibn Hazma o pitanju svjedočenja žene, kojeg iznosi u svom djelu *El-Muhalla*: „Nije dozvoljeno da se prihvate kao svjedoci u zinaluku manje od četiri iskrena muslimana ili unijesto svakog čovjeka dvije pravedne muslimanke. Tako bi bilo trojica ljudi i dvije žene, dvojica ljudi i četiri žene, jedan čovjek i šest žena ili samo osam žena. Ne prima se ni u ostalim slučajevima kod kazni utvrđenih Kur'anom, krvarini, odmazdi, kod vjenčanja, opozivog i neopozivog razvoda braka, u imovinskim transakcijama bez dva pravedna muslimana ili jednog čovjeka i dvije žene ili pak četiri žene.“

U vjerodostojnoj predaji od Šurejha se prenosi da je on dozvolio svjedočenje dviju žena u oslobađanju ropstva uz jednog čovjeka.

Ispravno je - kako kaže Eš-Ša'bi - prihvatanje svjedočenja čovjeka i dviju žena u razvodu i nehotičnost nanošenju povreda, a nije dozvoljeno svjedočenje žene u namjernom nanošenju povreda, niti u kaznama propisanim Kur'anom.

Vjerodostojno je mišljenje Iljasa b. Muavije o prihvatanju svjedočenja dvije žene u pitanju razvoda. Od Muhammeda b. Sirina se prenosi da je Šurejh dozvolio svjedočenje četiri žene protiv jednog čovjeka dokazujući iskrenost žene.

Ez-Zubejr b. el-Harit prenosi od Lebida da je ovaj rekao: „Pijan čovjek je pustio ženu (rekavši joj tri puta da je razvjenčava), pa su to posvjedočile četiri žene i to je došlo do Omer b. el-Hattaba, koji je dozvolio svjedočenje žena i razvjenčao supružnike.“

Sufjan b. Uzejne prenosi od Ebu-Talhe od neke žene da je neka druga žena posadila dijete, pa ga ubila, a to su posvjedočile četiri žene, pa je Ali b. Ebi Talib dozvolio njihovo svjedočenje.

Od Ata'a se prenosi da je rekao: Dozvolio je Omer b. el-Hattab svjedočenje žena uz muškarce u razvodu braka, kao i pri vjenčavanju.

U drugoj predaji od Ata'a b. Ebi-Rebbaha se kaže: Dozvoljava se svjedočenje žena uz muškarce u svim stvarima.

Ibn Hazm, prenoseći od Abdullaha b. Omera, kaže da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem rekao: „*Svjedočenje dviju žena odgovara svjedočenju jednog čovjeka.*“

Predaja koju navodi Zuhri u kojoj se kaže: „*Ustanovljena je praksa od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekra i Omera da se ne dozvoljava svjedočenje žena pri razvodu braka, niti kod vjenčavanja, niti u kaznama propisanim Kur'anom*“ je prekinuta kod Ismaila b. Ajjaša i predaja je slaba zbog El-Hadždžadža b. Ertata, koji je potpuno obezvrijeđen kao prenosilac.“

Što se pak tiče predaje od Omera: „*Da smo i to dopustili svaka žena koja bi poželila da rastavi čovjeka od žene to bi i učinila*“ ona se prenosi od El-Harisa el-Ganevija, a on je kao prenosilac nepoznat. I pored toga ovako nešto Omer, r.a., nije rekao.

Povadio sam ove retke iz nekoliko knjiga koje sadrže mišljenja u kojima ima i grešaka i tačnog, knjiga u kojima su prihvatljive, ali i neprihvatljive predaje. Gledao sam da izbavim sebe i druge iz ove bezdani, i da se prihvatim autentičnog, tj. Allahove knjige i vjerodostojnog Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem sunneta, te da ustvrdim prihvatljivost svjedočenja žene u svim okolnostima, zasnivajući to na sigurnoj osnovi u našoj vjeri. Pravo svakog muslimana je da pređe i preko toga bez potvore i sumnjičenja.

Meni ostaje da se zapitam da li je u općem interesu bezbjednosti smatrati nevažećim svjedočenje žene u sudstvu, a hiljade parnica se baš tiču žene, i da li je za dobro fikha i hadisa dati prednost pravcu koji čine više štete islamu nego li mu koristi.

Završavamo ovo poglavlje diskursom Ibn Hazma:

Dozvoljeno je da žena ima vlast što je mišljenje i Ebu Hanife. Prenosi se od Omera, r.a., da je on postavio Sifu, ženu iz svog naroda, za inspektora pijace. Iako je rečeno da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem rekao: „*Neće imati sreće narod kojim vlada žena.*“ Reći ćemo da je ovo Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem rekao misleći na opću stvar, tj, *hilafet*. Dokaz za to su riječi samog Poslanika, sallallahu alejhi

ve sellem: „Žena je čuvar imetka svoga muža i ona je odgovorna za njegovo čuvanje.“

Malikije dozvoljavaju da žena bude oporučitelj i opunomoćenik²⁰ jer ne postoji jasan tekst koji to zabranjuje, a uputa je kod Allaha, Uzvišenog.

²⁰ Hanefije dozvoljavaju da žena bude zastupnik u parnici, tj. advokaturi.

PJESMA

Predaja jednog prenosioca i njena vrijednost

Muhammed, alejhis-selam, donosilac posljednje poslanice je nama najdraža i najdragocjenija osoba!

Kada se obračunavaju ljudske sposobnosti, shodno njihovom trudu za otkrivanje istine i uništavanje laži Muhammed, alejhis-selam, je od njih - najiskreniji, i upućivao je najispravnijim putem i najsposobniji je, zbog svoje lijepe ćudi i jakog sabura, da ukaže na istinu, da je zaštiti i da otvori zasune koji su zatvarali njene najveće vrijednosti.

On je omogućio da božanska objava zasja punim svjetlom. Štitio ju je od onoga što ju je snalazilo tokom prvih stoljeća. Upoznao nas je sa Allahom, Jedinim, Koji je utočište svemu. Ocrtao nam je put postizanja Njegova zadovoljstva nasuprot okrutnim vladavinama i praznovjernim predskazivanjima i masama koje nasljeđuju samo propast.

I to je strpljivo podnosio noćima i borio se protiv tirana dok nije ostvario poslanicu upute i dobra. On je nama mnogo dobra učinio koja mu nikada nećemo zaboraviti, pa i ako to zaborave maloumni i poreknu nezahvalni.

Poslanstvo Muhammeda, alejhis-selam, se u ovom našem dobu susrelo sa izazovom kojeg osjećamo kao potcjenjivanje, a u njemu učestvuju cionisti, krstaši, komunisti i svi oni pokušavaju poreći njegovu istinitost i uništiti njegovu ostavštinu.

Međutim, mi gledamo šta su zla i zabluda ove grupacije privrijedile ovome svijetu, a šta dobra i pozitivnosti Muhammed,

alejhis-selam sa svojom Knjigom i sunnetom i znamo da budućnost pripada nama i da dan islama dolazi!!!

„...otpaci se odbacuju, dok ono što koristi ljudima ostaje na zemlji...”¹

Važno je da upoznamo našu poslanicu ispravno, da je u potpunosti sprovodimo u praksi, da je ljudima dostavljamo izvorno ne vezujući za nju zemljene praške koje će odbiti od nje one koji posjeduju čistu prirodu.

Mi znamo da su svi vjerovjesnici dostavljali od Allaha, džellešanuhu, i ne čudimo se kada učinimo Allahove, džellešanuhu, riječi:

„Onaj ko se pokorava Poslaniku pokorava se i Allahu...”²

„Reci: 'Ako Allaha volite, mene slijedite, i vas će Allah voljeti i grijeha vam oprostiti...”³

Mi imamo obavezu poslušnosti i pokornosti prema Poslaniku, mi studiramo njegovu biografiju da bismo usvojili njegov životni pravac, da bismo slijedili njegove tragove i povodili se za onim što je radio i nama ostavio. Nema razmimoilaženja među muslimanima o tome da je Muhammed, alejhis-selam, njihov najbolji uzor, prvi vođa i potpuna praktična slika upute i svjetla koje se u Kur'ani-kerimu nalazi.

Pošto utvrdimo izvore šerijatskih propisa uviđamo da se *idžma'* zasniva na tome da su prva dva osnovna izvora šerijata Kur'an i sunnet. Kur'anu se ne može pripisati nikakva sumnja, on je prenesen pouzdanom predajom do posljednjeg slova i mi vjerujemo u njega, kao cjelinu, kao i u njegove dijelove.

Ono od sunneta što je dostiglo stepen apsolutne pouzdanosti ima isti tretman kao i Kur'ani-kerim i to može zanemariti jedino stvarni stradalnik. Ko pouzdano sazna da je Muhammed, alejhi-selam, izdao

¹ Er-Ra'd, 17.

² En-Nisa, 80.

³ Alu-Imran, 31.

neko naređenje, a zatim odluči da ga odbije, on se odvojio od sljedbenika Poslanikovih, i u tome nema nesuglasja. Ako se digne graja oko bilo kog hadisa, osnovica joj je da li je to rekao Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ili nije.

Govor se svodi na ispravnost vezanosti za Poslanika, i o garancijama te ispravnosti, a ne na dopuštenost prolaska ispred Allaha i Njegova Poslanika, ili prihvatanje onoga što nam se sviđa, a odbacivanje onoga što nam se ne sviđa.

Čitao sam studiju koju je napisao profesor Jusuf el-Kardavi o načinu odnosa prema sunnetu, pa sam uvidio da je postigla svoj cilj i da je sabrala sve najdragocijenije što je rečeno po ovom pitanju. Činjenica je da je profesor el-Kardavi, od onih islamskih znanstvenika koji otkrivaju proljetno cvijeće u našoj historiji, imaju duboko znanje fikha i tradicije, te mogućnost pronicanja u božanski tekst i stvarnost života. Štaviše, on je na svom polju predvodnik pouzdanih, pravednih i povjerljivih misionara.

Ja želim da njegovu trudu pridodam nekoliko činjenica koje nisu nikakav ispravak izrečenog, nego dopune koje će objasniti stavove muslimanskih masa prema časnom sunnetu kada ostavljaju neki od Poslanikovih hadisa zbog drugih šerijatskih obzira koje smatraju prečim da se uvaže.

Prije nego objasnim što imam reći, volim da istaknem da sam, doista, uz veliku zajednicu, da se zaklanjam njenom zastavom i stupam u njenim redovima. Prezirem devijacije i odbacujem svako izlaženje iz onoga čime se zadovoljila većina ummeta.

Ja, zbilja, poznajem strašna neprijateljstva sa kojima se sučelio naš ummet u ovim nerodnim godinama i želim da naše vođstvo ostane jedinstveno da bi zaštitilo naš integritet i prigušilo naše neprijatelje.

Apsolvirao sam na El-Azheru polovinom stoljeća, a studirao sam desetak godina i za svo to vrijeme saznao sam da ahad hadis ide u prilog samo znanstvene pretpostavke i da je on argument za šerijatski propis samo ako nema jačeg argumenta. Jači argumenti uzimaju se iz kur'anskih, argumenata, bližih ili daljih, iz mutavatir hadisa ili iz prakse

građana Medine. Stav da ahad hadis koristi sigurnom saznanju na isti način kao mutevatir je vrsta neprihvatljive odvažnosti, kako razumski, tako i tradicijski. Stoga smo se privikli da prihvatamo različite šerijatske propise koji se sukobljavaju sa vjerodostojnim predajama iste tematike.

Slušah malikije, a ja sam studirao fikh po hanefijskom mezhebu, kako kažu: Ko se za vrijeme ramazana omrsi, zaboravivši da posti, taj dan mora napostiti. Ili što kažu: Sumnja (da li imamo ili nemamo abdest) kvari abdest, a ovo se suprotstavlja propisima utvrđenim kod nas koji se zasnivaju na vjerodostojnim hadisima.

Mi ne učimo nijednog harfa iza imama u pet dnevnih namaza ili izostavljamo ponekad bismilu na osnovu predaja koje su ustanovljene kod nas. Dok su u istom trenutku šafije uporne u učenju el-Fatihe, a bismillu smatraju njenim sastavnim dijelom.

Ne osjećamo mi zazor od ovog razilaženja, ako i dođe do bučne znanstvene rasprave ubrzo nakon toga će se i stišati, bez srdžbe i žalosti.

U hanefijskom mezhebu farz je definiran kao ono što je utvrđeno kategoričnim dokazom, dočim je vadžib, koji je ispod farza, ono što je utvrđeno hipotetičkim dokazom, što znači da se ahad hadisom nikada ne može ustanoviti farz, kao ni haram, nego samo i jedino vadžib, odnosno mekruh.

Pošto se zadubimo u studiranje Kur'ani-kerima naći ćemo mufessire, istraživače kako su skloni ovom principu. Autor El-Menara kaže: „Razlikovanje propisa koji su utvrđeni kur'anskim tekstom i onih koji su utvrđeni ahad predajama ili analogijom šerijatskih pravnika je nužno, jer onaj koji poriče ono što se nalazi u Kur'ani-kerimu, biće okarakteriziran kao nevjernik (*kafir*), a dok će se onome koji poriče nešto mimo Kur'ana gledati na razlog toga.“

Nema nijednog imama, mudžtehida, koji nije izrekao stavove suprotne vjerodostojnim hadisima zbog razloga kojima se pravdao i da ga mase u tome nisu slijedile. I niko to nije smatrao njihovim izlaskom iz vjere, čak ni onaj ko nije imao razloga da ih slijedi.

Potom autor El-Menara prenosi od Ibnul-Kajjima njegove riječi iz djela *I'alamul-muveki'in*: „Postoje dvije vrste kamate: javna i tajna. Javna je zabranjena na osnovu velike štete koju prouzrokuje, a tajna je zabranjena jer vodi javnoj.“

Ibnul-Kajjim smatra da je uslužna kamata (*ribel-fadl*), koja je spomenuta u hadisu o šest vrsta kamate, zabranjena samo kao preventiva. Činjenica je da se uslužna kamata skoro nalazi u praktičnom životu! Koji je inače smisao da prodaješ gram zlata za gram zlata, isto za istu količinu, evo ti - eto ti!

Žele se, u stvari, iz daljine zatvoriti vrata za zateznu kamatu (*riben-nesi'e*). Istina je da se vjerodostojni hadis o zabrani nadmetanja i odgode u šest slučajeva može razumjeti jedino u svjetlu Ibnul-Kajjimovog objašnjenja.

Vjerovanje, sastavni dijelovi i glavna učenja naše vjere prihvataju se ako su prenešena *tevatur* (sasvim pouzdanom) predajom ili vjerodostojnim hadisima koji su općepoznati. Međutim, za marginalne šarijatske propise nema smetnje da se ustanovljavaju uvidom u ahad hadise.

Naši islamski znanstvenici su uložili predodređeni, hvale vrijedni trud u njihovo bilježenje. Oni nisu potcijenili prenošenje pouzdanog i tačnog prenosioca, nego su mu dali onoliku pažnju koliku zaslužuje. Međutim, mi na polju svjedočenja ne štitimo ljudsku krv, čast i imetak svjedočenjem jednog čovjeka bez obzira kako cijenjen bio. Mi, doista, tražimo dva ili četiri svjedoka za dokazivanje određenih radnji, a Allahova vjera je važnija od ljudskog dunjaluka.

O tome toliko; a sada imamo pitanja koja zbog svoje ozbiljnosti ne dozvoljavaju kompromis. Bilo mi je teško i rasrdio sam se kad sam pročitao da je bijedni Jevrej opsirao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i time ga onemogućio da spolno opći sa svojim ženama jedan period, čiju dužinu Ibn-Hadžer određuje sa šest mjeseci! Zar se tako dostižu vrhunci?!

Kažu: Isto kao što je bilo moguće da ga praznoglavi pogodi kamenom ili kao što je grješnik mogao da ga rani. Ali ovo je

neprihvatljiva isprika, jer sihr zaposjeda volju i misao, a ovo je u Poslanikovom slučaju nemoguće, poglavito što su posrednici takvog zaposjedanja nervnog sistema čovjeka loše duše, ili neki džinni, pa ga odvođe do uzbuđenosti i nemira.

Obradovalo me je da je profesor Muhammed Abduhu odbacio ovaj hadis, ali žalosti me da je ovaj veliki kapacitet osuđivan u svojoj vjeri zbog ovog stava koji veliča Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Čuo sam profesora Muhammeda Ahmeda Osmana, Allah mu se smilovao, a bio je zastupnik Šerijatskog udruženja u Egiptu, kako kaže: „Doista o senedu hadisa o sihru postoje rasprave.“ Rekoh mu da nisam od znanstvenika ove oblasti. Sve što sam primijetio u vezi seneda jeste da on stavlja objavu sura en-Nisa i el-Felek u Medinu, a one su po Ummul-Kur'anu i po originalnom mushafu objavljene u Mekki.

Ja dugo proučavam hadiske zbirke, uvjeren da su u njima vrijedne riznice Vjerovjesnikove ostavštine da ću se svojom čistom prirodom uputiti klonjenju slabih i prihvatanju vjerodostojnih hadisa. Tu čistu prirodu mi je izgllačalo stalno učenje Allahove Knjige, iskrena ljubav prema blagodatnoj Objavi, te pomno studiranje principa četiri velika šerijatska pravnika i drugih predvodnika islamske misli i sljedbenika Opomene koji su došli poslije njih.

Otuda sam se udaljio od hadisa koje su ostavili Ebu-Hanife, Malik i drugi, iako ih prenose oni koji se bave sakupljanjem hadisa.

Imami su ih uljudno i pažljivo napustili, a ispred mene je sada El-Menarovo tumačenje Allahovih, džellešanuhu, riječi:

„I neka se ničega ne boje i ni za čim nek ne tuguju Allahovi štićenici.“⁴

Profesor Rešid Rida kaže: Nismo vidjeli vjerodostojnog hadisa bližeg govoru sufija o spomenutom ajetu od hadisa: „*Ko uvrijedi mog prijatelja, objavio sarn mu rat.*“

⁴ Junus, 62.

El-Buhari ga jedini prenosi, a u senedu, kao i u samom tekstu ima neobičnosti. Hafiz Ibn Redžeb smatra da ovaj hadis jedino bilježi El-Buhari i nijedan drugi sakupljač hadisa. On sam kaže: „...Navedeni hadis je jedan od neobičnih vjerodostojnih hadisa. Prenosi ga jedino Ibn Kerame od Halida b. Muhlida, a ne nalazi se u Ahmedovom Musnedu, iako su o ovom Halidu govorili Imam Ahmed i drugi i tom prilikom rekli: 'On ima predaja koje se suprotstavljaju predajama pouzdanih prenosilaca (*munker*)', zatim je rekao: 'Prenešen je i drugim načinima, međutim, o svima se diskutiralo.'“

Hafiz u djelu *Tehzibut-tehzib* spominje razilaženja znanstvenika kritike prenosilaca (*el-džerh vet-ta'dil*) o Halidu. Jedan od stavova je jasno ukazivanje grupe na njegovo prenošenje slabih predaja, dok Ez-Zehebi u svom el-Mizanu kaže: „Njegovi hadisi se bilježe, ali se ne mogu uzimati kao argumenti.“

Profesor Rešid Rida: „Neobičnost u tekstu ovog hadisa odnosi se na Božije riječi, a ovo je hadisi kuds: „...*neprestano Mi se Moj rob približava nafilama dok ga ne zavolim. A kada ga zavolim biću njegov sluh kojim sluša...*“ itd. Time dokazuju inkarnaciju i sjedinjenje koje su islamski tumačili.“

Objasnio sam najbliže značenje ovog hadisa kada se govorilo o Allahovoj, džellešanuhu, ljubavi.

Pravičnost od mene zahitjeva da potvrdim mjesto El-Buharijeva Sahiha i ja kažem da je to, bez ikakve sumnje, najtačnija zbirka hadisa. Dio pravičnosti je, također, potvrditi da zbirke hadisa obuhvataju hiljade prihvaćenih hadisa. Prethodne generacije su u njihovo bilježenje uložile velikog napora, ali se korist od njih upotpunjuje tek sa saradnjom šerijatskog pravnika i znanstvenika hadisa u utvrđivanju ispravnog tumačenja njihovih doslovnih i alegorijskih značenja.

Nesreća koja nas tišti i čijih se iskušenja za islamsko buđenje bojimo dolazi od onih koji sebe nazivaju Braćom sljedbenika hadisa.

Primjećujemo kod njih tri mahane:

- njihovo interesovanje za neodržive predaje i građenje kula na njima,
- loše razumijevanje vjerodostojnih hadisa i čvrsto držanje za greške kako su ih oni shvatili,
- nemoć da spoznaju kur'ansku mudrost i njihovo zastajanje daleko od kur'anske suštine i njegovih ciljeva.

Produžavamo sa tužbama pa kažemo da neki od ovih, doista, povećavaju svoju niskost vrijeđanjem velikih imama, dok drugi sakrivaju svoju sramotu tvrdoglaviim veličanjem određenih propisa ili uveličavanjem beznačajnih razilaženja.

Želim jasno da objasnim ono čega se bojim, poglavito od momenta kada je između islamista u Alžiru ustao jedan koji je veoma jakim glasom uzviknuo: „Žena je, zbilja, u islamu stvorena da rađa ljude! Ona nema drugog posla...!“

Ovaj povik odjekuje, kulturno, vjersko i propagandno osvajanje obećava ženi obrazovanje, čast, upotpunjenje njene ličnosti i učestvovanje u preporođavanju zemlje i osvajanju nepreglednih prostranstava. Potišten rekoh islamistima: „Zaustavite ovog luđaka prije nego Alžir krene natraške i Francuska ponovo zagospodari njime...“ Ovaj jadni govornik u ime islama, zna samo izmišljeni hadis da žena ne gleda čovjeka, niti čovjek ženu i da je stvorena samo za to da bi je on obljubljavao.

Evo sada drugog islamskog govornika koji smatra da Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, izlazak na Bedr ukazuje na dopuštenost da rat u islamu bude ofanzivnog karaktera! Štaviše, ukazuje da je islam uspostavljanje sabljom. Ovo mišljenje egzistira, a muslimani ne mogu da se dignu od pritiska napada na njih!!! Ne ojačavaju, niti predočavaju argumente... I ja ne prestajem sa ovim tužbama, stvar se nastavlja.

Oni koje zanimaju slabi hadisi trebalo bi da ih drže i spominju što dalje od vjerovanja (*akaida*) i šerijatskog prava (*fikha*) - jer su krv, imetak i čast odveć značajni da bi se o njima raspravljalo naučnim pretpostavkama. Također, to je neophodno i za pedagogiju, tradiciju

zajednice i simbole koji karakterišu javno mnijenje. Stoga je nužno paziti na istine islama i njegove ciljeve u životu.

Mogli bi se koristiti slabi hadisi u sporednim stvarima ili kao dodatak upozorenju koje je određeno i zasnovano Allahovom Knjigom i sunnetom Njegova Poslanika.

Ovo je metod naših znanstvenika odvajkada, ali neke skupine ili oni koji imaju određene ciljeve su odstupili od tog metoda pa smo vidjeli pojave koje pokreću mase, a naša prva generacija muslimana na to uopće nije obraćala pažnju. To se svalilo na račun velikih islamskih principa na polju vjerovanja, šerijata, kao i na ustrojstvu ekonomije i politike. Čak se može reći da se to desilo na račun morala i čistoće s kojim je poslat donosilac uzvišene Objave.

Ima smetenjaka koje više zanima pitanje dizanja ruku prije i poslije ruku'a, nego što ga zanima ispoljavanje skrušenosti i pokornosti pred Allahom, džellešānuhu, dok je razilaženje šerijatskih pravnikā po tom pitanju jasno.

Odstupanje od metode prvih generacija vraća nas na širenje slabih hadisa, a prije toga vraća nas na širenje izjava koje nisu bile prisutne kod predašnjih šerijatskih pravnikā, a to je da *ahad* hadis koristi za znanstvenu potvrdu, kao što koristi sasvim autentična (*mutevatir*) predaja.

Vjerodostojan hadis ima svoju težinu i postupak po njemu u šerijatskim granama prava je dozvoljen i prihvaćen. Njegovo izostavljanje zbog jačih dokaza je dio utvrđenog postupka naših šerijatskih pravnikā. Dok je, međutim, tvrdnja da *daif* (slabi) hadis ide u prilog potpunom saznanju, kao i *mutevatir* predaja, opasna i neprihvatljiva.

Reče mi jedan od tih upornih da predaja jednog prenosioca daje potpuno saznanje, argumentirajući to slijedećim: „Učitelju, kao pojedincu, je povjereno poučavanje; ambasadoru, kao jedinki, je povjereno predstavljanje države, kao što se i novinaru u članku koji prenosi vjeruje u ono što spominje.“

Rekoh mu da neprekidni lanac prenosilaca koji se koristi u prenošenju hadisa ni u čemu ne liči stvarima koje on spominje.

Ako uzmemo za osnovu diskusije da su ove stvari slične u svakom pogledu, onda pouzdanost nema koristi od njih, jer, učitelj katkad pogriješi, pa se sam ispravi ili to neko drugi učini. Ambasadora opet nadzire država i ponekad revidira njegovu izjavu. Tako i novinske vijesti uređivačka politika koja ih kontroliše čini bližim istini. I mi kod ispitivanja nepristrasnosti svjedoka nećemo se zadovoljiti jednim svjedokom, nego ćemo možda tražiti četvericu dok se ne uvjerimo u tačnost informacije. Dvojica ili četverica svjedoka ostvarit će vjerovatno mišljenje, ali ni to neće biti potpuno ubjeđenje, tako da se zaštita zajednice ostvaruje jedino na ovaj način, a to je način prihvatanja vjerovatnog mišljenja. To je ono na čemu se zasnivaju prava i zakoni ljudi na zemlji. Sve to, opet, ne znači izgradnju vjerovanja u dušama i uzdizanje naroda na njemu. Jer vjerovanje, tj. njegova osnova je apsolutno uvjerenje bez ikakvog traga sumnje. Bilo kakva da je situacija, islam izražava svoje vjerovanje na autentičnoj (*mutevatir*) predaji i stabilnom razumu. I ne postoji vjera koja je zasnovana na predaji jednog prenosioca ili razumskim pretpostavkama.

Zatim dolazi uloga zakonodavstva u ograničavanju općih kretanja ummeta, te posebnih postupaka pojedinaca. Kod nas o ovom pitanju postoje zakonodavni tekstovi kategoričkog važenja (*kat'ijjus-subut*) sa kategoričkim dokazima (*kat'ijjud-delale*), zatim zakonodavni tekstovi hipotetičkog važenja (*zannijus-subut*) sa hipotetičkim dokazima (*zannijud-delale*), potom zakonodavni tekstovi kategoričkog važenja (*kat'ijjus-subut*) sa hipotetičkim dokazima (*zannijud-delale*), te zakonodavni tekstovi hipotetičkog važenja (*zannijus-subut*) sa kategoričkim dokazima (*kat'ijjud-delale*).

Donošenje odredbi na osnovu izvora je, također, posebna znanost i za nju su specijalizirani pouzdani ljudi, a masa treba da sluša i pokorava se.

Ovih dana vidio sam osobu koja sebe naziva Vođom zajednice. Trud koji ga preznojava uložio je u preporučivanje zara ženama, u preporučivanje galabije muškarcima, u zabranu zlata i ženama i

muškarcima, ili pak, u upozorenje da se brada nikako ne podrezuje do smrti. Da li su ovo ciljevi zbog kojih se stvara zajednica?!

Čudno je da slabi hadisi i marginalna razilaženja imaju oprečne udjele ili dobre i loše predznake. I ne znaš zašto je prvo zaživjelo, a drugo zamrlo.

Ibn Hazmova kritika tekstova o zabrani pjesme

U Egiptu narod proslavlja petnaestu noć ša'bana, a ta noć nema vrijednosti koja joj se pridaje ovim prevelikim uzdizanjem. Razgovarah sa jednim bratom, znanstvenikom iz Zaliva, koji mi reče: „Zaista kod vas apokrifni i slabi hadisi imaju dobru prođu na tržištu.“

Rekao sam: „Nažalost i kod vas, također.“

Reče mi: „Mi provjeravamo hadise koje navodimo i oni su u skladu sa našim propisima“, pa se nasmija, a ja mu brzo odgovorih: „Mislim da su hadisi koji se odnose na petnaestu noć ša'bana jači od hadisa koji zabranjuju pjesmu.“

Odgovorio je negodujući: „Nije tačno! Pjesma i muzički instrummenti su jasno zabranjeni sunnetom Resulullaha.“

Rekao sam: „Dođi da zajedno pročitamo šta kaže Ibn Hazm o tom pitanju, zatim gledaj kako ćeš postupiti.“

Ibn Hazm kaže: „Prodaja šahovskih rekvizita, frula, lutnji, harfi i gitara je dozvoljena. Ko slomi neki od tih predmeta, treba ih namiriti, osim ako je na njemu naslikana slika, ili izvajan kip, jer za njihovo lomljenje nema naknade. Pravična naknada za spomenute predmete je obavezna, jer to je vlasništvo onoga ko ih posjeduje.“

Ibn Hazm dalje kaže:

Osnova koja dozvoljava sve što smo spomenuli jesu riječi Uzvišenog:

„Stvorio je (Allah) za vas sve što je na Zemlji.“⁵

„Dozvolio je Allah trgovinu...“⁶

"...i kad vam je On objasnio šta vam je zabranio...“⁷

Što znači da su u osnovi stvari dozvoljene. I nema zabrane osim zakonodavnim tekstom. Allah je zabranjeno označio Knjigom i jezikom Svoga poslanika, a nema jasnog teksta o zabrani bilo čega od naprijed spomenutih predmeta za prodaju. Zatim, Ibn Hazm spominje da Ebu Hanife obavezuje naknadu za neki od polomljenih predmeta za zabavu. Rekao je: „Oni koji zabranjuju navedeno pozivaju se na neispravne predaje ili su ispravne, ali se ne mogu koristiti kao dokaz. Od takvih je i predaja koju prenosi hazreti Aiša, majka pravovjernih, od Muhammeda, alejhis-selam, da je rekao: *'Allah je zabranio prodaju, zacjenjivanje, poučavanje i slušanje pjevačica.*“

Komentirajući sened ovog hadisa Ibn Hazm kaže: „U njemu je među ravijama Lejs koji je slab, i Sei'd b. Ebi Rezin koji je nepoznat, ne zna se ko je on. Prenosi se od njegova brata, a šta to znači od njegova brata? On je nepoznat, iako je imenovan, a kako je tek njegov brat, koji ni imenom nije spomenut?!

I predaja od Alija b. Ebi Taliba da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: „Kada moj ummet postigne petnaest loših navika, tada će ga zadesiti nesreća, a od tih navika su: uzimanje pjevačica i harfi, pa neka očekuju u tom slučaju crveni vjetar, izobličenje i propadanje.“

O prenosiocima ovog hadisa Ibn Hazm kaže: „Lahik b. el-Husejn i Darar b. Ali el-Humski su nepoznati, a Ferdž b. Fedale je odbačen. Od Muavije se prenosi da je rekao: 'Poslanik je zabranio devetero i ja vam ih sada zabranjujem, među njima je spomenuo pjesmu i naricanje.' Ibn Hazm kaže: Među prenosiocima je Muhammed b. Muhadžir koji je slab i Kisjan koji je nepoznat.“

⁵ El-Bekara, 29.

⁶ El-Bekara, 275.

⁷ El-En'am, 119.

Ebu Davud prenosi svojim senedom od šejha, a on od Ibn Mes'uda da je rekao: „Čuo sam Božijeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kaže: *'Zaista pjesma razvija licemjerstvo u srcu!'*“

Ibn Hazm veli: Prenošnje od "šejha" je jako čudno, ko je taj "šejh"?

Od Ebi-Malika el-Eš'arija se prenosi da je čuo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: „*Od mog ummeta biće ljudi koji će piti vino, a zvaće ga drugim imenima, pored njih će svirati harfe i pjevačice, uništiće Allah njima zemlju.*“

Ibn Hazm, komentirajući sened, kaže: „Muavija b. Salih je slab i kazna spomenuta u njemu nije za harfu, kao što nije ni za pjevačicu. Jasno je da je to zbog toga što su smatrali vino dozvoljenim, a vjera se ne uzima na osnovu pretpostavki.“

Enes b. Malik prenosi da je Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: „*Ko bude sjedio pored pjevačice i slušao je, Allah će na Sudnjem danu u njegove uši sipati rastopljeno olovo.*“

Ibn Hazm kaže: „Ovaj hadis je apokrifan, uopće nije poznat preko Enesa. Mekhul prenosi da je Aiša, r.a., rekla: 'Poslanik je rekao: *'Ko umre imajući robinju pjevačicu, nemojte mu klanjati dženazu.*“

Ibn-Hazm kaže: „Mekhul nije sreo Aišu, a Hašim i Omer su nepoznati prenosioci. Postoji hadis, čiji put prenošenja ne znamo, a glasi: 'Zabranio je Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dva prokleta zvuka: glas narikače i glas pjevačice', a sened mu je nikakav.

Ebu Uname je čuo Resulullahu da kaže: „*Nije dozvoljena prodaja i kupovina pjevačica, a zarada na njima je zabranjena.*“

Za to je sišla i potvrda u Allahovoj Knjizi:

„*Ima ljudi koji kupuju priče za razonodu da bi, ne znajući koliki je to grijeh, s Allahovog puta odvodili i da bi ga predmetom za ismijavanje uzeli.*“⁸

„Tako mi Onog u čijoj je ruci moj život, ne podigne čovjek glas pjevajući, a da ga ne uzjašu dva šejtana udarajući po prsima i leđima, dok ne ušuti.“⁹

Proučavajući prenosiocce Ibn Hazm je našao da su slabi, odbačeni i nepoznati.

Možda je najznačajnije što se spominje u ovom poglavlju ono što prenosi El-Buhari, kao muallek hadis, od Ebu Malika el-Eš'arija da je on čuo Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: *„Biće od mog ummeta i onih koji će smatrati dozvoljenim puplin, svilu, vino i harfu.“*

Muallek predaje koje bilježi El-Buhari su uglavnom prihvatljive, jer su većinom spojenog seneda, međutim, Ibn-Hazm kaže: „Ovdje je sened prekinut, nije spojen između Buharije i Sadake b. Halida, prenosioca hadisa.“

Kažemo da El-Buhari možda misli na dijelove jedne cjelokupne slike, odnosno cijelu proslavu koja sadrži vino, pjesmu, nemoral i sl., što je zabranjeno i u čemu su svi muslimani složni.

O zabrani pjesme Ibn-Hazm kaže: „O toj temi nema ispravne predaje: sve što govori o tome je apokrifno. A tako mi Allaha, da je njihov sened ili jedan od njih došao pouzdanim putem od Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, ne bismo se predomišljali da ga prihvatimo.“

Zatim Ibn Hazm posmatra časni ajet:

„Ima ljudi koji kupuju priče za razonodu da bi, ne znajući koliki je to grijeh sa Allahovog puta odvodili i da bi ga predmetom za ismijavanje uzeli.“¹⁰

On negira da se ajet odnosi na pjesmu. Tekst ajeta objašnjava njegovu namjeru: onaj ko želi odvesti od Allahova puta i da bi ih za predmet ismijavanja uzeo - on je kafir, na čemu su muslimani složni. Ako neko kupi mushaf da bi odvodio s Allahova puta - on je kafir.

⁹ Lukman, 6.

¹⁰ Lukman, 6.

Allah ne prekorava onog ko se odmara uz neku zabavu da bi poslije bio što spremniji za ozbiljne poslove.

Relaksacija onim što je dozvoljeno

Djela se prema namjeri cijene i nije grijeh da musliman razgleda bašču relaksirajući se, ili da prošetati tu i tamo da bi se odmorio od napora. Istina je da je pjesma govor, lijepa je prihvatljiva, lošu treba odbaciti. Postoje i grješne pjesme, koje se pjevaju u tamnim, mračnim noćima. Takve su, iako su pune svjetiljki, i u njima čuješ samo strasno vrištanje ili podsticanje na zabranjene stvari.

Međutim, postoje fine pjesme sa plemenitim značenjem. Ponekad su one sentimentalne, nekad vjerske, ponekad i vojničke, uz koje duše pristaju, prolazeći sa njihovim melodijama do uzvišenih ciljeva.

Sa društvom sam bio na ručku u hotelu u četvrti El-Harem i do naših ušiju je došao glas koji je privukao moju pažnju i koncentrirao sam na njega svoja čula, kao da je to glas tužnog savjetodavca koji se suprotstavlja bestidnosti i slabosti. Počeo sam da prepoznajem glasove i izraze koji izlaze iz kasetofona postavljenog u jednom uglu. Kad ono Busiri ili tačnije rečeno dvostruko rimovanje stihova Burde. Busiri i jedan drugi pjesnik okretali su se oko poznatog stiha koji opisuje časnog Poslanika:

*Kao da je on, on jedini, izraz uzvišenosti Njegove
u skupini kad ga sretnoš, il' kod porodice njegove.*

Nije tu bilo melodije, značenja koje razbuktava osjećanja. Glas pjevača bio je skrušen, spoj imana i ljubavi. Okrenuo sam se prijašnjim vremenima. Zamišljao sam hazreti Pejgambera kako na nadahnjujućem sijelu upućuje i odgaja. Stvara generaciju koja će oblikovati civilizaciju, raskošnu i bogobojaznu, sije sjeme nove čovječnosti koja će spasiti svijet od rimske i perzijske tiranije. Sam je sjedio poput roba, i jeo što

jede rob. Ali svjetlost koja izbija iz njegovih načela čini da se pogledima otkrivaju, čini da umišljeni i carevi do nogu mu padnu. Zaista, ta fina pjesma koju sam čuo još uvijek ima traga u mojoj duši. Postala je moja uspomena.

Imam Eš-Šatibi u prvom dij elu svoje knjige *El-I'tisam* kaže: „Ljudi su, doista, došli Omeru b. el-Hattabu, r.a., i rekli mu: 'Zapovjedniče pravovjernih, mi imamo imama koji kada završi namaz, pjeva.'“

Omer upita: „Ko je on?“ Pa su mu rekli za tog čovjeka, a on reče: „Hajdemo do njega, jer ako ga počnemo optuživati, neko od nas ko bi otišao do njega mogao bi reći da špijuniramo šta radi.“

Ustade Omer, r.a., sa grupom ashaba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i uputiše se dotičnom čovjeku koji bješe u mesdžidu. Kada vidje Omera pođe prema njemu i primi ga riječima: „Zapovjedniče pravovjernih, šta ti treba? Zbog čega si došao? Ako mi nešto trebamo od tebe, preče je bilo da mi tebi dođemo, a ako tebi nešto treba, pa preči je onaj kojeg poštujemo kao nasljednika Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.“

Omer mu tada reče: „Teško tebi, čuo sam o tebi nešto što me je razalostilo! A on kaza: A šta je to, zapovjedniče pravovjernih?“

„Zar si bestidan u toku ibadeta?“

„Ne, zapovjedniče pravovjernih. To je vid savjeta kojim se savjetujem!“

„Reci nam ih! Ako to bude lijep govor, govoriću te stihove zajedno s tobom; a ako bude ružan, zabraniću ti ga...“

Tada pomenuti čovjek izrecitira slijedeću pjesmu:

*Kada god srce korih u vrijeme rastanka
moj bol bi iščeznuo.*

*Čitavu vječnost ga bezbrižnog gledam
u njegovoj upornosti i iznuri me...*

*Prijatelju grijeha, kakva je ovo žudnja,
život prođe ovako u igri.*

*Moja mladost napusti me i prođe
prije nego obavih potrebu svoju.
Čemu se nadati poslije nje, sem nestanku, a
starost mi prijeći da obavim što moram.
Teško duši mojoj, nikad u lijepom i pristojnom
ne vidjeh je
Duša nije rahat bila, a niti želje ispunjene
Nadziri me Gospodaru, zastraši me, preplaši me...*

Omer, ponavljajući zadnji stih, *Duša nije rahat bila, a niti želje ispunjene/Nadziri me Gospodaru, zastraši me, preplaši me...* reče: Ko hoće neka pjeva na ovaj način!

Kažem da mi u Zapovjedniku pravovjernih imamo lijep uzor. Svaka pjesma koja podstrekava na napredovanje, marljivost, ustrajnost je lijepa i ja ne smatram da iko sebi uobražava da je bogobojazniji od Omera i da treba da se kloni onoga što je on odobrio i čemu je pozvao.

A kada čujem riječi Ševkija:

*O Gospodare, da li čisti roba hadždž,
i grijehe u životu što imao je.*

Prisjećam se Allahove blagodati kojom je učinio hadždž potpunom tevbom. Ali ponizni glas pjevačice pokreće brigu prošlih grijeha, kao što pokreće nadu u Allahov oprost. Sve je ovo vid robovanja Allahu, hvaljen neka je On. I kao što se čovjek sjeća spasioca iz teške prošlosti, stih i muzika odjeknu tražeći izbavljenje islamskog ummeta iz tužne stvarnosti, sa iskrenim dozivanjem Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem:

*Tvoji narodi na istoku Zemlje i na zapadu njenu
kao Društvo pećine u dubokom su snu
Uz njihovu vjeru su svjetla dva: Zikr i sunnet
a šta oni znaju o tome kako ti odstranjivaše tamu.*

Doktor Ibada kaže: Ebu Hamid el-Gazali pristaje uz Šafiju smatrajući da je stih - govor, ako je lijep - lijep je, a ako je ružan - ružan

je. Tako slušanje pjesme može biti dozvoljeno, pohvalno i preporučeno ili pak, pokušeno i zabranjeno.

Kriteriji za neporočnu pjesmu

Pjesmu možemo podijeliti u sedam kategorija:

1. Raspirivanje žudnje za posjetu svetim mjestima. Podsticanje muslimana iz udaljenih krajeva da posjećuju hareme (Kabu i Poslanikovu džamiju); tako Ševki u kasidi kaže:

*Ka Arefatu Allahovu, najbolji posjetioče
za tebe je Allahov mir na Arefatu.*

2. Podsticanje na borbu, odbranu vjere i domovine. Većina naroda stvara i pjeva nacionalne pjesme, koje pjevaju horovi. Najbolji primjer za ovu vrstu pjesama su one koje je sakupio Ebu Temam u divanu *El-Hamase*:

*Kamo sreće da naš narod lijepo pjeva
na nivou moći odražene u kasidama njegovim.*

3. Opis istaknutih bitki i ljudske čvrstine u teškim trenucima.

4. Žalopojke koje pobuđuju veliku tugu i koje vraćaju čovjeku pravilno razumijevanje prirode dunjalučkog života. Ova žalopojka ponekad biva pasivno žalosno oplakivanje, kao što je govor Mutemmim b. Nuvejre, koji oplakuje svoga brata Malika:

*Kaže: „Zar oplakuješ svaki kabur koji vidiš
Kabur je gostinska soba između drveća i pješćanih dina”
Ja mu rekoh: "Zaista tuga uzrokuje tugu,
i zato pusti me, jer svaki od ovih je kabur Malikov.”*

Ponekad žalopojka biva prepuna veličanja odlika i njihovo ponavljanje, kao što je govor Darid b. es-Simme:

Reče mi: "Zar ne oplakuješ svoga brata?"

*Iako ponekad vidim mjesto plakanja, ja sam strpljiv
Pa sam rekao: "Da li se Allahov rob rasplakao
ili onaj čiji kabur je najuzvišeniji od ubijenih sinova Bekra?
Ratnik je samo onaj iz porodice Simmet,
oni su odbacili sve drugo, a sudbina vodi sudbini.*

5. Opis trenutaka zadovoljstva i sreće, njihovo obilježavanje i očuvanje uspomena na te trenutke.

6. Čuvene ljubavne pjesme i tumačenje osjećanja onih koji se vole i nadanja zajedničkog sastanka. Možda je kod naroda i pojedinaca na ovom polju bilo padova i neozbiljnosti, ali postoje osjećanja vrijedna svakog poštovanja, kao npr.:

*Čezneš za Rijom i duša tvoja udaljila je svetište tvoje od nje
a putevi vaši su skupa
A šta ima ljepše nego da dođe čovjek dragovoljno
i čežnjivo zove ljubav da ga sluša.
Stanite i dozivajte pomoć, pa ko vas pomogne
a najmanja pomoć kod nas je da se oprost, i
ona je najbolja zarada,
divno li je to ljetovalište i proljetno izletišće!
I nisu noći prepreka povratka tebi,
ali suzama su orosile oči tvoje.
Plakalo je moje oko lijevo, pa kad ga prekorih
iz neznanja, poslije sna zaplakaše oba.
Sjećam se dana zabrane, a potom me rastuži nevolja moja
bojeći se rastanka
Kao da smo stvoreni za saputnike
samo što se brani da se sastanemo.*

7. Opis Božanske visosti, hvala i veličanje koje priliči samo Uzvišenom i Plemenitom.

Uzdizanje pjevača na razinu značenja o čemu pjevaju je teško.

Uspjeh pjesme vraća se nakon vrloga značenja lijepom izvođenju i dobrom komponovanju. Skup melodija kojima se služi

čovječija duša ostvaruje željenu uzbuđenost. Već sam slušao stihove Ševkija:

*Crvena sloboda ima vrata i kuca se na njih
svakom rukom krvlju obojenom.*

I osjećao sam da je pjevač promašio i strašno pokvario melodiju. Trebalo je da se napjev i izvedba pomognu isticanjem nježnog glasa koji naginje zastrtim vratima. I preklinjanje boraca koji napadaju tamnice u kojima su mase zarobljene, zatvorene, te odlučnost mudžahida koji svojim životima oplemenjuju žrtvu za istinu, i jecaj ranjenog i upornost svojeglavih. Skupine zvučnih glasova i sukobljenih vojski trebalo je da se istaknu kroz melodiju kaside baš kroz pjevanje ovog stiha. Ali pjevač nije čovjek za ovakvu poemu.

Poročnost većine umjetničkih sredina

Činjenica je da umjetnička sfera, kao što dostižu do nas vijesti o njoj, živi u zemlji strasti, i uljepšava se bubnjem i flautom, a to izaziva niska osjećanja i ne mislim da vodi visokom cilju.

Da li je u tome tajna zabrane muzike nekih vjerskih predavača? Možda, međutim, mi ne posjedujemo tekst na osnovu kojeg bi to zabranili.

Prva im je briga razmatranje biografija onih koji se bave muzikom, a zatim odbacuju ovu vrstu ponašanja, prezirući ono što oblače i instrumente koje koriste, i podrugljivu okolinu. Ali pravičnost nam nalaže ponašanje suprotno tome. Među piscima ima onih koji žive uz skute vladara silnika ponašajući se kao kameleoni njima na usluzi, i osviću i omrču zabludjući narod o njihovim pravima i slobodama. Pa da li je ovaj novinarski razvratnik novinu općenito učinio lošom? Nikako!

Slično tome i među ljudima u službi vjere ima onih koji žive bez vjere. Oni su možda vješti za smutnju u vjeri, kao što Allah, džellešānuhu, kaže opisujući neke vračeve:

„...mnogi svećenici i monasi doista na nedozvoljen način tuđa imanja jedu i od Allahova puta odvraćaju!“¹¹

Da li to znači da je vjera općenito neispravna? Nikako!

Naravno ima umjetnika koji ne vrijede odrezanog nokta, ali postoje i oni s kojima sam klanjao u običnim džematima i koje sam sretao na hadždžu i umri i primijetio da ih obavljaju pravilno i skrušeno.

Pretjeranost u zabranjivanju je neislamski čin

Sjećam se, da sam dok sam bio predavač u Mekki-mukerremi, jednog dana sjedio u kući neraspoložen, zaokupljen nekim brigama, rekao sebi razbij brige nečim, i uključio sam radio, što me obradovalo jer je pjevana pjesma koju volim. I umalo da se unesem u stihove i melodiju kad je na vrata pokucao student sa disertacijom. Pomislio sam da mogu saslušati uz njegovu prisutnost, ali me on zakleo da ugasim radio, pa sam iz poštovanja ispunio njegovu želju, a neke riječi pjesme dovršio sam sam:

*Gdje je ono što priziva tamu, o saputniče noćni, gdje
Allahova svjetlost je u mom srcu i to je ono što ja vidim!*

Student povika: „Šta je ovo?“

„Svako pjeva it snovinut sa svojim noćima. Samo ja smatram da se tu radio nečem drugom,“ - rekoh.

„Zar ne znaš da je sva muzika haram?“ - upita me.

„Ne znam,“ - odgovorih.

¹¹ Et-Tevba, 34.

Zatim sam mu pristupio ozbiljno i rekao: „Islam nije oblasna vjera, rezervirana samo za vas. Vi imate nomadsko razumijevanje vrlo uskog obima i kada ga postavljate zajedno sa islamom u isti okvir, kažete: 'Ovo je jedno lice i ne razdvajamo ga', te tako okviri islama postaju nerazumni i narod bježi od njega. To je velika nepravda prema Allahovim objavama i uputama.“

Upita me: „Kako?“

Rekoh mu: „Možete objaviti opći rat ništavnoj muzici, naći ćete one koji će vas podržati. Ali i sama pomisao da islam ratuje protiv dobre i loše umjetnosti, to nikako ne dolazi u obzir, jer ljudi u različitim sredinama imaju muziku koja ih okuplja, pa razlikuju loše od dobrog, zato im ostavite ono što vole.“

Darovita profesorica Merjem Džemila (Amerikanka židovskog porijekla koja je primila islam) napisala je poglavlje o islamu i umjetnosti u svojoj knjizi *Islam u teoriji i praksi*. Tamo spominje da Evropljani uvažavaju i izuzetno cijene Betovena i Baha u muzici, Verdija i Vagnera u operi, Šekspira u pisanju pozorišnih komada... itd. pa ih nazivaju genijima i smatraju posvećivanje života bilo kojoj od ovih lijepih umjetnosti uzvišenim ciljem, sa puno ozbiljnosti.

Ona kaže: „Ako upoznaš darovitost osobe kroz talenat za umjetnost, to uglavnom biva godinama po njegovoj smrti i on se svrstava u kategoriju vječnih legendi. To ostvaruju oni koji ih slijede, prenose njihovu umjetnička vječnost, štampajući knjige o njima u više izdanja, hvaleći ih kao izvanredna djela iz kulutre i svaki učenik je dužan da ih izučava u školi. Legendom postaje i pisac simfonije i opere, jer se one neprestano izvode u salama uz velike svečanosti po velegradima. Kao što su počastvovani pjevači i muzičari čija se djela snimaju na kasete i ploče.“

Pitao sam sebe koji islamski put mogu ponuditi ovim sredinama. Da li da tražim od njih odricanje od svih lijepih umjetnosti, u potpunosti i dosljedno? Na što da se oslonim u ovom zahtjevu? Možda na skupinu slabih i apokrifnih hadisa koji nemaju nikakvu težinu na polju naučnog

istraživanja? Kada bih to učinio bio bih kao Ebu-Ala el-Me'arri koji kaže za svakog čovjeka:

*Ostao sam bolesnik vjere i razuma i odanosti
da bih saznao vijesti o stvarima ispravnim.*

Pa pošto su ga ljudi sreli i saslušali, vidjeli su da je on vegetarijanac, i da nudi ispravne stvari koje se sastoje u izbacivanju mesa iz upotrebe.

Od Evropljana i drugih ljudi tražim da ostave otjelovljenje i višeboštvo radi ispravljanja svoje vjere, da li stavljam prepreku pred ovo značajno korigiranje pozivajući ih da ostave pjesmu i muziku? Kakav bi bio moj položaj u govoru Uzvišenog u Njegovoj Knjizi:

„Reci: 'Kažite vi meni zašto jednu hranu koju vam Allah daje smatrate zabranjenom, a drugu dopuštenom?' Recite: 'Da li vam je prosuđivanje o tome Allah prepustio ili o Allahu laži iznosite?' I šta misle oni koji o Allahu iznose laži, šta će na Sudnjem danu biti? Allah je doista neizmjerljivo dobar prema ljudima, ali većina njih ne zahvaljuje.“¹²

Mogu zabraniti klesanje kipova, mogu zabraniti svaku obnaženu sliku. Mogu zabraniti pojedinačni ili ples parova, jer ovo spada u lošu, a ne u finu umjetnost. Mogu istaknuti pravila islamskog ponašanja pojedinaca bez obzira kakvi oni stručnjaci bili, jer stručnjaci u bilo kojoj nauci ili umjetnosti treba da osjećaju Božije dobročinstvo na sebi. I da budu najbogobojazniji i da se najviše pridržavaju Njegova zakona, te da čuvaju i razlučuju Božija prava od drugih.

Vjerodostojni izvori koji nam daju smjernice šta da radimo, a čega da se klonimo i šta da naređujemo, a šta zabranjujemo su Allahova Knjiga i Poslanikov sunnet. Leteće glasine nemaju mjesta na polju vjerske nauke.

Čitao sam slijedeće retke u knjizi Merjem Džemile *Islam u teoriji i praksi* o vezanosti Evropljana za lijepe umjetnosti, zatim sam pljesnuo rukama čudeći se očitoj zabludi koja je zavládala u srcima ovih

zanesenjaka. I evo šta ona piše prenoseći iz knjige *Islamska kultura* od profesora Muhammeda Mermađuka Biksala:

Nema sumnje da se neki od vas sjećaju ankete koju su provele prije nekoliko godina engleske novine. Pitanje je bilo: zamislimo da je poznati grčki kip, jedinstven i vanredne ljepote, te kao takav neponovljiv, bio u jednoj sobi sa djetetom zatim je u sobi buknuo požar i nije bilo moguće spasiti kip i dijete! Šta treba spasiti?

Velika većina ispitanika u svojim pismima novinama, a bili su obrazovani i utjecajni, rekli su da treba spasiti kip, a ostaviti dijete da izgori?!

Njihov argument za to je bio da se milionima djece rađaju dnevno, dok je onaj kip nenadoknadiv, jer je to djelo velikog umjetnika iz grčkog perioda.

Da li ima većeg bezboštva od ovoga? I gnusnije izdaje čovječnosti od ove? Kamen da se spasi, a dijete čedno, nevino, da se ostavi kao gorivo za vatru.

Provokativno u ovom problemu je da slikar na papiru naslika izlaz sunca ili njegov zalaz tako vješto da izgleda kao zbilja ili ukazuje na nju, i to čini umjetnika dostojnim hvale i poštovanja. Što se tiče Stvaraoca originala, lično Onoga Koji rastavlja dan i noć, Onoga Koji stvara noć za smiraj, a sunce i mjesec svjetiljkama - On se zaboravlja i Njemu se ne iskazuje nikakva hvala?!

Kada dođe umjetnik do kamena i načini od njega kip sa ljudskim likom biva veliki čovjek. Njegova veličina je tim vrednija, kad postiže veću sličnost sa originalnim ljudskim tijelom i izgledom lika.

A sam Stvoritelj čovjeka i Ravnatelj života u njegovu organizmu i krvotoku u venama, Tvorac nervnog sistema, Darovatelj intelekta - je zaboravljen. Onaj Koji je dozvolio ovom čudnom čovjeku da ispuni svijet aktivnostima i proizvodima, Onom istinskom Stvoritelju, kojeg ne spominju zabludjele kulture i civilizacije - nijedne riječi poštovanja i hvale!

Zaista su grčka i rimska idolopoklonstva prodrli u evropsku civilizaciju. Kršćanstvo nije ništa drugo do lažni omotač pričvršćen na lice bezbožnika kojeg odbacuje i izbjegava, dok islamska kultura ima sasvim drugi cilj. Ona prije svega izražava Allahovu veličinu. Pogledajmo šta kaže Ebu Hamid el-Gazali, kada govori o ljepoti i njenim manifestacijama: „Zaista je umjetnost tkanica ljepote koju je Allah uspostavio na svjetskim horizontima, ili je ona slična djelu stvaranja. Nema stvari koju su proizvođači svojim trudom dosegli, a da nema svoj lik u prirodi, koju je dao Najuzvišeniji Tvorac. Od Njega su naučili djelatnici i Njega kopiraju.“

Dalje kaže: „Svaku ljepotu u svijetu dostiže razum, vid, sluh i ostala osjetila od početka svijeta pa do njegova kraja, i od vrhunca bogatstva pa do nizina bijede. To su samo praške iz riznica Njegove moći.“

Prenijeću ovdje jedno pitanje i odgovor koji se odnose na predmetni problem istraživanja, tako da ne ostane ni traga sumnje ili dileme.

Kakav je stav islama prema pojavama savremene civilizacije - bioskopu, pozorištu, muzici i vrstama umjetnosti kao što je slikarstvo, kiparstvo i fotografija?

Savremena civilizacija je rezultat sjajnog napretka znanosti, do nje je čovjek došao nakon stoljeća mučnih istraživanja i dragocjenih iskustava. Nije čudno da čovjek svoja otkrića kosmosa i njegovih nevidljivih sila iskoristi u lične svrhe i unapređivanje svog života. Štaviše, to je bliže mudrosti nego iskoristiti ta otkrića u uništenje same civilizacije i olakšavanje kolektivnog samoubistva svijeta!

Mislim da je opći tehnološki napredak dao masama blagodati kojih se nisu domogli ni drevni kraljevi! Jela su raznovrsnija, pića također. Odjeća nadmašuje svilu kvalitetom tkanine, bojom i tanahnošću. Za prevozna sredstva su suvišni konji, mule i magarci. Glas robinja koje su pjevale po kraljevskim dvorcima prešao je u kolibe i zadovoljavaju se njime samo radnici i seljaci. Čovjek sa istoka razgovara sa svojim prijateljem sa zapada za neznatnu svotu. Čovjek je

po svemu sudeći, dostigao veći nivo udobnosti i većim dijelom zagospodario sutrašnjicom.

Uprkos svemu tome, nervi su zategnutiji, pohlepni su prešli svaku granicu, plakanje za žuđenom skromnošću kvari sreću postojećeg mnoštva. Pojedinci, a i cijele oblasti, zavide jedni drugima najvatrenijom mržnjom svuda po svijetu!

Opisujući ovaj svijet neko je rekao da su njegovi mišići jači od mozga, a da su potpuno pravični rekli bi:

To je svijet koji se sjeća sebe, a zaboravlja svog Gospodara, poriče Njegovo pravo, diskutira o susretu s Njim, zamišlja da je ovaj svijet sve što postoji, da nema mogućnosti za postojanje nečeg drugog i da život samo ovdje postoji...

Ja sam čovjek, musliman, volim život i radujem se njegovim užicima. Allah me je pozvao u goste na ovaj svijet i nahranio me njegovim dobrima. Ludo je, stoga, da odbijem ove ponuđene počasti, kao što je isto tako ludo da škrtarim sa zahvalom Darovatelju.

Allah, neka je hvaljeno ime Njegovo, daje nam dobra i ne traži ništa sem lijepe pokornosti; da li je to onda, prevelika cijena?!

Čini se da je mnogima plaćanje ove cijene preteško:

„...malo je zahvalnih među robovima Mojim.“¹³

Na temelju ovoga gledam na ono što su pridonijele drevne i savremene civilizacije. To, kako me islam podučio, pripada meni, ne nekom drugom. Zar Allah, džellešanuhu, ne kaže:

„On je za vas sve što postoji na Zemlji stvorio.“¹⁴

Otuda su, u osnovi, sve stvari dopuštene i nema zabrane sem kategoričnim tekstom. Činjenica je da grupa melanholičnih jako vole zabranjivati i njihov princip u sudu o stvarima se razlikuje od principa Vjerovjesnika islama, sallallahu alejhi ve sellem, koji kada bi god birao

¹³ Sebe, 13.

¹⁴ El-Bekara, 29.

između dvije stvari birao bi lakšu, ako nije grijeh. A ako bi bio grijeh najviše od svih bi se udaljavao od njega.

Enes b. Malik prenosi da je Muhammed, alejhis-selam, rekao: *„Ne budite strogi prema sebi, pa da vas to nadvlada. Doista jedan narod bio strog prema sebi, pa su time nadvladani. To su njihovi ostaci po samostanima i ćelijama, kao posljedica monaštva, kojeg su sami uveli, a nismo im ga ni propisali.“*

Savremena civilizacija je raširila upotrebu radija, televizije i drugih sredstava informiranja, kulturnog ili zabavnog karaktera. Jasno je da su ova sredstva aparati bez odgovornosti za ono što obavljaju, a odgovornost pada na pisce, pjevače i reditelje i u njihovoj je moći da nam predoče korisno, a zastru štetno.

Moguće je bilo da iskoristimo ova sredstva za širenje ispravnog jezika, za upoznavanje sa visokim moralnim kvalitetima, za zaštitu morala i izgradnju vrlih običaja. Bilo je moguće da obučimo mase za dotjeranost izgovora, što nam je potrebno, i da podignemo nivo obavljanja različitih poslova. Međutim, očita, zorna dokolica pred nama uništava čitave ljudske živote.

Bilo je moguće da se uhvatimo u koštac sa štetnim običajima, naslijeđenim ili uvedenim, koji su se raširili među nama i zaustavili naš hod. Sredstva informiranja, ako ih dobro upotrijebimo, mogu učiniti mnogo. Međutim, to može uraditi samo ummet koji osjeća poslanstvo u svom životu. Sa grješnog ummeta spadaju zaduženja, jer ga drugi sprječavaju.

Može se razumjeti iz ovoga da se ja borim protiv pjesme, muzike, rekreacije... Ne, ali ja primjećujem da arapski i islamski svijet želi da radi malo, a da pjeva puno. Odmor je pravo umornih, a ne pravo besposlenih!

Pjesma je govor, one koje su lijepe - pozitivne su, one koje su ružne - negativne su. Onaj ko pjeva ili sluša pjesmu pohvalnog značenja i ugodne melodije - nije griješan.

Borimo se samo protiv pjesme upropašćavajućeg značenja i muzike.

Općenito, nije naveden nijedan vjerodostojan hadis o zabrani pjesme. Neki to, pak, argumentiraju Allahovim, džellešanuhu, riječima:

„Ima ljudi koji kupuju priče za razonodu, da bi, ne znajući koliki je to grijeh, s Allahova puta odvodili i da bi ga predmetom za ismijavanje uzimali. Njih čeka sramna kazna. Kad se nekom od njih ajeti Naši kazuju, on oholo glavu okreće, kao da ih nije ni čuo...”¹⁵

Života mi, onaj ko kupuje ozbiljan ili neozbiljan govor iz razloga navedenih u ajetu predodređen je za loš kraj. Međutim, onaj ko odmara svoje iscrpljene nerve lijepim glasom i ugodnom glazbom, on nema nikakve veze sa pomenutim ajetom, kao što kaže Ibn Hazm: „... da kupi mshaf da bi njime zabludivao, bio bi grješnik...”

Čini se da je vezivanje pjesme sa nekim haram činima, kao što su alkohol i razvratno ponašanje, te sa općom dopuštenošću koju propagiraju neke umjetničke sredine, ponukalo izvjestan broj islamskih znanstvenika da je smatraju zabranjenom. Na ovu grupu poroka ukazuje El-Buharijin hadis: „...oni koji smatraju dozvoljenim svilu, vino i harfu...”

Međutim, nije nužno da se sve ove stvari objedine kod slušanja pjesme. U svakom slučaju ako pjesma ide uz ove zabranjene pojave ona se odbacuje, a ako je bez njih, onda nema dileme.

Muzika je poput pjesme. U hadisima sam vidio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pohvalio glas Ebu Musa el-Eš'arija, bijaše lijep, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ga slušao kako uči Kur'an, rekavši mu: „Data mi je jedna od frula porodice Davudove!” Da je frula pokuđeni instrument to mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi rekao.

¹⁵ Lukman, 6-7.

Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je slušao zvuk defa i frule bez ikakve smetnje. Ne znam otkuda neki zabranjuju muziku i bježe od njenog slušanja?

S tim da se melodije razlikuju po uticaju i odrazu na dušu. Ako ovdje ima mjesta za protivljenje, to se odnosi na raznježujuće glasove i nježne, razmekšavajuće melodije.

Vraćamo se onome čime smo počeli ovu našu temu, a to je da je našem ummetu potrebno više rada, truda, a manje zabave. Da imamo ugledne i sposobne umjetnike bilo bi moguće razne vidove umjetnosti upraviti ka činiocima za izgradnju, a ne za rušenje; za izazivanje plemenitih osjećanja, a ne za uzburkavanje niskih nagona.

Što se tiče slika, nužno je napraviti distinkciju između dvije vrste:

- tjelesnih, koje prave kipari za različite svrhe, i
- slika koje se stavljaju na papir, platno i sl.

Slikanje, bez obzira bilo fotografsko ili umjetničko, je dio medicine, bezbjednosti, astronomije, biologije, povijesti i društvenih znanosti. U osnovi su dozvoljene na osnovu hadisa kojeg bilježi Muslim: „... *osim šara na odjeći...*“ i riječi Rezinovih: Upitan je Ibn Abbas o nagradi za pisanje mushafa, pa je rekao: „Nema smetnje, oni su umjetnici (slikari), a oni samo jedu plod svojih ruku.“

Niko nije rekao da je slika lica u ogledalu zabranjena, niti je iko rekao da njeno registriranje na jedan ili drugi način iz dozvoljenog prelazi u zabranjeno.

Od ove vrste zabranjeno je jedino ono što nosi vjerski pečat, a što islam odbacuje, kao što su slike Bude, Ibrahima, kršćanski križevi ili bilo koji vjerski simbol koji se sukobljava Allahovoj jednoći. Isto tako su zabranjene sve nemoralne slike koje nagone i vode ka grijehu...

Tjelesne kipove navedeni zakonodavni tekstovi jasno odbacuju, izuzev ako su to dječije igračke ili lutke, kao što su slatkiši u različitim prigodama, jer niko ne razmišlja o poštovanju i ibadetu njima.

Svojim očima sam vidio one koji obožavaju kipove na jugu Azije i vidio sam u Egiptu one koji se sa strahopoštovanjem odnose prema kipu Abdunnasira!! To je bilo u vrijeme kada se kip prenosio sa jednog na drugo mjesto.

Znam da među onima koji daju fetve ima onih koji zabranjuju sve slike, bez obzira radilo se o kipovima ili onim umjetničkim, a ja se bojim da odvajanje navoda zakonodavnih tekstova od okolnosti u kojima su izrečeni može biti razlog za obostranu propast i vjere i ovoga svijeta.

VJERA IZMEĐU OBIČAJA I OBAVEZA

Propisi o jelu

Postoje običaji kojih se ljudi pridržavaju i ne odstupaju od njih, kao što postoje vjerske dužnosti koje su im propisane i smatraju se dugom. Običaji su proizvod ljudi, dok su vjerske dužnosti od Allaha, hvaljen neka je On.

Čitao sam od jednog indijskog učenjaka Islamski bonton u ishrani pa sam primijetio da je čovjek pomiješao običaje i vjerske dužnosti. Napadao je zapadnjačke arapskim običajima, a to je sukob koji nema veze sa islamom. Kaže: „Hrana treba da se postavi na zemlju, a ne na sto, i još kaže: Onaj ko jede treba da sjedi skrštenih nogu ili na koljenima, a nikako da jede sjedeći na stolici. Treba prije jela zanijetiti, tj. da se jelom namjerava održati snaga za pokornost Allahu, a ne zadovoljiti strasti, i treba da jede više osoba iz jedne posude, kao i da se spomene Allahovo ime (prouči bismilla) prije jela!”

Većina ovoga što je rekao ovaj čovjek nije tačno. Jestu je dozvoljeno i na zemlji i za stolom, dozvoljeno je i sjediti na stolicama za vrijeme jela; čovjek treba da se zadovolji od Gospodara hranom u vrijeme kada zasiti svoju potrebu. Može sam jesti iz posude, kao što može i više njih. Zaista je neophodno da spomene Allahovo ime (prouči bismillu) prije jela, jer postoji vjerodostojna predaja od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: *“Spomeni Allaha, jedi desnom rukom i ono što je pred tobom.”*

Navode se različiti hadisi o pravilima pristojnosti pri jelu, neki od njih su vjerodostojni, a neke i treba odbaciti, dok su neki od njih arapski običaji.

Tako stoji kod Ebu Davuda hadis od Aiše, r.a., u kojem se kaže: *“Nemojte sjeći meso nožem, jer je to proizvod stranaca, nego ga grizite zubima, jer je zdravije i prijatnije!”*

Ovaj hadis je neprihvatljiv, jer je potvrđeno u vjerodostojnim predajama da je Resulullah upotrebljavao nož pri jelu mesa. Sened Ebu Davudovog hadisa, također, nije prihvatljiv.

Također nije došla naredba da se jede na zemlji ili zabrana jedenja za stolom. Ono što Zakonodavac prešuti znači da je ostavljeno i nije potrebno nametanje ili zabrane, jer nam je Poslanik bio vodič svojim životom, a nije bio obijestan, nije zabranjivao dozvoljeno niti je sputavao širinu.

Ebu Hazima je pitao Sehl b. Sa'd da li je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jeo hljeb bez mekinja, a on mu je odgovorio: “Poslanik nije vidio bijelog hljeba otkako ga je Allah poslao, pa dok ga nije uzeo Sebi.” Pitao sam: “Jeste li imali sita?” On je rekao: “Poslanik nije vidio sito otkako je poslan pa do preseljenja!” Pitao sam: “Kako ste onda jeli neprosijan ječam?” Odgovori mi: “Mi bismo ga samljeli, a zatim puhнули u njega i odletjela bi oljupina koja se mogla odstraniti, a što bi ostalo zamješali bismo i jeli.”

Takav je bio njihov život! Na njega su se navikli. Zatim su ljudi našli ljepši način pravljenja bijelog hljeba, što nije grijeh.

Uzvišeni kaže:

„O ljudi, jedite od onoga što ima na Zemlji, ali samo ono što je dopušteno i, vjerovatno, i ne slijedite šejtanove stope, jer vam je on neprijatelj očevitni!“¹

„O vjernici, jedite ukusna jela koja smo vam podarili i budite Allahu zahvalni, ta vi se samo njemu klanjate!“²

Prenosi Ebu Davud od Vahša b. Harba da su ashabi rekli: „Božiji Poslaniče, jedemo, a ne zasitimo se.“

¹ El-Bekara, 167.

² El-Bekara, 172.

„Pa vjerovatno jedete zasebno“, reče im.

„Da“, rekoše, pa on reče: „*Jedite skupa, spomenite Allahovo ime (recite bismillah) pri jelu i Allah će vam berićetnom učiniti hranu.*“

Iz ovog hadisa vidimo podsticaj na dobro, pomaganje sirotinje i suzbijanje teškoće. Nije dozvoljeno ostaviti bijedne da se previjaju gladni. Međutim, ne možemo razumjeti iz hadisa da je zabranjeno jesti pojedinačno. Kako će biti zabranjeno kada Allah, džellešānuhu, kaže:

„Nije grijeh slijepcu, niti je grijeh hromu, niti je grijeh bolesnu, a ni vama samima da jedete u kućama vašim, ili u kućama očeva vaših, ili u kućama matera vaših, ili u kućama braće vaše, ili u kućama sestara vaših, ili u kućama amidža vaših, ili u kućama tetaka vaših po ocu, ili u kućama daidža vaših, ili u kućama tetaka vaših po materi, ili u onih čiji su ključevi u vas ili u prijatelja vašeg; nije vam grijeh da jedete zajednički ili pojedinačno. A kada ulazite u kuće, vi ukućane njene pozdravite pozdravom od Allaha propisanim, hlagoslovljenim i uljudnim. Tako vam Allah objašnjava propise, da biste se opametili.“³

I da se za svakog siromaha hrana stavi u posebnu zdjelu, u tome nema grijeha. Iz higijenskih razloga čovjek treba da jede desnom rukom, jer islam je predvidio lijevu ruku za otklanjanje nečisti i ova podjela je neophodna. Nije lijepo da čovjek stavlja ruku na stidna mjesta, a zatim je prinosi ustima. Na čovjeku je da jede desnicom direktno ili da upotrebljava kašiku, zavisno od situacije. Arapi su jeli rukama i to je njihov običaj. Nije ništa čudno ako čovjek jede prstima, ali učiniti ovaj običaj dijelom vjere - za to nema osnova. Od vjere je, međutim, da musliman ne ostavlja u posudi ni malo ni puno hrane da bi je kasnije bacio u smeće, jer je to ružan postupak.

Interesantno je da Evropljani svoje posude drže prilično čistim, dok Arapi u svojim tanjirima ostavljaju ono što će napuniti kante za smeće, a što čini šejtana srećnim zbog rasipništva. U ovim vremenima putuju grupe muslimana u Evropu i Ameriku i mogu se prepoznati

³ En-Nur, 61.

među ostalima po ponašanju pri jelu. Tako što ostavljaju, primjerice, što im je zabranjeno i što uče bismillu.

Bezuvjetno sjedenje na zemlji, odricanje upotrebe kašike i obavezno lizanje prstiju...itd., ta sitničavost šteti islamu i njegovom poslanstvu i širi o muslimanima lošu predstavu. Pa da li je potrebnije pozivanje u vjeru ili pozivanje načinu ponašanja predašnjih Arapa, pa čak i onih iz doba džahilijeta. Zaista je ovo beduinsko pomaganje brana ka Allahovom putu!

Propisi o odijevanju

Da zamijenimo hranu odijevanjem. Čitao sam od ranije spomenutog indijskog učenjaka hadis kojeg bilježi Bejheki: „*Nosite turbane, jer je to obilježje meleka i pustite ih niz leđa vaša.*“

Čitao sam nekoliko hadisa o vrijednosti turbana koje prenosi Et-Tirmizi i Ebu Davud. Nijedan od njih nije vjerodostojan, kao što kaže šejh Muhammed Hamid el-Feki: „Nijedan hadis o vrijednosti turbana nije vjerodostojan. Turban je arapska odjeća i nema islamsko obilježje, također, i šal. Činjenica je da topli predjeli zahtijevaju prekrivanje glave i zatiljka, i poželjno je da bude bijelo i široko. Dok hladni predjeli traže toplu odjeću koja povećava toplotu, kao i izbor tamnih boja. U vjerodostojnom hadisu stoji: „*Jedi šta hoćeš i oblači šta hoćeš, tvoj grijeh je u dvije pojave: rasipništvu i uobrazilji.*“

Mi primjećujemo da rasipništvo i uobraženost imaju dosta mjesta u arapskim i u zapadnjačkim običajima. I moralni i ozbiljni ljudi ponose se pretjerivanjem u odijevanju, kao da je vrijednost čovjeka u raskoši njegova odijela. Savremena civilizacija je zbog pogubnosti svoje ideologije i žestine požuda iskomplikirala oblačenje i ukrašavanje, pa je učinila večernja odijela skandaloznim i izumila: svakodnevna, odijela za put, odijela za jelo, odijela za rekreaciju, pa onda proljetna, ljetna... itd.

Musliman oblači što želi i što ne vodi rasipništvu i uobraženosti. Islamski znanstvenici su složni u tome da su zlato i svila zabranjeni za muškarce, a dozvoljeni za žene. Kao što su složni da postoji odjeća za žene i odjeća za muškarce. U osnovi ženska odjeća treba da pokriva njihova tijela, i nije grijeh da bude lijepa, ali da nije provokativna. Osnovno u odjeći za muškarce je da je prikladna za poslove i nije griješno ako je lijepa. Ibn Abbas kaže: „Vidio sam na Božijem Poslaniku najljepši ogrtač.“

Volio bih kad bi za muškarce bila jednoobrazna odjeća, a za žene, također, jednoobrazna, jer bi ova jednoobraznost spriječila nadmetanje i velike troškove, što je štetno za moral čega smo svjedoci na svakom koraku.

Da li u islamu postoji posebna odjeća? Nikako!

Neki su mladići mislili da je galabija islamska odjeća, a da je odijelo (sako i pantalone) nevjernička odjeća, što je, naravno, greška! Ako, doista, želimo sačuvati našu osobenost to ćemo postići iskrenim vjerovanjem, pristojnim ponašanjem, širokom naobrazbom i dobroćudnošću.

Arapske galabije zbilja u svjetskim metropolama asociraju na rasipništvo, bezočnu i luđačku raspuštenost za strastima i neobuzdanim žudnjama kojima su pokorni.

Da li to služi islamu i širi njegovu misiju?!

Propisi o stanovanju

Prelazimo na stanove i način života u njima. Allah, džellešānuhu, je darežljiv prema ljudima, jer im je darovao nastambe da bi se sklonili u njima i da bi se odmarali:

„Allah vam daje da u kućama svojim stanujete i daje vam od koža stoke šatore koje lahko nosite kad na put idete i kad

konačite, a od vune njihove i dlake njihove i kostrijeti njihove prostirku i korisne stvari, sve dok se ne istroše.“⁴

Vidljivo je iz konteksta da su kuće blagodat na kojoj je neophodno zahvaljivati, te da je njihova gradnja običaj i vjerski čin. Da li čovjek može bez nastambe?

Zato sam se čudio onome što prenose šejhovi Buharija i Muslim od Habbab b. el-Ereta: „*Zaista vaši drugovi koji prije bijahu nisu bili opterećeni dunjalukom, a nas je zadesilo ono čemu ne nalazimo mjesta, osim prašine.*“ Zatim kaže: „*Musliman će biti nagrađen za sve što potroši, osim za ovo što načini u ovoj prašni!*“

U govoru Habbaba, r.a., je doza pesimizma koja je ovladala njime zbog bolesti koja ga je nagrızala. Ne možemo gradnju smatrati ružnim djelom, jer to često biva obaveza. Osnova na koju se vraćamo u svim našim postupcima je: dobra namjera onog ko radi ili lijepa nakana kao motiv za posao. Ako je namjera dobra i posao je ispravan, i tako običaji prelaze u pobožna djela. Primjetno je da veliki broj ljudi gradnjom pokazuju svoje bogatstvo i uzdizanje nad drugim, umjesto da je učini boravištem i mjestom za odmor i spremanjem za posao u životu. To je primjetno u Allahovom, džellešanuahu, govoru narodu Semud:

*“I sjetite se da ste Njegovom voljom postali nasljednici Ada i da vas je On na Zemlji nastanio: u ravnica njezinim palate gradite, a u brdima kuće klešite. I neka su vam uvijek na umu Allahove blagodati, i ne činite zlo po Zemlji nered praveći!”*⁵

Kada bi gradili oblakodere i uređivali njihove prostore slaveći i hvaleći Allaha, to bi Allah od nas primio. Gradnja, obijesno i nadmeno, makar male kuće neizgledne unutrašnjosti je posao bez hajra. U tom kontekstu tumačimo hadis kojeg prenosi Enes od Božijeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u kome se kaže: “*Sav trošak je na Allahovu putu sem gradnje. U njoj dobra nema.*”

⁴ En-Nahl, 80.

⁵ El-E'araf, 74.

Činjenica je da je bilo civilizacija koje su propale i gradovi razrušeni, jer je njihovo bogatstvo bilo sama vreva. Nije se primjećivala zahvalnost Allahu, džellešanuhu, niti tragovi bogobožnosti. Na ove nevjerničke narode se odnosi govor Uzvišenog Allaha:

“Zar ovima nije jasno koliko smo Mi prije njih naroda uništili, po čijim oni nastambama hodaju? To su zaista dokazi, pa zašto neće da čuju?”⁶

Zatim Allahov govor za one koji su došli poslije njih:

“I nastanili ste se bili u kućama onih koji su se prema sebi ogriješili, a bilo vam je poznato kako smo s njima posutpili, i primjere smo vam nudili.”⁷

Čitao sam neke hadise koji umalo da gradnju učine zločinom. Pravilan način njihova razumijevanja je unutar okvira kojeg smo ovdje prikazali i nema potrebe ponovno ih spominjati.

Čuh oštru kritiku onog što sam napisao o propisima stanovanja koja me ponuka da navedem hadise koje je zabilježio autor djela *Tejsiru l-vusul ila džami'i l-usul* pod naslovom Poglavlje o gradnji. Postalo je nužno da ih sada spomenemo, pa da ih prenesemo u potpunosti, a da ostavimo argumente da zaljevaju dušu...

Zatim ćemo ih, nakon toga, prokomentirati.

Poglavlje o gradnji

Od Ibn Omera, radijallahu anhum, se prenosi da je rekao: „Viđao si me sa Božijim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a gradio sam kuću svojim rukama da me zaštiti od kiše i pravi mi hlad od sunca. U tome mi nije pomogao niko od Allahovih, džellešanuhu, stvorenja.“ (Bilježi ga El-Buhari)

⁶ Es-Sedžda, 26.

⁷ Ibrahim, 45.

U drugoj predaji se kaže: „...nisam stavio ćerpić na ćerpić od kako je preselio Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.“

Od Kajsja b. Ebi-Hazima, r.a., se prenosi da je rekao: „Otišli smo Habbab b. el-Erettu, r.a., da ga obiđemo; bio se ispružio, imao je sedam opekotina na trbuhu, pa reče: 'Ashabi koji su bili prije nas, nestali su, a ovaj svijet im ništa nije umanjio. A mi zarađujemo ono čemu ne nalazimo drugog mjesta do u prašini. Da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije zabranio da se doziva smrt, ja bih je počeo dozivati.' Zatim smo mu po drugi put došli, a on je napravio sebi zid, pa reče: 'Musliman će, doista, biti nagrađen za sve što potroši, sem za ulaganje u ovu prašinu.'“ (El-Buhari i Muslim)

Od Enesa, r.a., se prenosi da je rekao: Rekao je Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: „*Sve što čovjek potroši, računa se da je na Božijem putu, sem gradnje, jer u njoj dobra nema.*“ (Et-Tirmizi)

Od njega se, također, prenosi slijedeće: „Jednog dana izašao je Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s nama, pa vidje visoko kube, te upita: 'Šta je ovo?' Rekoše da to pripada nekom Ensariji. Zašutio je i to je nosio u sebi, dok nije došao njegov vlasnik, nazvao mu je selam među ljudima, ali se Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo od njega. To je učinio ljutito, tako da je dotični čovjek osjetio da je on srdit i da ga izbjegava. Požalio se na to ashabima Božijeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši: 'Meni se uskraćuje pogled Božijeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a ja ne znam šta se to u vezi mene desilo.' Oni mu rekoše: 'izašao je, pa je vidio tvoje kube i pitao nas čije je, pa smo mu mi rekli. Čovjek je otišao do kubeta, srušio ga i poravnao sa zemljom. Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je tog dana izašao, pa ga nije vidio, pa upita: 'Šta je bilo sa kubetom?' Tada mu ashabi ispričaše šta je uradio njegov vlasnik. Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: „*Svaka građevina je zlo po svog vlasnika, osim onog što mu je nužno.*““ (Ebu Davud)

Od Abdullaha b. Amra b. el-Asa, radijallahu anhum, se prenosi da je rekao: „Prošao je pokraj mene Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a ja popravljah zid od trske.

„Šta je ovo, Abdullahu?“ - upita Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Ograda koju popravljam’ - rekoh.

A on reče: ‘*Stvar je lakša od toga*’, a u drugoj predaji se kaže: ‘*Ne vidjeh stvari brže od te.*’” (Ebu-Davud, Et-Tirmizi ga smatra vjerodostojnim)

Od Dekina b. Seida el-Muznija, r.a., se prenosi da je rekao: “Došli smo Božijem Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, tražeći od njega hrane, pa on reče: ‘*Omere, idi i daj im*’, pa se popeo sa nama do čardaka, te izvadi ključ iz svoje sobe i otvori...”,

što znači da je ovdje bila soba na spratu i nema zapreke graditi sobe na spratu. Čitalac ovih hadisa ne razmišlja o gradnji graciozne vile ili veleljepnog dvorca, nego kao da vidi da je život u groblju bliži bogobožnosti...

Tačno je, u stvari, da ovdje imamo hadise koji se odnose na određene okolnosti i mogu se razumjeti samo u atmosferi u kojoj su izrečeni. Mi smo u našem svakidašnjem životu, čovjek ponekad razmišlja o braku, a onda odgađa odluku zbog novonastale situacije. Ponekad namjerava gradnju kuće, zatim je odgađa zbog išikljalih problema.

Govor sigurnosti je drugačiji od govora očaja. Medina je puno pažnje posvećivala teretu misionarstva, džihada, opsade i odbrane. Većina ashaba je učestvovala u vojnim pohodima i bitkama. Oni su stalno bili između borbe i pripreme za borbu.

Posmatrao sam zastrašivanje sa hadisima zbog građenja dvoraca i njihovo kićenje kroz ove okolnosti. Inače, u osnovi sve ugodnosti su dozvoljene: jelo, stan, brak, a da prihvatimo stvar u njenoj općenitosti ne bi bila izgrađena Medina, niti bi bila uspostavljena civilizacija.

Poznajem savremene znanstvenike selefizma koji grade ogromne građevine i iznajmljuju ih za onoliko koliko oni hoće. Oni imaju pravo na to, ali nemaju pravo da zabranjuju ljudima gradnju i dotjerivanje građevina.

Posmatram zabranu upotrebe zvona i vidim da je ova zabrana uspostavljena da bi zaštitila simbol ezana i kao vid arogancije prema kršćanskim obilježjima. Međutim, kada se ezan ustalio i ispodizani brojni minareti, nema smetnje, onda slušati zvono na rampama ispred pruga, ili kod traženja dozvole za ulazak u kuću, ili kod budilnika, ili telefona... i sl.

Muslimanska kuća ima poznate namjene, kao i određena pravila ponašanja u njoj. To se najbolje primijeti kod njene gradnje i opremanja. Arapi nisu u prvo vrijeme imali specifičnu tehniku gradnje, nego su postojeću uskladili sa novim, islamskim učenjem. U većini slučajeva kuće su bile bez nužnika, pa su odrasli, djeca, muškarci i žene izlazili u pustinju obavljati nuždu.

Ova neugodnost se otklonila ustanovljenjem islamske zajednice i širenjem njenog unutrašnjeg i vanjskog stila života. Postoje kućna pravila razdvajanja djece, za svako od njih zasebna postelja. Tu su pravila traženja dopuštenja za ulazak, i za sijela koja štite sredinu i ljudskost. Tu su tačna očitovanja postojanih propisa o ličnoj higijeni, pored abdesta i gusula.

Nema sumnje da su muslimani u punom procvatu svoje civilizacije bili najčišći stanovnici Zemlje, tijelom i odijelom. Njihovo korištenje vode za različita kupanja učinila ih je najnaprednijim ljudima, dok su drugi narodi, pa i Evropljani bili lišeni tog napretka i počasti. Ljudi u ovom vremenu čuvaju i upotpunjavaju osnovne zahtjeve čistoće. Mi nećemo vagati između ovih ili onih običaja, nego predstavljamo zahtjeve naše vjere i gradimo običaje koji su u skladu s vjerom.

Čitao sam mišljenja da su kupatila zapadnjaka loša, jer je zahod na istom mjestu gdje se obavlja kupanje, što primorava čovjeka da mokri stojeći, a što islam zabranjuje.

Međutim, islam ne zabranjuje mokrenje stojeći i nema ništa loše u tome što će se čovjek očistiti papirom, a zatim podapрати vodom. Ovo samo potkrepljuje uvjerenje za ono što je opće poznato da se može čistiti kamenom, pa vodom ili se zadovoljiti samo vodom.

Islam je vjera zdravog razuma i sve što razvija tijelo i daje mu snagu i ljepotu - poželjno je.

Mi moramo poučavati sve ljude našoj vjeri pošto sa njenim imenom stvaramo civilizaciju za čovjeka koji poštuje gradnju, smisao i njen oblik, na osnovu govora Uzvišenog:

„Onome ko čini dobro, bio murškarac ili žena, a vjernik, Mi ćemo dati da proživi lijep život, i doista ćemo ih nagraditi boljom nagradom, nego što su zaslužili.“⁸

⁸ En-Nahl, 97.

REALNOST ŠEJTANSKOG DODIRA I NAČIN NJEGOVA NEUTRALIZIRANJA

Pokucao mi je čovjek na vrata govoreći da mu je potrebna moja pomoć. Ustao sam i primio ga, iako sam bio umoran. Začudio sam se njegovom izgledu, bio je krupan i zdrav i nije izgledao siromašno.

Počeo mi je pričati bez uvoda, rekao je da je opsjednut. Bio sam pripravan za ono što kaže, ponavljao je svoja jadanja, tvrdeći da je opsjednut.

Rekao sam: „Čime si opsjednut?“

„Savladao me je džin“, odgovorio mi je.

„Zašto ti ne opsjedneš njega?“, rekoh mu, smijući se, „ti si visok i krupan čovjek.“

Šutio je zbunjen. Posmatrao sam njegov izgled i njegovo stanje, a zatim rekao: „Ne mislim da si bolestan. Da li ti se išta dogodilo?“ Nije govorio ništa sem da je opsjednut.

Veliki broj žena i manji broj muškaraca dolazi mi sa sličnim žalbama i uložio sam dosta truda na umirivanje i vraćanje na duševnu i umnu smirenost. Osjećao sam da su duševne krize i nervne tegobe iza ovih tvrdnji da su džini napali ova tijela ili krenuli na ovog jadnika.

Ponekad sam pomagao lijekovima, učenjem, savjetovanjem da bih te bolesnike doveo u bolje stanje. Razbijanje njihovih sumnji je, zaista, naporna stvar. Razgovarala je sa mnoom nekolicina islamskih znanstvenika, i kao da su vidjeli moje negodovanje prema tim bolesnicima, rekoše mi: „Zašto ti odbijaš mogućnost da šejtan ovlada njima?“ Moj odgovor je bio kategoričan da je Kur'an već objasnio neprijateljstvo šejtanovo i njegovih pripadnika, saplemenika prema Ademu, alejhis-selam, i njegovu potomstvu i pojasnio da ovo neprijateljstvo ne prelazi došaptavanje i obmanjivanje:

„I zavodi glasom svojim koga možeš i potjeraj na njih svoju konjicu i svoju pješadiju, i budi im ortak u imecima, i u djeci, i daj im obećanja, - a šejtan ih samo obmanjuje...”¹

Šejtan u ovim nastojanjima ne posreduje neku posebnu snagu, on se samo koristi nepažnjom nemarnih:

„I kada bude sve riješeno, šejtan će reći: „Allah vam je pravo obećanje dao, a ja sam svoja obećanja iznevjerio; ali, ja nisam nikakve vlasti nad vama imao, samo sam vas pozivao i vi ste mi se odazvali; zato ne korite mene, već sami sebe, niti ja mogu vama pomoći, niti vi možete pomoći meni. Ja nemam ništa s titn što ste me prije smatrali Njemu ravnirn. Nevjernike sigurno čeka bolna patnja.”²

Ovo značenje se ponavlja i na drugim mjestima:

“A Iblis se uvjerio da je o njima ispravno mislio, i oni su se povelj za njim, osim nekolicina vjernika nad kojima nije nikakve vlasti imao; Mi smo htjeli da ukažemo na onoga ko vjeruje u onaj svijet, a ko u njega sumnja, - A Gospodar tvoj bdi nad svim.”³

Šejtan ne može biti materijalna prepreka za odlazak u džamiju. Niti će natjerati pijanca da pije u nekoj birtiji. Nego on posjeduje lukavost i varku. I van toga on nema moći.

Reče mi jedan od njih: “Ovo je tačno, ali to što navodiš ne isključuje mogućnost napada na čovjeka muslimana i nanošenja mu štete.” Rekao sam mu ljutito: “Da li se to ifrit specijalizirao da napada samo muslimane? Zašto se ne žali Nijemac ili Japanac da su ih napali džinni i da su u njihovim tijelima?”

Zaista reputacija vjere opada širenjem ovih fantazija među vjernicima. Vi znate da se materijalistička nauka proširila i učvrstila svoje temelje. Pa ako je nešto metafizičko ono će se kretati u ovom

¹ El-Isra, 64.

² Ibrahim, 22.

³ Sebe, 20-21.

području, što dovodi u opasnost budućnost čitavog vjerovanja. Pa čemu zato ispitivati slabosti ovih koji se žale? Odmorićemo njihove oslabljene nerve i nema potrebe da se optužuju džinni za ono što nisu počinili.

Došao mi je prijatelj i rekao: „Vidim da slušaš učene o ovom pitanju.“ Rekoh mu da je govor učenog dobro došao, a ti daj što imaš. Rekao je: „Obuzetost čovjeka džinima je utvrđena Kur'anom i sunnetom. Što se tiče Kur'ana, tu su riječi Svevišnjeg:

„Oni koji se kamatom bave dići će se kao što će se dići onaj koga je dodirom šejtan izbezumio, zato što su govorili: Kamata je ista što i trgovina'. A Allah je dozvolio trgovinu, a zabranio kamatu. Onome do koga dopre pouka Gospodara njegova - pa se okani, njegovo je ono što je prije stekao, njegov će slučaj Allah rješavati; a oni koji to opet učine - biće stanovnici džehennema, u njemu će vječno ostati.“⁴

Što se pak sunneta tiče, tu je govor Božijeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: „Šejtan kola ljudskim tijelom, kao što krv teče krvotokom.“

„Propast moga ummeta je u vrijeđanju i kugi i ubodima vaših neprijatelja, a za sve je nagrada šehida.“

Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: „*Niko se ne rodi, a da ga šejtan ne podbode pa počne zapomagati od šejtanova uboda, osim sina Merjemina i njegove majke.*“

Šejh Mensur Ali Nasif, Allah mu se smilovao, kaže: „Činjenica i prizora za ovo je puno. Čak je Abdullah, sin imami Ahmeda, pitao svoga oca, kao što stoji u djelu *Akamu l-merdžan*: ‚Oče, ljudi govore da džini ne ulaze u tijela padavičara‘, a on reče: ‚Lažu, baš on govori njegovim jezikom!‘ Zatim je šejh Mensur rekao: ‚Ovim se razjasnila i rasvijetlila istina, pa ko hoće nek vjeruje, a ko hoće neka ne vjeruje.‘“

Uvlačenje imana i kufra u ovom nema značaja. Moguće je da je to izraz pretjerivanja pojedinih vjernika koji previše pažnje poklanjaju

⁴ El-Bekara, 275.

marginalnim problemima, a šerijatski pravници su daleko od ovog vladanja.

Astrologa ne interesira to što se aleksandrijska kanalizacija izljeva u pustinju ili Sredozemno more, niti ga zanima što trgovački brodovi prolaze kroz Suecki kanal ili idu oko Rta Dobre nade. Ono što njega interesuje je islamsko vjerovanje i prisutnost božanske objave i ispravan put.

Kada su novine prenijele da je šejh Abdul-Aziz b. Baz istjerao budističkog šejtana iz jednog Arapa, i da je ovaj džin primio islam, počeo sam se čuvati čitalaca i osjećao sam u njihovim dušama spoznaju velike razdaljine između vjere i nauke, a, doista, veličina Kur'ana premašuje ove probleme.

Vratimo se dokazima koje je spomenuo naš prijatelj da šejtan nastanjuje ljudska tijela i utiče na njih kako hoće! Ajeti kerim kaže:

*“Oni koji se kamatom bave dići će se kao što će se dići onaj koga je dodirom šejtan izbezumio...”*⁵

Komentatori su složni da se to odnosi na Sudnji dan, a razlog ovakvom tumačenju je da niko nije vidio lihvarke oborene na ulici kako ih skoro gaze nogama. Zato će se to učiniti kada susretnu Allaha i budu polagali račune za svoju pohlepu i nepravdu učinjenu drugima.

U ovom smislu profesor Rešid Rida prenosi od Bejdavija da je umišljanje da šejtan nasrće na čovjeka i savlađuje ga ustvari samo udarac na ljudsku nesrđenost, kao zabluda tmine. Zatim autor *El-Menara* kaže: “Ajet ovim ne utvrđuje da poznata padavica spopada stvarnim djelovanjem džina, niti to osporava, a o problemu u kojem su se razišli mu'tezile i sunije da li šejtan ima na čovjeka kakav utjecaj osim došaptavanja, neki kažu da je uzrok padavice šejtanski nasrtaj što je i vidljivo, iako nema tekstualnog dokaza o tome.”

Liječnici ovog vremena su već dokazali da je padavica jedna od bolesti nervnog sistema i da se liječi kao i druge lijekovima i drugim načinima savremenog liječenja, a poneke se liječe i psiho-terapijama.

⁵ El-Bekara, 275.

Što se tiče hadisa da šejtan kola čovjekom kroz krvotok, kazivanje o događaju objašnjava izjavu koja se navodi. Safija, supruga Resulullaha, je rekla: “Božiji Poslanik je bio u itikafu. Posjetila sam ga noću i razgovarali smo, zatim sam ustala i pošla kući. Ustao je i Resulullah i pošao sa mnom da me isprati. Njeno boravište je bilo u kući Usame b. Zejda, pa su prošla dvojica ljudi Ensarija, pa kad su vidjeli Poslanika požurili su, a on im reče: *‘Usporite vas dvojica, ovo je Safija b. Hajj!’* Pa su rekli: *‘Hvaljen neka je Allah, Poslaniče!’* A on reče: *‘Zaista šejtan kola kroz čovjeka, poput krvi, pa sam se pobojao da ne ubaci u vaša srca nešto, ili je rekao zlo.’”*

Vidljivo je iz hadisa da Poslanik želi da spriječi šejtanska došaptavanja koje donose situacije slične ovoj. Iako su dvojica ashaba odbacivala mogućnost da je u njihovim dušama ponikla zla misao u pogledu bezgriješnog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i pored toga Resulullah je želio spriječiti vesvese.

Hadis nema nikakve veze s tim da šejtan zauzima čovječije tijelo. Što se tiče drugog hadisa, u kome se kaže da su kuge ubodi šejtana, a oni su neprijatelji čovjeka, dovoljno nam je o govoru objašnjenju kada kaže pisac *El-Menara*: “Apologetičari smatraju da džini imaju živa tijela koja se ne vide, a mnogo puta smo već rekli da se mala živa tjelešca, koja su otkrivena u ovom vremenu putem mikroskopa, zovu mikrobi. Moguće je da budu vrsta džina, jer je tačno da su uzrok velikom broju bolesti. To smo rekli u pojašnjenju onog što govori da je kuga ubod šejtana.”

Mi muslimani nemamo potrebe sporiti se u onom što je nauka ustvrdila i ljekari zaključili ili dodavati tome nešto za što nema dokaza u nauci da bi time opravdali *ahad* predaje.

Hvala Allahu da je Kur'an visoko iznad toga da bi mu se mogla suprotstaviti nauka. Prelazimo na argumente hadisa o šejtanovom ubodu čovjeka, kako ga spominju prenosioci, i kažemo: „Zamišljam da je šejtan šćućuren ispod maternice, čeka novorođenče sa velikom mržnjom i kaže mu: ‚Moja priča sa tvojim praocom još nije završena i nastojaću da te tlačim, kao što sam njega tlačio!‘ Zatim ga ubode tako jako da

bezazleno novorođenče zavrišti od njega i tako nastavlja svoj život van maternice.“

Ovom značenju su se približili pjesnici kada su neki od njih rekli:

*Pošto dunjaluk njime razglasi promjene svoje
plač dječiji biva u trenutku rađanja njegova.*

Merjemina majka bijaše beduinka i zabrinuta je bila kad je tražila od Allaha, džellešanuhu, da zaštiti nju i porod njen:

„...poslije ona, kada je rodi, reče: ‚Gospodaru moj, rodila sam žensko‘, - a Allah dobro zna šta je rodila -, ‚a žensko nije kao muško: nadjela sam joj ime Merjem, i ja nju i porod njezin stavljam pod tvoje okrilje od prokletog šejtana.‘“⁶

U svakom slučaju Merjema i njen sin su Allahovi dobri robovi, a šejtan nema nikakve moći nad tim robovima. Gledam na problem kroz govor meritorne uleme. Autor *El-Menara* kaže: „U hadisu koji se prenosi od Ebu Hurejre, a bilježi ga El-Buhari, Muslim i dr., a ovdje je Muslimova verzija, se kaže. „Svagog čovjeka šejtan dodirne na dan kada ga majka rodi, osim Merjeme i njena sina.“

Bejdavi je ovdje protumačio dodir kao žudnju za zavođenjem. Profesor Imam kaže: „Ako je hadis vjerodostojan, onda je u pitanju poređenje, a ne istinska realnost, a možda Bejdavi tome i teži.“

Profesor Rida kaže: „Hadis je vjerodostojnog seneda, neosporno, a potvrđuje ga i hadis o otvaranju prsa i pranju srca, kako bi bio odstranjen šejtanski utjecaj. Ovdje se, u stvari, javlja alegorija. Vjerovatno je njegovo značenje da šejtan nema utjecaja u njegovom srcu sa svojim došaptavanjem, kao što na to upućuje njegov govor o šejtanu: ‚I Allah mi je omogućio da ga obuzdam i da primi islam.‘ U Muslimovoj predaji se kaže: ‚I ne naređuje mi ništa izuzev dobra.‘“

Zatim autor *El-Menara* kaže: „Kod nas je nesumnjivo utvrđeno da šejtan nema moći nad predanim Allahovim robovima, a najbolji od

⁶ Alu Imran, 36.

njih su poslanici i vjerovjesnici. Ono što se spominje u hadisu o Merjemi i Isa, alejhis-selam, da ih šejtan nije dotaknuo i hadis o predaji šejtanovoj Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i hadis o izdavanju šejtanovog djela iz srca Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, je od sumnjivih predaja, jer je njegov lanac prenosilaca slab. Pošto je njihova tema svijet gajba, a vjerovanje u gajb je dio vjere, ne uzimaju se slabi hadisi zbog riječi Uzvišenog:

“...a o tome ništa ne znaju, slijede samo pretpostavke, a pretpostavka istini baš nimalo ne koristi.”⁷

Mi nismo primorani da vjerujemo u autentičnost ovih hadisa u našoj vjeri. Neki kažu: Ako se primaju ahađ hadisi, kome su, onda, oni vjerodostojni? Metod prethodnika u ovim hadisima je prepuštanje znanja o njihovoj kakvoći Allahu Uzvišenom.

Premda mi je draži pravac prethodnika odbrana od neprijatelja islama zahtjeva više opreza i budnosti, i ne želim otvarati vrata čarolija i obmana pod imenom da šejtan zaokuplja ljudsko tijelo.

Policija je prije nekog vremena pritvorila nekog čovjeka koji je nasrnuo na bolesnika udarajući ga štapom tako da se ovaj gušio. Ova budala je mislila da udara šejtana da bi ga istjerao i govorio mu je: „Izlazi Allahov neprijatelja!“ Završilo se ubistvom nesretnog bolesnika.

Navodi pisca djela *Akamu l-merdžan fi ahkami l-džan* su većinom praznovjerje i uobrazilja, iako ih spominju Ibn Hanbel, Ibn Tejmije i dr. Mi znamo da je Zemlja koju nastanjujemo mala praška u ogromnom, veličanstvenom kosmosu koji vrišti od života i živih stvorenja! Može biti da je naša Zemlja zрно pijeska sa prostrane obale čiji su krajevi skriveni našoj mašti. Osjećamo širinu kosmičkog prostranstva kada pratimo istraživanja astronoma i kapljice saznanja koje cijede iz upornih pogleda po kosmosu. Možemo donijeti sud da je čista glupost smatrati da mi jedino živimo u ovom nepreglednom prostranstvu!! Onaj ko izgradi oblakoder neće pustiti da vjetar fijuče

⁷ En-Nedžm, 28.

oko njega, zadovoljavajući se namještanjem samo jedne sobe u podrumu.

Svijet je pun živih bića koje je Allah, džellešanuhu, stvorio da upućuju na Njega i da svjedoče i Njegovoj veličini. Ljudska je zabluda da smatraju da jedino oni žive. Samim pogledom u Kur'ani-kerim spoznaćemo tu činjenicu. Allah, džellešanuhu, kaže:

„Njegovo je ono što je na nebesima i na Zemlji! A oni koji su kod Njega ne zaziru da mu se klanjaju, i ne zamaraju se, hvale Ga noću i danju, ne malaksavaju.“⁸

„Jedno od znamenja Njegovih je stvaranje nebesa i Zemlje i živih bića koja je rasijao po njima; On je kadar da ih sve sabere kad bude htio.“⁹

Ajeti su brojni, iz njih doznajemo da su sinovi Ademovi samo jedna vrsta stvorenja, a nisu jedina... tu su i meleki. Sada nećemo govoriti o njihovim obavezama! Moguće je da postoje i druga stvorenja o čijem života i sudbini ne znamo ništa. Tu je, također, svijet džina na čijih nekoliko odrednica želimo sada ukazati.

Kur'ani-kerim nam pripovijeda o najvećem šejtanu, Iblisu, koji je neprijatelj Ademov i njegovih sinova. Pripovijeda nam o džinima, objašnjavajući da oni jedu, razmnožavaju se, imaju obaveze i da među njima ima vjernika i nevjernika, bogobojažnih i griješnih.

Naučili smo da džini imaju svoj specifičan način života, da su od nas snažniji, da oni nas vide, a mi njih ne vidimo. Uprkos tome, ljudima je Allah, džellešanuhu, omogućio da potčine džine, kao što je to mogao Sulejman, alejhis-selam, o čijem opisu vladavine je rečeno slijedeće:

„...I da džinovi, voljom njegova Gospodara, pred njim rade; a kad bi neki od njih otkazno poslušnost naređenju Našem, učinili bismo da ognjenu patnju osjeti. Oni su mu izrađivali što god je

⁸ El-Enbija, 19-20.

⁹ Eš-Šura, 29.

*htio: hramove i spomenike, i zdjele kao čatrnje, i kotlove nepokretne...*¹⁰

U kontekstu ovoga Kur'ani-kerim otkriva da džini ne znaju nespoznajno (*gajb*) i da njihova strast za zavodjenjem Ademovih, alejhis-selam, sinova ne prelazi loše spletke i pridobijanje nemarnih. Zato Allah, džellešanuhu, opisujući grješnike, kaže:

*„A Iblis se uvjerio da je o njima ispravno mislio, i oni su se povelili za njim, osim nekolicine vjernika nad kojima nikakve vlasti nije imao; Mi smo htjeli da ukažemo na onoga ko vjeruje u onaj svijet, a ko u njega sumnja...”*¹¹

Razmisli o ovoj rečenici „...nad kojima nikakve vlasti nije imao...” da bi saznao koje su njegove granice moći u uznemiravanju!

Da li su nevidljive bakterije dio svijeta džina? Ovo autor El-Menara ne smatra nemogućim. Argumentirajući to hadisom o uzroku kuge, moguće je da je njegovo mišljenje tačno. Moguće je da su zli, svjesni džini perceptivni dio u svijetu bakterija ili njegov izvršni dio pomoću kojeg djeluju bakterije i ono što donosi različite bolesti. Moguće je da je traženje pravovjernih utočišta od džina u određenim vremenima i mjestima upravo to što gore rečeno potvrđuje. Musliman obveznik kada odlazi u zahod treba da kaže: „Utječem se Tebi od zlih duhova!” Kada se sastaje sa svojom ženom, on kaže: „Bože moj, udalji nas od šejtana i udalji šejtana od onoga čime si nas darovao.”

Ne volim da prolazim putem nejasnih načela. Niti da upošljam muslimane beznačajnim stvarima, kada su njihove suštinske stvari postale dozvoljene, a granice opustošene. Kod nas žive sveštena lica po vilama koje smatraju da su potčinili sebi džine, a opet ima i onih koji i samu takvu tvrdnju odbacuju...

Pred praznovjernima se ukazala šansa da objelodane svoje stavove i da se rašire! Nije dozvoljeno, međutim, da zaboravimo Allahove, džellešanuhu, riječi upućene svakom muslimanu:

¹⁰ Sebe, 12-13.

¹¹ Sebe, 20-21.

„Ne povodi se za onim što ne znaš! I sluh, i vid, i razum, za sve to će se, zaista, odgovarati.”¹²

Istinski musliman se protivi obmanama, a potvrđuje istinito i ne uznemirava se lažima bolesnih.

Pročitao sam slijedeći hadis i utonuo u misli o Ata b. Ebi Rebbahu, koji kaže: “Reče mi Ibn Abbas: ‘Hoćeš li da ti pokažem stanovnicu dženneta?’ Rekoh: ‘Naravno.’ On mi kaza: ‘Ova tamnoputa žena došla je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla mu: ‘Imam padavicu i otkrivam se pri tome, pa učini Allahu dovu za mene!’ Poslanik joj reče: *‘Ako hoćeš strpi se, pripada ti džennet, a ako hoćeš učinit ću dovu Allahu da te izliječi!’* ‘Strpiću se’ - reče - ‘ali zamoli Allaha Uzvišenog da se u napadima ne otkrivam’, pa joj je učinio dovu.

Ova žena ima padavicu i izabrala je da umre sa njom uz garantiranje džennetom čime ju je obradovao Muhammed, alejhis-selam. Sve što je zaželjela jeste da ne otkriva svoje tijelo za vrijeme ove slabosti koja je pogodi, što joj je zajamčio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

Rekoh: da je njena bolest rezultat šejtanskog djelovanja, da li bi je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio u takvom stanju ovom prokletniku?! Mislim da ne bi. Šta bi se desilo da je ta žena naša savremenica? Vjerovatno bi se liječila električnim šokovima da to otkloni. Neki bi vjerovatno rekli: Ušao je u nju šejtan, i primjenjivali bi električne šokove dok ne bi zamišljenog šejtana iz nje istjerali. Vjerovatno bi i njena duša izašla nakon ovih mučnih šokova.

Mene ništa ne sprečava da o cijeloj ovoj temi diskutiram umjerenim, otvorenim razmišljanjem. Oni koji takvu diskusiju unaprijed odbacuju uvlače iman i kufr u ovu temu kao da je vjera put šaljivčina, ili težnja bestidnih!!

Ispravnost i greška kod ovoga su u određenju bolesti. Ja bez ustručavanja odbacujem ono što drugi smatraju istinitim i želim da zaštitim naš ummet od čarolija, talismana, zbrajanja brojnih vrijednosti

¹² El-Isra, 36.

slova u cilju gatanja, horoskopa, prijateljstva s duhovima i potčinjavanja džina...itd. Stvarna bolest je kod onih koji te optužuju da negiraš džine i svijet nespoznajnog, jer odbacuješ njihove zablude. Oni su veliko iskušenje za islam.

Ljudi u našem vremenu traže pomoć zbog svireposti i ugnjetavanja. Sreli su me mladići i djevojke žaleći se na šejtanski dodir i nervnu napetost, što ukazuje da su im potrebni blagi odgajatelji. Na području Evrope i Amerike psihijatri igraju veliku ulogu u liječenju ovih tragedija, s tim da je većina tih ljekara iz Frojdove škole, koji je bolesnog uma i obuzet strašću. Preporuke ove škole traže borbu protiv suzdržavanja i puštanja na volju strastima.

Stalno prigušivanje je ponekad uzrok nesreće, ali povremeno prigušivanje je temelj odgoja i razvoja. Razlika je između te dvije stvari, a tu razliku nevjernici koji ostavljaju namaz i pobornici strasti ne osjećaju. Prva stvar koju vjernici treba da znaju i da s njom druge upoznaju jeste da su šejtani ljudski i džinski rasprostranjeni na svakom mjestu i pokušavaju nautiti svakom čovjeku. Utjecanje Allahu, džellešanuhu, je neophodno i korisno, jer je Allah, Uzvišeni to naredio svom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem,:

„...i reci: ,Tebi se ja, Gospodaru moj, obraćam za zaštitu od priviđenja šejtanskih, i Tebi se, Gospodaru moj, obraćam da me od njihova prisustva zaštitiš!“¹³

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, je govorio: *„Utječem se Allahu, Svečujnom i Sveznajućem od šejtana prokletog, njegovog zavođenja, oholosti, puhanja.“*

Od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, dova je i slijedeća: *„Gospodaru moj, utječem Ti se od duboke starosti, razaranja, potopa; utječem Ti se od zavođenja šejtanskog na samrti.“*

Ovo je najbolji način da se onemogućí šejtansko obuzimanje ljudskog tijela i najbolja mogućnost odstranjivanja različitih uobrazilja.

¹³ El-Mu'minun, 97-98.

RAZUMIJEVANJE KUR'ANA NA PRVOM MJESTU

Hadisi kojima je iskrenut smisao ili čije značenje nije pravilno shvaćeno

Nedovoljno čitanje i razmišljanje o časnom Kur'anu, a istovremeno mnogo čitanja hadisa ne daje preciznu sliku islama, nego se može reći da to više liči lošoj ishrani. Neophodno je, naime, uspostaviti međusobnu ravnotežu elementa koji sačinjavaju tijelo i razum. Navešćemo primjere postupno od lakog i beznačajnog do detaljnog i delikatnog.

San'ani smatra da je zavjet zabranjen oslanjajući se pri tome na hadis Ibn Omera, r. a., koji od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi da ga je zabranio. I još je rekao: "On ne donosi nikakvo dobro, nego se njime izvlači imetak škrtice."

Zavjet koji ne donosi nikakvo dobro je uvjetovani zavjet koji liči trgovinskim kompenzacijama. Čovjek, npr. kaže: "Zavjetujem se Bogu da ću to i to uraditi, ako ozdravim, ili ako moj sin postigne dobar uspjeh." Što se tiče ostalih zavjeta koji se odnose na pokornost Allahu, za njih nema nikakvih smetnji ukoliko su s fikhskog stanovišta ispravni...

Pitanje glasi: Kako svi zavjeti u osnovi mogu biti zabranjeni kada Uzvišeni, opisujući čestite Svoje robove, kaže:

*"Oni su zavjet ispunjavali i plašili se dana čija će kob svuda prisutna biti."*¹

a na drugom mjestu kaže:

¹ Ed-Dehr, 7.

“...zatim, neka sa sebe prljavštinju uklone, neka svoje zavjete ispune i neka oko Hrama drevnog obilaze.”²

Vidio sam da nepoznavanje Kur'ana Časnog može dostići apstraktnu granicu kod komentara hadisa kojeg prenosi Muslim: *“Zabranjeno je jesti meso deraćih životinja.”*

Komentator hadisa smatra da je isti izrečen u Medini i da je derogirao tekstove objavljene u Mekki, a to su riječi Uzvišenog:

„Reci: „Ja ne vidim u ovome što mi se objavljuje da je ikome zabranjeno jesti ma šta drugo osim strvi, ili krvi koja ističe, ili svinjskog mesa - to je doista pogano, ili što je kao grijeh zaklano u nečije drugo, a ne u Allahovo ime.”³

Smatrati da ahad hadis može derogirati ajet iz Kur'ana je, doista, krajnja glupost. Ako tome dodamo da je ajet, za koji je rečeno da je derogiran, ponovljen po značenju u Kur'anu četiri puta: dva puta u surama el-En'am i en-Nahl koje su mekanske, i dva puta u medinskim el-Bekara i el-Maide, onda je stvar puno jasnija, a ono što je objavljeno u suri el-Maide, štaviše, spada u posljednje što je inače objavljeno!!

Kako razuman čovlek može i pomisliti na derogaciju?! Jedan broj ashaba, među njima Ibn Abbas, kao i tabi'ina poput Sa'bija, Sei'd b. Džubejra odbacuju gore pomenuti Muslimov hadis. Kako možemo ostaviti ajet zbog hadisa oko kojeg se diže galama?!

Ostavimo ono što smo spomenuli i pređimo na hadis koji ulazi u domen, moderno rečeno, međunarodnog prava.

Abdullah b. Avn kaže: „Pisao sam Nafi'u, r.a., i pitao ga o pozivanju neprijatelja prije borbe, a pod pozivanjem podrazumijeva se pozivanje na prihvatanje islama prije same borbe.“ Abdullah dalje kaže: „On mi je odgovorio: „To je bilo samo u početku pojave islama, tako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napao pleme Benu Mustalik bez pomenutog pozivanja...”“

² El-Hadždž, 29.

³ El-En'am, 145.

Nafi', Allah neka mu oprost, griješi. Jer pozivanje u islam je konstantna radnja, a napad na Benu Mustalik je bio izvršen tek nakon što su pozvani u islam, ali su to oni odbili i odlučili se za rat! Ova predaja Nafi'a nije njegova jedina grješka, nego on prenosi i mnogo teže stvari.

On kaže: „Pridržavao sam mushaf Ibn Omeru dok je čitao riječi Uzvišenog: „*Žene vaše su njive više, i vi njivama svojim prilazite kako hoćete...*“⁴ Tada me upita: ‘Znaš li ko je bio povod objave ovog ajeta?’ Rekao sam: ‘Ne.’ ‘Povod objave ovog ajeta’ - reče mi Ibn Omer - ‘je bio čovjek koji je spolno općio sa ženom preko analnog otvora, pa ga je to zabrinulo. Tada je objavljen ovaj ajet.’”

Abdullah b. el-Hasen kaže: “Sreo sam Salima b. Abdillaha b. Omera, pa sam mu rekao: ‘Amidža, kakav je hadis kojeg prenosi Nafi' od Abdullaha u kome se kaže da nema ništa loše u spolnom općenju sa ženama preko analnog otvora?’ Reče mi: ‘Taj rob je slagao i pogriješio; Abdullah je, ustvari, rekao: ‘Oni spolno opće sa ženama otopozada, a ne u zadnji dio (analni otvor).’”

Borba u islamu

Vrat ćemo se predaji Nafi'a koja kaže da ne treba pozivati u islam prije borbe. O tome kažemo slijedeće: „I pored toga što je poljuljana ta predaja, znanstvenici hadisa su je zahvaljujući nedovoljnom shvatanju i razumijevanju, propagirali, a San'ani je čak naslovio jednu tematsku cjelinu svoga djela sa *Napad bez upozorenja*.

Napad bez upozorenja! Kakav je to način kada Uzvišeni kaže:

„*Čim primijetiš vjerolomstvo nekog plemena, i ti njemu isto tako otkaži ugovor - Allah, uistinu, ne voli vjerolomnike.*“⁵

⁴ El-Bekara, 223.

⁵ El-Enfal, 58.

I ako oni leđa okrenu, ti reci: šJa sam vas sve, bez razlike, opomenuo, a ne znam da li je blizu ili daleko ono čime vam se prijeti."⁶

Čudno je da me je profesor Nasir el-Albani, a on spada u najveće poznavaoce hadisa našeg doba, ukorio što sam ostavio predaju Nafi'a i što sam dao prednost drugima, kao i zato što ja ilustriram suštinu borbe u islamu!

U svom djelu *Džihadud-da've bejne adžžid-dahil ve kejdil-haridž* ja sam nabrojao više od stotinu ajeta koji garantiraju slobodu vjeroispovijesti, koji čisti iman zasnivaju na unutarnjem uvjerenju, a odstranjuju prisilu s puta jasne dostave.

U historiji ljudske kulture ne postoji knjiga koja čovjeka podstiče na stvaralaštvo, koja ilustrira Allahove znakove u stvaranju čovjeka i nebeskih prostranstava koji predstavljaju izvor razmišljanja i upoznavanja Allaha, kao ovaj Kur'an. I pored toga među nama, muslimanima, ima onih koji sve ovo zaboravljaju i staju na stranu zbunjenog ravije pa smatraju da je pozivanje u islam prakticirano samo u početku objave, a zatim je dokinuto! A ko ga je dokinuo?! Zbog čega je na jedan poseban način završena sura et-Tevba objavljena u devetoj godini nakon Hidžre. Taj završetak o nevjernicima kaže:

*„A ako oni glave okrenu, ti reci: "Meni je dovoljan Allah, nema boga osim Njega; samo se u Njega uzdam, On je Gospodar svemira veličanstvenog“*⁷

Zar se u ovom završetku osjeti zadah prisile?!

Iman je osnova, a džihad je njegov čuvar. To čuvanje će ostati njegovom dužnošću dokle god postoje na ovom svijetu oni koji ugrožavaju stabilnost i ne odobravaju slobodu vjeroispovijesti. To znači da je džihad sredstvo, a ne cilj! Onoga dana kada ljudskim životom slobode zavladaju, kada se razviju grane tevhida i kada ne bude onih koji će ih lomiti i uništavati, onda ubijanja i borbe nema.

⁶ El-Enbija, 109.

⁷ Et-Tevba, 129.

Da! Nema borbe tamo gdje su zablude iščeznule i gdje se pravda ustanovila. To je naša vjera, onakva kakvu je predstavljaju ajeti časne Knjige i onakva kakvu je prezentira uzvišena Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, biografija...

Na četiri međusobno slična mjesta časnog Kur'ana spomenuta je zadaća zadnjeg poslanstva:

- kazivanje Objave ili kazivanje jasnog puta kojim će muslimani ići i postavljanje okvira djelatnosti unutar tog puta,
- odgoj ummeta unapređivanjem njegovih plemenitih vrлина i suzbijanjem njegovih neobuzdanih nagona,
- određivanje pojedinačnih propisa koji su došli u ovoj Knjizi, a koji će predstavljati organizaciju života pojedinca, društva i države, i koji su ujedno propisi puni mudrosti i istinitosti.

Ove tri trećine čine osnovne dijelove poslanice koju je ponio najveći od vjerovjesnika, a kojom je oživio naslijede svojih prethodnika, zaštitio svijet od materijalističke filozofije i ljudskih hirova.

Ove tri osobenosti⁸ spomenute su prilikom kazivanja radosne vijesti o zadnjem poslanstvu, kada su Ibrahim i Ismail, alejhimes-selam, zamolili svog Gospodara da pošalje Muhammeda, alejhis-selam.

Ponovno su sve spomenute⁹ kada je Mesdžidu l-haram određen da bude kibla svim ljudima svijeta. Okretanje ljudi prema Kabi je bila druga blagodat koja je data Arapima, nakon što je između njih poslan vjerovjesnik. To je bila počast za njihovu zemlju nakon što je ukazana počast njihovu rodu.

⁸ „Gospodaru naš, pošalji im poslanika, jednog od njih, koji će im ajete Tvoje kazivati i Knjizi ih i mudrosti učiti i očistiti ih, jer Ti si, uistinu, Silan i Mudar.“ (El-Bekara, 129.)

⁹ „Mi smo vam jednog od vas kao poslanika poslali, da vam riječi Naše kazuje i da vas očisti i da vas Knjizi i mudrosti pouči i da vas ono što niste znali nauči. Sjećajte se vi Mene, i Ja ću se vas sjetiti, i zahvaljujte Mi, i na blagodatima Mojim nemojte neblagodarni biti!“ (El-Bekara, 151-152.)

Treći put su ponovno spomenute¹⁰ nakon poraza na Uhudu, kada su srca vjernika bila slomljena i kada im je trebao oporavak i povraćanje povjerenja, i to u suri Ali Imran, koja je utješila poražene i skrenula im pažnju na njihovu poslanicu.

Četvrti put su spomenute¹¹ kada je otkrivena tajna o Jevrejima koji su bili jako udaljeni sa pozornice vjerskog odgoja i Allahovih poslanica, te dolasku Arapa na njihovo mjesto nakon što su sinovi Izraela na tom polju doživjeli neuspjeh.

To je naša poslanica sa svojim glavnim osobenostima!

Nema nikakve sumnje da je džihad pravo kojim se osigurava misionarstvo u islamu (*da'va*) i kojim se poražavaju smutljivci. Što se tiče prezentiranja islama kao vjere koja provocira i izaziva druge i koja je žedna njihove krvi, to je očita izmišljotina i laž na Allaha i Njegove poslanike.

I pored toga što smo o ovoj temi u drugim djelima zaista puno toga kazali, još uvijek se o tome neodložno mora govoriti. Tome je razlog što se laži i potvore neprestano ponavljaju. U ovim nesretnim danima razjedinjenost se proširuje na čitav ummet, pa muslimani čak jedni drugima život oduzimaju. Štaviše, ukupan broj žrtava unutarnjih smutnji je veći od broja žrtava krstaškog okupatora koji se ponovno vraća i koji je u savezu sa Jevrejima i onima koji su neprijateljski raspoloženi prema nama.

Islamske vlade su, općenito, sa svojom pravednošću i nepristrasnošću ispod nivoa ostalih država svijeta. Mase su sve manje obrazovane, manje proizvode i sve manje su sposobne za život i životne poteškoće. Postojeće tradicije se sve više udaljavaju od čistog islama,

¹⁰ “Allah je vjernike milošću Svojom obasuo kada im je jednog između njih kao poslanika poslao, da im riječi Njegove kazuje, da ih očisti i da ih Knjizi i mudrosti nauči, jer su prije bili u očitaj zabludi.” (Ali Imran, 164.)

¹¹ “On je neukima poslao Poslanika, jednog između njih, da im ajete Njegove kazuje i da ih očisti i da ih Knjizi i mudrosti nauči, jer su prije bili u očitaj zabludi. I drugima koji im se još nisu priključili - On je Silni i Mudri. To je Allahova milost koju On daje onome kome hoće, a u Allaha je milost velika.” (El-Džumu'a, 2.)

od njegove duhovnosti i autentičnih tekstova. Od čitavog stanovništva Zemlje najviše našem ummetu nedostaje učenja, odgoja i spoznavanja vlastitog identiteta. U takvim vremenima neki su uzeli hadis: *“Poslan sam sa sabljom prije Sudnjeg dana, opskrba mi je data ispod hlada moga koplja, a one koji se budu suprotstavljali tome biće pokoreni i poniženi.”*

Rekao sam: “Kamo sreće da imate sablju kojom ćete braniti istinu, od koje ćete odagnati njene protivnike. Jer, istina može da tone, ali ne može da doziva u pomoć! Kamo sreće da imate koplje koje će vam omogućiti da se opskrbite u njegovu hladu. Vi, u stvari, prosjačite opskrbu od onoga što vam protivnik zasije, a on proizvodi i oružje koje kupujete, bilo skupo ili jeftino, u kakve svrhe samo Allah zna.“

Šta vi znate o ovom hadisu?

Jedan mladić koji misli da zna, reče mi: “On demantira sve što ti kažeš...!”

Rekoh mu: “Ostaviću po strani slabost ovog hadisa u pitanju seneda, a neću kritizirati ni tekst hadisa, iako je kritika moguća, nego ću samo postaviti pitanje zašto ne naučite vjeru tako što ćete je na najbolji način razumjeti i sprovesti u praksu, a zatim na isti takav način pozivati druge da je prihvate?

Kada svijet vidi da ste ispod njihovog nivoa neće vas slušati, niti će dozvoliti da ih vodite, jer vođa mora biti pametniji od onoga koji ga slijedi! Šta će vam sablja u rukama, kada činite nasilje jedni drugima?! Kada ste se udaljili od puta upute?! Sjetio sam se da je Lenjin, prvi vođa komunizma, koji je komunizam kao teoriju prenio u politiku, napisao brošuru. *O djetinjastoj ljevici* ili o ljevičarskom djetinjstvu u kojoj je izgrdio one koji nose obilježja komunizma, a ne služe mu na najbolji način!

Rekao je: Ovo je djetinjsto, a djetinjstvo se odlikuje nepotpunošću i tvrdoglavošću. On ga je prognao iz prakse kako bi komunizam mogao nesmetano krenuti naprijed.

Kamo sreće da je vođstvo ostalo u dječijim rukama! To znači da bi komunizam iščeznuo mnogo ranije zahvaljujući neukim pristašama! Danas postoji islamsko djetinjstvo koje želi preuzeti vodeću ulogu ummeta, a kada razumni čuju njihov govor tužno obaraju svoje glave. Zastrašujuće je što je to racionalno djetinjstvo i što u svoje redove okuplja sve i svašta, a naročito one koji nailaze na hadise koje ne razumiju i onda iznose sliku islama koja izaziva zatvorenost i strah.“

Naš Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mnogo je govorio, a njegov govor zahtijeva poštovanje i pokornost:

„Naše poslanike slali smo samo zato da bi im se Allahovom voljom pokoravali.“¹²

Svrhu i namjere njegova govora bilo bi moguće spoznati kada bi se precizno odredile okolnosti u kojima se to desilo. Ukoliko bi bilo teško spoznati okolnosti, opseg Časnog Kur'ana je sasvim jasan i precizan. Primjećujemo da Kur'an nadugo razgovara sa svojim protivnicima, da prije svega raznoliko govori kad pruža argumente o istinitosti svoje ideje, o vrijednosti svojih obreda, i o koristi onoga čemu on poziva, kao sto su dobra djela i plemeniti ciljevi.

Gotovo da nema sure u kojoj izričito ne poziva Kur'an da se opameti, povrati i pokaje svome Gospodaru. Politika čvrste ruke počela je tek nakon što su vjernici na svojoj koži osjetili neprijateljske udarce od kojih su kosti pucale. Tek tada je Uzvišeni objavio:

„Dopušta se odbrana onima koje drugi napadnu, zato što im se nasilje čini - a Allah je, doista, kadar da ih pomogne.“¹³

Allahovi vjerovjesnici u različitim vremenima su vodili najčasnije borbe na zemaljskoj kugli! Reći da je faraon bio bliže istini nego Musa, alejhis-selam, ili da je Jevrejima bila preča pomoć nego Isau, alejhis-selam, ili da su protivnici Muhammeda, alejhis-selam, bili vredniji da ostanu nego on, zaista je prezren i razvratan govor. Tako nešto neće reći religiozna i moralna ličnost.

¹² En-Nisa, 64.

¹³ El-Hadždž, 39.

Važno je da oni koji smatraju da zaista, na prvom mjestu, pripadaju Allahu, na najbolji način pozivaju na Njegov put, a zatim da osiguraju mir, blagostanje i izmirenje. Treba da preciziraju i ocijene greške ljudske prirode, pa ako se potom odluče na borbu biće u pravom smislu riječi ljudi i plemeniti. Tako je činio i Muhammed, alejhis-selam, što se jasno vidi iz njegove biografije, a Ševki je to u nekoliko riječi rezimirao:

*Ti imaš vjerozakon, a rat je samo za istinu,
i iz smrtonosnog otrova lijek se pravi!!*

Ako musliman koji ne vidi daleko u svom ophođenju sa protivnicima islama prvo spomene poznati hadis: „*Naređeno mi je da se borim protiv ljudi dok ne izgovore: La ilahe illallah...*,” onda on spada u one koji iskreću smisao riječima i koji se na najgrublji mogući način ophode prema naslijeđu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

U jednoj drugoj knjizi smo objasnili da je hadis izrečen u toku objavljivanja sure et-Tevbe, otprilike godinu dana prije smrti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nakon užasnog rata sa paganstvom kome je islam dao pravo na život, a koje je islamu dalo samo smrt! I pored toga živio je s njim na osnovu poznatog pravila: *Vama vaša, a meni moja vjera*, a od njega nije, sem obmane i prevare, ništa dobio! Njihov zadnji pokušaj da povrate tminu na arapski poluotok bio je mučni i odmetnički pokret lašca Musejleme, kog su hafizi Kur'ana svojom krvlju ugasili i koji su u tom gašenju skoro nestali, pa je postojala bojazan da će nakon velikog broja poginulih, hafizi izumrijeti.

Početak sure et-Tevbe daje potpunu sliku tih odvažnih paganskih prevaranata i u takvim okolnostima je izrečen ovaj hadis: „*Naređeno mi je da se borim protiv ljudii dok ne izgovore: La ilahe illallah...*“

Nikakvoj nezalici nije dozvoljeno da ga u drugim situacijama upotrebljava. Je li izgovoren onog dana kada se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uspeo na Saffu, onoga jutra kada je poslan i kada je počeo nezalici upozoravati da postoji proživljenje, i kada ih je počeo pozivati u vjeru u Jednog Boga...?!

Je li izrečen onog dana kada se slomljena srca vratio iz Taifa, kada je ušao u Mekku i kada su mu susjedi bili mnogobošci?!

Je li izgovoren onog dana kada se sakrio u pećinu da bi zavarao gonioce i da bi život sačuvao, da bi kasnije bio u stanju širiti islam na čitavom poluostrvu?!

Je li izrečen onog dana kada je ljudima u Medini dato pravo da mogu slobodno otići mnogobošcima u Mekku ukoliko im je vjera teška i nesnošljiva?! Hvala Allahu, tada se niko nije odmetnuo, a mušricima nije stigao nijedan čovjek, niti ijedna žena. Dogodilo se, ustvari, suprotno.

Je li izrečen na umri El-Kada na godinu dana prije osvojenja Mekke, kada je obilazio Kabu, a oko nje se nalazilo stotine kipova i kada nijednog nije razbio?! A nije ni raskinuo ugovor sa mušricima?!

Samo oni koji istinski razumiju vjeru mogu govoriti o islamu i mogu objašnjavati predaje koje su preplavile knjige i na koje su se mase naklatile kao što pčele napadaju med.

Nekada su poznavaoici fikha bili jedini koji su govorili o islamu i najbolje su poznavali nasljeđe Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

Ummet nije na nivou uspješne misionarske djelatnosti (da've)

Sa mnogim drugim ljudima koji se bave islamskim misionarstvom (*ed-da'va*), i ja sa velikom pažnjom posmatram stanja ljudi izvan teritorija na kojima se sprovede islamski propisi (*daru l-islama*). Posmatramo vodeća misiona strujanja, razne etičke i vjerske pravce koji na njih utječu i dijelove stečenih civilizacijskih tekovina, te kvantitet rezultata koje izvoze u svijet...itd.

Kako ćemo uspješno obavljati tu misiju ako sve ovo ne poznajemo? Čitao sam riječi prof. Ahmeda Behauddina koji nešto od ovoga objašnjava. Smatram da bi bilo vrijedno ovdje to zabilježiti.

On kaže: „Neki čitatelji smatraju da sam opčinjen evropskim i američkim društvima kada o njima govorim na svojim putovanjima. I to je tačno! Ali ja, istovremeno, u njima prezirem druge pojave. Šta je to što bih najviše želio prenijeti ljudima u svojoj zemlji? Neki preferiraju da prenesem samo slabe tačke drugih zajednica. Međutim, to je varanje samog sebe i zadovoljavanje lažnom iluzijom, te nadanje da smo bolji od drugih, a to je zabluda koja jako skupo košta! Mi bismo ovdje više željeli iznijeti naše mahane ili naše bolesti! Što se njih tamo tiče, oni užurbano raspravljaju o socijalnim problemima i to javno i otvoreno! Zato i nalaze lijeka za njih, dok kod nas lijek ostaje skriven. Mi ono što ne vidimo ili ne činimo smatramo nepostojećim. To je nesreća onih društava koja sakrivaju bolesti i probleme. Ona se dvolično ponašaju prema sebi sve dok ne dožive propast! Drugi su prošli ovu fazu i počeli energično raspravljati o svojim grješcima. Opojna sredstva, alkoholizam postaju zvanični nacionalni problemi. Vijesti o sidi čim se pojave brzo se šire poput eksplozije dok se kod nas, kada se pojave, ljetne bolesti samo nazovu kolerom i sve se dalje mirno odvija! Postoji i druga stvar. Englezi smatraju da smo mi lijeni, jer oni rade od jutra do predvečerja, dok Amerikanci smatraju Engleze lijenim, jer ovi rade duplo više i ne prekidaju radni dan, ako, recinio, piju pivo! Ko vidi Amerikanca ili Amerikanku kako radi pomisliće da su siromašan narod koji svoju budućnost gradi naprezanjem i borbom, i pored toga što su možda najbogatiji! Sada su se pojavili i Japanci koji Amerikance optužuju zbog ljenosti! Amerikance hvata jeza od bolesti rada, truda i požrtvovanosti koja je zahvatila Japance. Oni ih smatraju bolesnim zato što nemaju nikakva uživanja koja će ih odmoriti i stoga misle da je natjecanje ova dva velika naroda nepravedno ... To je svijet koji oko nas napreduje. Snažno mi se privlačnim čini rasprostranjenost općih vrijednosti kojima nije potrebna devizna potpora, a imaju dobre rezultate u masovnom prihvatanju ili strahovitoj odbojnosti... Sistem, poštivanje reda i općih načela u životu, potpuna čistoća tako da ne možeš naći da neko baci papirić na zemlju.”

Zatim kaže prof. Ahmed Behaiddin: „Jedan američki turist mi se požalio, dok smo bili u Rimu, da su Italijani prljavi, jer kad izlaze iz autobusa bacaju karte na ulicu...”

A mi kažemo: „Ovo su vijesti o civilizacijskom natjecanju između industrijskih zemalja Evrope, Amerike i Istočne Azije. Kako stoje Arapi i muslimani na ovom polju? Potvrđeni izvori kažu da smo narod koji troši, a ne proizvodi, te da uzimamo više nego što dajemo...”

Nemoguće je da velika poslanica uspije onda kada su njeni nosioci na ovom nivou! Zaposjedanje ovozemaljskog života sposobnošću i iskustvom je najbolji put za potporu učenja i principa.

Onog dana kada su se prvi muslimani sukobili sa dvije velike države Rimljana i Perzijanaca zaslužio su pobijedili jer su se s njima borili na poznatim tradicionalnim poljima, nosili su različito oružje i nadmašili su ih istinskim imanom i Allahovom potporom. Zatim je u stoljećima civilizacijske dekadence došlo do općeg povlačenja muslimana sa obzorja života, i kod njih je preovladao zapadni način razmišljanja. Shvatili su da je uzdizanje iznad dunjalučkih privlačnosti, ustvari, ostavljanje dunjaluka, te da uspjeh na ispitu leži u bježanju od njega, a ne u ulasku i prihvatanju njegovih teškoća.

Zaboravljaju se poruke Kur'ana koje jasno određuju da je zemlja stvorena radi ljudi i da je čvrst položaj na njoj dio poslanice ovozemaljskog i budućeg života, a na njihovo mjesto dolaze hadisi koji pozivaju na siromaštvo i neimaštinu! I pored toga što su ovi hadisi, kada se o njima razmisli, suprotni drugim hadisima koji su ispravniji i metnom i senedom, a prije svega suprotstavljaju se logici Kur'ana koji je džihad učinio temeljem očuvanja vjere, njenog sistema i discipline, i pored svega toga ovi hadisi su se proširili i zavlitali masama.”

Hadisi o odricanju od ovog svijeta

Pročitao sam pedeset hadisa koji podstrekavaju na siromaštvo i malo rada, o vrijednosti siromašnih, slabih, te o ljubavi i druženju s

njima. Pročitao sam i sedamdeset i sedam hadisa koji podstrekavaju na asketizam na ovom svijetu i zadovoljavanjem sa minimalnim korišćenjem ovoga svijeta, a koji zastrašuju one koji ga zavole, koji zaimaju i natječu se da bi više imali.

Pročitao sam i sedamdeset i sedam drugih hadisa o životu prvih generacija koji su bili veoma skromni. To sve spominje El-Munziri u svom djelu *Et-Tergibu vet-terhib* koje spada u najautoritativnija djela sunneta. Neka Allah oprosti autoru, hafizu, a i nama, i neka mu se smiluje, jer je imao lijep nijet da posavjetuje ummet, međutim, ispravno razmišljanje zahtijeva drugačiju metodologiju, drugačiji način koji je bliži uputi...

Znam, kao što i drugi znaju, da je obožavanje ovog svijeta upropastilo i prva i potonja pokoljenja, te da je ono uzrok zapanjujućih zločina koje će prije počiniti pojedinci, negoli mase; vođe prije sljedbenika; pametni prije maloumnih; ali ispravno liječenje ovog hroničnog oboljenja je u čvrstom zaposjedanju ovog svijeta i u uzdizanju iznad njegovih prostora.

Posjeduj imetka više nego što je posjedovao Karun, vladaj i imaj veće ovlasti od onih Sulejmanovih, alejhis-selam, neka to sve bude u tvojoj ruci kako bi mogao potpomoći istinu kada joj pomoć zatreba, i sve ostavi Allahu na čas iskupa kada dođe vrijeme smrti.

Živjeti kao puki siromah misleći da je siromaštvo put do dženneta je zaista ludost i bezumlje. Ako ateizam zaposjedanjem ove zemlje nameće svoju vlast, onda je tvoje odustajanje od čvrstog zaposjedanja zemlje zlo veće od zinaluka i uzimanja kamate.

Da pređemo na diskusiju o nekim predajama o ovom temi, kako bismo znali šta je posrijedi:

Enes b. Malik, r.a., prenosi: "Selman el-Farisi se smrtno razbolio, pa ga je obišao Sa'd b. Ebi Vekas i vidio ga da plače, pa mu reče: 'Šta te je rasplakalo, brate? Zar nisi bio u društvu Božijeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nisi li? Zar nisi?!' Selman tada reče: 'Ne plaćena ni za jednim od ovoga dvoga: niti žalim ovaj svijet, niti se bojim preseliti na Ahiret, ali Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve

sellem, nam je nešto stavio u dužnost; a ja sam po svemu sudeći tu dužnost zapostavio!’ Sa'd ga upita: ‘Šta vam je to ostavio u dužnost?’ ‘Ostavio nam je u dužnost da svako od nas bude imao opskrbe kao putnik! Po svoj prilici ja sam tu dužnost zapostavio! Što se tebe tiče, Sa'de, boj se Allaha i pravedno sudi kada budeš postavljen da presuđuješ, kada budeš dijelio - pravedno dijeli i boj se Allaha kada te brige spopadnu!’“

El-Munziri kaže: „U Ibn-Hibbanovom Sahihu se navodi da je Selmanov, imetak skupljen nakon njegove stnrti i da je ukupno iznosio 15 dirhema.

Selman spada u najveće i najčestitije ashabe, a hadis ukazuje na to da se on bojao susreta s Allahom, jer mu je ostavština iznosila petnaest dirhema!

To je, zaista, slika koja ulijeva strah i skrušenost kada vidimo da je jedan od vođa islamskih pohoda sreo svog Gospodara u ovakvom stanju neovisnosti o drugima i pobožnosti! Na drugoj strani opet vidimo vođe i prvake kako se neograničeno naslađuju i uživaju na dunjaluku!

Pravilno razmišljanje nalaže da se ovdje postavi slijedeće pitanje: Sa'd b. Ebi Vekas koji je razgovarao sa Selmanom je čuo od Božijeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, slijedeću uputu: „*Da ostaviš svojim nasljednicima bogatstvo bolje je nego da ih ostaviš siromašnima pa da prosjače od ljudi.*“

Veliko naslijeđe, dakle, nije zločin, niti grijeh Sa'd b. Ebi Vekas spada u onu desetericu kojima je za života obećan džennet, kao što je zabilježeno u sunenima, a ova deseterica su bili među najbogatijim muslimanima. Ravije prenose da je jedan od njih ostavio toliko zlata da su se od njega izrađivale sjekire!!!

Problem nije u posjedovanju velikog kapitala, nego je problem u tome kako ga posjeduješ i kako ga trošiš! Vidjeli smo da na svijetu postoje bogati koji grade univerzitete da bi zaštitili nauku i naučna istraživanja, bogati koji se bore protiv različitih bolesti i bijede hrabro i energično i bogati koji su svojim državama dali toliko da je za sličan

poduhvat potrebno raspisati poreze da bi se to ostvarilo, a sve zbog općih interesa.

Vidjeli smo kako Osman b. Affan pruža jedinstvenu pomoć u opremanju vojske u pohodu na El-Usreh, pa je čak i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: „*O moj Bože, budi zadovoljan Osmanom, ja sam njim zadovoljan.*“

Hadis Selmana je, u stvari, samo izraz posebnog duševnog stanja, i ne može biti opća pravna odredba.

Pogledajmo nešto slično u onome što prenosi Ahmed od Ebi Asiba koji kaže: „Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je izašao jedne noći i prošao pored moje kuće, pozvao me da izađem, pa sam izašao. Zatim je prošao pored kuće Ebu Bekra, r.a., pozvao ga, pa je i on izašao. Potom je prošao pored Omerovog, r.a., doma, pozvao ga, pa je i on došao među nas. Zatim je nastavio dalje i ušao u vrt jednog Ensarije i rekao njegovom vlasniku: *„Nahrani nas.*’ Čovjek je donio granu hurmi i stavio pred njih, pa su Božiji Poslanik; sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi jeli. Poslanik je potom zatražio hladne vode i napio se. Zatim je rekao: *„Za ovo ćete biti pitani na Sudnjem danu!*‘ Omer je uzeo granac hurmi i njome udario po zemlji tako da su i nezrele hurme počele letjeti prema Božijem Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa reče: *„Zar ćemo za ovo biti pitani na Sudnjem danu?’* Poslanik mu odgovori slijedećim riječima: *„Da, bićete pitani za sve osim za tri stvari:*

- *tkaninu kojom ćete pokriti stidna mjesta,*
- *krišku hljeba kojom ćete utoliti glad, i*
- *jazbinu u kojoj ćete se skrivati od vrućine i hladnoće!!*“

U drugoj predaji stoji: „Čovjek ima pravo samo na ove tri stvari..., a u rivajetu od Osmana b. Affana se kaže: „*Kuća koja će ga zaklanjati, odjeća koja će mu pokrivati stidna mjesta, suh hljeb i voda.*”

Kod Bejhekija stoji: „*Sve što prelazi ono što prekriva kuću, kriške hljeba, odjeće koja prekriva stidna mjesta; sve što prelazi ovu granicu, čovjek na to nema prava!*”

Hasan el-Basri prenosiocu ovog hadisa reče: “Šta te sprečava da ovo prihvatiš?”, a ovaj se volio lijepo nositi. Prenosilac, tada, Hasanu odvrati: “Ebu-Seide, meni dunjaluk nije platio dug.”

Ovaj čovjek je mogao pružiti bolji odgovor, odgovor iz Allahove Knjige, i umjesto odbacivanja prirodne težnje za ovim svijetom, mogao je reći:

*“Reci: ‘Ko je zabranio Allahove ukrase, koje je On za robove Svoje stvorio i ukusna jela?’ Reci: ‘Ona su za vjernike na ovom svijetu, a na onom svijetu su samo za njih...’”*¹⁴

Ako bi nam ove hadiske predaje u općem životu postale osnova, onda bi čitavim svijetom pustoš zavládala. Jesu li ove predaje netačne? Može neko pomisliti da ja tako mislim. Ove predaje se, ustvari, navode samo u posebnim situacijama i sa određenim ciljem, kao ljekoviti napitak koji se čovjeku daje da ne bio pohlepan za ovim svijetom, odnosno nesretan zbog lišenosti ovih blagodati koja ga uvijek može zadesiti! Koliko ima ljudi koji posjeduju samo ove nužne potrepštine, ali i pored toga ostaju u životu. Koliko ima ljudi koji su za vrijeme ratova i raznih kriza živjeli u ovakvim okolnostima, pa i pored toga nisu umrli. Koliko ima ljudi koji su posjedovali znatno više od spomenutih stvari, pa opet tome nisu pridavali nikakvu pažnju, niti su zahvalni bili.

Osman b. Affan, prenosilac ovih predaja, je bio bogat. On je iz ovih predaja naučio kako da stekne ahiretsku nagradu i kako da se uzdigne iznad poroka škrtosti i pohlepe.

Neznanje onih koji ovih dana govore o sunnetu

Za razumijevanje mnogih predaja potrebno je široko poznavanje fikha. Konzervativci su se zaustavili na ovim predajama, a samim tim su zaustavili islamski svijet u napretku, kao što se magarac jednog

¹⁴ El-Ea'raf, 32.

starca zaustavi na Akabi, pa ne ide ni naprijed ni nazad. Možda se, čak, u izvjesnom smislu, može reći da se islamski svijet povratio u kameno doba! Čini se da je nesposobnost razumijevanja predaja i loše ocjenjivanje istih stara bolest čijih se posljedica treba čuvati.

Tirmizi prenosi od Harisa el-Ea'vera da je rekao: „Prošao sam pored mesdžida i čuo kako ljudi pogrešno govore o hadisima. Ušao sam kod Alije, r.a., i obavijestio ga o tome, a on mi reče: ‘Jesu li sigurno to uradili?’ Rekao sam da jesu. On onda reče. ‘Čuo sam Božijeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: *‘Doći će vrijeme smutnje (fitneta).*’ Upitah ga: ‘Kako da se spasimo toga?’ On reče: *‘Spas je u Knjizi Uzvišenog Allaha, u njoj su vijesti o onima prije vas i o onom što će doći poslije vas i u njoj je presuda vaših međusobnih sporova. To je, doista Knjiga koja rastavlja istinu od neistine, a nije nikakva lakrdija. Onaj ko je iz oholosti ostavi, biće ponižen od Allaha Uzvišenog. Uzvišeni Allah će u zabludi ostaviti onog koji bude tražio uputu mimo nje... To je čvrsto Allahovo uže, mudra opomena, pravi put. To je knjiga uz čiju pomoć ljudski hirovi neće nadvladati. Knjiga oko koje su jezici saglasni. Nje se učeni ne mogu zasititi. To je knjiga koja ne gubi vrijednost, bez obzira na osporavanja. Knjiga čije neobičnosti nikada neće prestati... To je knjiga čiji stupanj džini nisu dostigli, koji su, kada su čuli njene riječi, rekli:*

*„Mi smo, doista Kur'an, koji izaziva divljenje, slušali, koji na pravi put upućuje - i mi smo u nj povjerovali...”*¹⁵

*„Ko po njoj bude govorio, istinito će govoriti: ko po njoj bude radio, biće nagrađen; ko po njoj bude sudio, pravedan će biti; ko po njoj bude pozivao, biće upućen na pravi put. Prihvati to, E'avere.”*¹⁶

¹⁵ El-Džinn, 1-2.

¹⁶ Neki misle da je El-Haris slab ravija, jer ga optužuju za ši'izam. Nakon istraživanja ustanovio sam da je on pouzdan. El-Haris el-E'aver spada u ravije oko kojih se diže galama, jer su optuženi za ši'izam, a ovu optužbu je uputio El-E'ameš, izgleda zbog svoje prevelike odanosti Emevijama. O njemu sam skoro čitao u jednom radu velikih šejhova koji se bave ocjenom pouzdanosti ravija i koji imaju mnoga savremena napisana djela. Tako sam saznao da je El-Haris pouzdan, pa čak možda bolji ravija od

Vjerski propis ne može biti uzet iz jednog hadisa bez prethodnog uviđaja u druge. Hadisi moraju biti objedinjeni, zatim se vrši usporedba sakupljenih hadisa i onog na šta upućuje Časni Kur'an, jer Kur'an je okvir iz kojeg hadisi ne mogu izaći. Ko misli da sunnet može derogirati Kur'an ili neke njegove propise, taj je, zaista, zaveden!

Naš stav će pojasniti predaja Ibn Kesira koju navodi u svom tefsiru od imama Muhammeda b. Idrisa eš-Šafije, r.a., koji kaže: „Sve ono što je Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem presudio proizilazi iz njegovog razumijevanja Kur'ana! Uzvišeni Allah kaže:

„Mi tebi objavljujemo Knjigu, samu istinu, da ljudima sudiš onako kako ti Allah objavljuje. I ne budi branilac varalicama.“¹⁷

„A tebi objavljujemo Kur'an da bii objasnio ljudima ono što im se objavljuje, i da bi oni razmislili.“¹⁸

Zbog toga je Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: „*Dat mi je Kur'an i nešto slično*“, tj. sunnet.

I to je tačno. Život Muhammeda, alejhis-selam, je bio praktična primjena kur'anskih uputa. Njegov ibadet, ahlak, džihad, ophođenje s ljudima je, u stvari, bio živi Kur'an, koji je imao zadatak da promijeni stanje na Zemlji i da uspostavi drugu civilizaciju. A da nije bilo ovog praktičnog i verbalnog sunneta Kur'an bi ličio na mnoge filozofske teorije koje su postojane samo u svijetu uobrazilje!

Muhammedov, alejhis-selam, sunnet u socijalnim, civilizacijskim i vojnim, a prije svega u okvirima propisanih obreda pobožnosti i vjerovanja, predstavlja neodvojiv dio vječne poslanice, jer islam čine Kur'an i sunnet isto onako kao što se voda sastoji od dva osnovna elementa.

nmogih koji prenose vjerodostojne hadise. Tekst hadisa čiju smo vjerodostojnost potvrdili očituje istine vjerovjesništva, i ničije mu optužbe ne škode!

¹⁷ En-Nisa, 105.

¹⁸ En-Nahl, 44.

Mi ćemo ovdje odstraniti neosnovane predaje i slabe hadise, kao što ćemo zaštititi Kur'an od pogrešnih tumačenja i različitih neispravnih shvatanja, kako bi Božija objava ostala čista.

Masa slabih hadisa je poput oblaka prekrila obzorje islamske kulture; jednoj drugoj masi ispravnih hadisa je iskrenuto pravo značenje ili je ono ostalo nejasno. Sve to je utjecalo na neslaganje hadisa sa slabijim ili jačim kur'anskim argumentima.

Neke sam ljude odvrćao da ne prenose ispravan hadis kako ne bi otkrili prividnu zamršenost njegova značenja, ako bi to bilo, npr. varljivo značenje kao u hadisu: „*Niko neće ući u džennet na osnovu svoga rada...*“ Mnogi besposličari i propalice su se zadovoljile sistemom napuštanja rada misleći da se u džennet može ući bez toga, svjesno zaboravljajući desetine ajeta koji jasno kazuju da je ulazak u džennet uslovljen radom i zalaganjem.

Objašnjavao sam im da hadis negira samoobmanu i uobraženost vlastitim djelovanjem, tj. negira tvrdnju da je džennet plod učinjenog djela, a nikako ne negira to da je rad njegov obavezni uvjet, jer Uzvišeni kaže:

*„i njima će se doviknuti: ,Taj džennet ste u nasljedstvo dobili za ono što ste činili.“*¹⁹

Mnogim pripovjedačima i vaizima nedostaje oštroumno shvatanje Kur'ana i skrušena blizina njegovim tajnama i značenjima. Pored toga oni znaju ogroman broj *ahad* hadisa koje treba na najbolji način shvatiti. Rasrdilo me je to što je jedan od njih jurio od skupa do skupa prenoseći hadis: „*Moj i tvoj otac će biti stanovnici džehennema*“, kao da prenosi radosnu vijest muslimanima, a on im je, u stvari, objašnjavao kako će roditelji njihova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, biti stanovnici džehennema!!

Rekao sam: Bog te udaljio od dobra, kad tako nerazumno pozivaš! Takvi kao ti u ime sunneta ummetu donose samo propast, a sunnet nema ništa s tobom!

¹⁹ El-E'araf, 43.

Prof. Jusuf el-Kardavi u komentaru ovog hadisa kaže: “*Ebi ve ebuke fin-nar*. Riječ *eb* jezički i terminološki može značiti amidžu. Možda se ovdje pod pojmom *eb* misli na njegovog amidžu, Ebu-Taliba. To je stoga što je njemu pružena mogućnost da prije smrti izgovori šehadet, pa je to on odbio.”

Mi ćemo ovo tumačenje prihvatiti da ne bi došlo do kontradiktornosti između sunneta i Kur'ana. Svojim ušima sam čuo kako je neko rekao: “Hadis je vjerodostojan i on pobliže određuje općenitost ajeta: svi oni koji budu posjedovali prirodnu vjeru biće spašeni, osim Abdullaha b. Abdumuttaliba.” Rekoh mu: „Šta je to on uradio, pa da jedino on zaslužuje džehennem?! Abdullah je bio plemenit i čedan mladić o kome historija sve najbolje kazuje, a ajet se odnosi na sve bez izuzetka. Kako tako odvažno iznosite to da će Abdullah biti kažnjen! Zašto svuda pronosite ovu glasinu i što stoji iza vaših tvrdnji da će Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, roditelji biti stanovnici džehennema!“

Osjećam zadah klevete u ovoj slijepoj odvažnosti!

HADISI O SMUTNJAMA

Letimičan osvrt

Pročitao sam mnoge hadise o iskušenjima i predznacima Sudnjeg dana, a kada sam završio čitanje upravio sam pogled ka dubinama čije dno ne mogu da dosegнем.

Ja, kao i ostali muslimani, vjerujem da će doći Sudnji čas, a vjerovanje u Sudnji dan je istina o kojoj se može kolebati samo nevjernik. Ne zanima me mnogo da saznam o istinama koje će se dogoditi, kao što je obračunavanje djela, nagrada, kazna, jer te podrobnosti nadilaze ljudski razum..., ali osjećam da će ovaj svijet na kraju svog dunjalučkog života imati udvostručena iskušenja i zlo će požnjati ono što je kroz svoj dugi historijski hod zasijalo, poput grijeha i skretanja s pravog puta.

Kako dugo je zaboravljao svog Gospodara, zapostavljao Njegovu objavu i nastavljao slijediti svoje hirove! Nije ni čudo što naš Gospodar - Uzvišeno je njegovo ime - kaže:

„I ne postoji nijedno naselje koje Mi prije Sudnjega dana nećemo uništiti ili ga teškoj muci izložiti, to je u Knjizi zapisano.“¹

„A ona sela i gradove smo razorili zato što stanovnici njihovi nisu vjerovali i za propast njihovu bismo tačno vrijeme odredili.“²

Neka se niko ne čudi što će biti mnoštvo varalica koji će obmanjivati mase, koji će upotrijebiti svo svoje umijeće kako bi pronašli put odvrćanja ljudi od istine i koji će ih na svakom mjestu

¹ El-Isra, 58.

² El-Kehf, 59.

podjarmljivati. Hadisi ukazuju na to da će se pojaviti desetine varalica (*dedžala*) i da će jedan od njih biti posebno po zlu poznat, a koji će svoju braću u umijeću zavođenja daleko nadmašiti, te da će desetine Jevreja slijediti upravo njega.

Prije nego što spomenemo primjere ovih hadisa konstatiraćemo jednu istinu, a to je da mi muslimani vjerujemo u Boga, neograničene slave, čijim savršenstvima i zahvalnosti kraja nema, Njemu ništa slično nije. On je Onaj koji sve vidi i koji sve čuje. Stvorio nas je, dao nam opskrbu, odio nas i utočište nam dao; naučio nas i odgojio nas. Obasuo nas je blagodatima Svojim koje se ne mogu izbrojati. Mi ćemo Ga spominjati i ibadet Mu činiti sve dok smo na ovoj Zemlji i bićemo spremni za susret s Njim, poslije smrti da ponovno počnemo drugi život kod Njega koji će biti ispunjen slavljenjem i zahvalom Njegovu biću! To vam je prvi put kojim ćemo poraziti smutljivce i odagnati šejtane i usprotiviti se svakom dedžalu koji pokuša da nas u zabludu odvede ili da nas odvрати od našeg velikog cilja...!

Dedžal, vođa Jevreja

Nakon ovog uvoda ukratko ću spomenuti nešto od onoga što sam pročitao o dedžalu. U jednom hadisu stoji da je on okovan u lance na jednom od ostrva Arapskog mora ili Indijskog okeana, a sreo ga je čovjek po imenu Temim ed-Dari, koji je bio kršćanin, a zatim je primio islam. Spomenuti ashab je potom sreo Božijeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ispričao mu kako je sreo Dedžala u okovima koji ga sprečavaju da putuje po Zemlji, te da je na putu skorog oslobađanja kako bi bio u stanju da proširi svoju smutnju prije Sudnjeg dana.

U drugom hadisu je opisana porodica Dedžala i u njemu se kaže da će njegovi roditelji provesti trideset godina bez poroda i na kraju će im se roditi dijete ćoravo u jedno oko, od kojeg nikakva dobra neće biti.

Ebu-Bekr je rekao: „Čuli smo da se u Medini među Jevrejima rodilo dijete koje ima neka od ovih svojstava. Ja i Zubejr b. El-Avvam

smo otišli i ušli kod njegovih roditelja, koji su izgledali upravo onako kako ih je Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opisao. Pogledali smo u njihova sina koji je ležao na suncu, umotan u kadifu mumljajući...”

Komentator kaže: Možda je Dedžal, koji se rodio u jevrejskoj porodici u Medini, kasnije prešao na ostrvo gdje ga je vidio Temim ed-Dari.

Nuvas b. Sem'an bilježi poduži hadis o Dedžalu u kome spominje moć koju će imati ili smutnju koju će širiti među ljudima. On kaže: *„Doći će ljudima i pozvati ih da ga obožavaju, a oni će povjerovati i odazvati mu se. On će tada narediti da iz neba počne kiša padati i da iz zemlje počnu obilno plodovi rasti, pa će im se tako stoka koja sama ide na pašu vraćati povećanih grba, velikih vimena i debelih slabina... Što se tiče onih koji ne budu vjerovali u njega, on će se od njih okrenuti i ostat će bez časti i imetka... Zatim će sići Isa, sin Merjemin i protjerivat će ga dok ga, pun mržnje, ne stigne i ne ubije, te će tako osloboditi ljude njegovih zala.“*

Hadisi čije smo izvode naveli su ahad hadisi, a samo neki od njih su u vjerodostojnim zbirkama.

Propast Dedžala i početak nove ere islama

Mnoge predaje govore o njemu, a u jednoj od njih stoji da je na njegovu čelu napisano: Kaf, fa i ra (Kafir), tj. nevjernik, i to će svaki musliman moći pročitati!

U predaji od Umm Šerika stoji da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Ljudi će od Dedžala u brda bježati.”*

Umm Šerik je, tada, rekla: *„Božiji Poslaniče, gdje će tada biti Arapi?“* *“Njih će tada malo biti“* - rekao je Poslanik.

Meni se čini da je Dedžal jedan od jevrejskih vođa, a možda čak i jedan od njihovih starih, velikih učenjaka, koji predstavlja izopačenost jevrejske savjesti i njene odvojenosti od Allaha, džellešanuhu, ili, štaviše, njeno neprijateljstvo prema Njemu.

Njegova priča koja se dešava tik pred Sudnji dan predstavlja završetak surove borbe između sljedbenika triju vjera. Jevreji pod vođstvom svog antihrista pokušavaju dobiti vlast i nadmoć, kršćani se pridržavaju svojih ikona, trojstva, krstova, svojih poznatih društvenih običaja i podržavaju Jevreje u borbi protiv Arapa.

Muslimani će biti podijeljeni u brojne frakcije: biće i onih koji će za borbu i život žrtvovati, a i onih zavedenih koji će kao ljudi tamarati tamo-amo. Kada se rasplamsa vjerski sukob sa istoka će krenuti crvene vojske jedna za drugom, grupa za grupom i ništa ih neće moći odvratiti...

U mnoštvu ovih nereda sići će Isa, sin Merjemin, da pomogne vjerovanju u jednog Boga. Potvrdit će poslanstvo zadnjeg Poslanika i ubiće božanstvo Jevreja, a zatim će se sa muslimanima suprotstaviti crvenom napredovanju, napredovanju Je'džudža i Me'džudža, sve dok ih Allahovom voljom ne uništi.

To je ono što sam razumio iz velikog broja hadisa u kojima su prenosioči različito prenosili iste fraze i u kojima ima nekih sumnji.

U Časnom Kur'anu postoje sažeta kazivanja o jednom dijelu onoga što smo razumjeli.

Diskusija o hadisu o *es-saku*

Ostavimo velike događaje pred Sudnji dan i pređimo na same prizore Sudnjeg dana i razne situacije obračunavanja djela pred Gospodarom moći. Nema nikakve sumnje da je Dan obračuna strašan dan; dan u kome će grješnike i razvratnike zadesiti ono što nikad nisu mogli ni pomisliti:

“Na Dan kada bude nepodnošljivo i kada budu pozvani da licem na tle padnu pa ne budu mogli: oborenih pogleda i sasvim poniženi biće nevjernici - a bili su pozivani da licem na tle padaju dok su živi i zdravi bili.”³

Ajeti aludiraju na to da će oni koji su na ovom svijetu naučili griješiti i ne pokoravati se Allahu biti sakupljeni sa svojim navikama od ranije, i neće im biti ispravljena nikakva deformacija, niti će im neki nedostatak biti nadomješten. Njihovo stanje će biti u skladu sa tim prizorima i biće odvedeni u patnju i nad njima će biti izvršena kazna...

Na ovom svijetu su odbili sve sem da budu zlikovci, pa neka osjete ono što su sa zadovoljstvom prihvatili!

Izraz *jevme jukšefu an sakin* (... na dan kada postane nepodnošljivo...) je izvorna arapska fraza. Ibn Abbas kaže: „Arapi imaju običaj reći čovjeku kada zapadne u tešku situaciju koja zahtijeva krajnju ozbiljnost i dobru procjenu nevolje: ‚Pripremi se da podneseš nevolju‘, odnosno: ‚Zagrni rukave!‘“ (*Šemmir 'an sakik*)

Kada je upitan o ovom ajetu, rekao je: „Ako vam nešto iz Kur'ana ne bude jasno potražite njegovo značenje u poeziji, jer je ona izraz retoričke moći Arapa. Zar niste čuli za pjesnikove riječi:

*Tvoji potomci su krenuli protiv nas
i rat se najednom rasplamsa između nas.
(Ve kametil-harbu hinn 'ala sakin.)*

Ebu-Ubejde je, pak, pjevao:

*Ako se rat kod vas razbukta,
i Rebi' će hrabro krenuti u njega.*

Džerir kaže:

*Mnogi nemarni iz plemena Mazina
kad se rat rasplamsa probodoše se.*

³ El-Kalem, 42-43.

Na ovoj osnovi je Ibn Abbas razumio, a on je tumač Kur'ana, ove ajete. Njegov put slijedili su učenici ashabi i tabi'ini, a drugo tumačenje plemenite objave ne poznajemo.

Tako je bilo dok nisu došli neki zaljubljenici problematičnih hadisa i čudnih predaja spominjući drugo tumačenje čiju je suštinu neophodno obznaniti zbog ozbiljnosti sadržaja i izdvojenosti od onoga što islamski znanstvenici znaju.

Oni kažu: *Es-sak* označava znak po kojem će vjernici prepoznati svoga Gospodara na teškom ispitu kojeg će imati na Sudnjem danu! Priča koju su spomenuli se može sažeti i svesti na to da će nakon što će mnogobošci biti bačeni u patnju, ostati samo muslimani.

Kada ostanu samo oni koji su Allaha obožavali, bili dobročinitelji ili grješnici doći će im Gospodar svjetova i pokazaće se u lošijem obliku od onoga kad su ga prvi put vidjeti. Reći će im: “Šta čekate? Svaki narod će ići za svojim božanstvom!” Oni će reći: “Gospodaru naš, na ovom svijetu smo ostavili ljude koji su nam najpotrebniji bili! I nismo se s njima družili!” On će reći: “Ja sam vaš Gospodar!”, a oni će tada uzvratiti: “Od Allaha tražimo zaštitu od tebe, mi Allahu nikoga ravnim ne smatramo”, i to će ponoviti dva ili tri puta, a neki od njih će mu skoro povjerovati. On će ih tada upitati: “Imate li kakav znak između vas i Njega, da Ga možete prepoznati?” Oni će odgovoriti: “Da!” Tada će oni otkriti svoj prepoznatljiv znak (*es-sak*). Onima koji su drage volje sedždu Allahu činili Allah će dozvoliti da je ponovno učine! Onima koji iz straha i licemjerja budu sedždu obavljali, Allah će dati da im leđa kamena ploča postanu. Kad god htjednu na sedždu pasti, izvrnutiće se na leđa. Zatim će podići svoje glave i vidjeti da se On promijenio u onaj prvobitni oblik u kojem su ga vidjeli, pa će im reći: “Ja sam vaš Gospodar!” Oni će Mu odgovoriti: “Ti si, doista, naš Gospodar...”

Ovaj citat je nejasan, zbrkan i nerazumljiv! Većina islamskih znanstvenika ga odbacuju, a Kadi 'Ijad je pokušao objasniti da je onaj koji se vjernicima prikazao u izmijenjenom obliku i kojeg su odmah zaniijekali bio jedan od meleka: “To im je bio ispit od Allaha... I to je zadnji ispit kojeg će vjernici imati...”

Pokušaj Kadi 'Ijada ništa ne mijenja, jer Ahiret nije mjesto ispitivanja, - to je teklo na dunjaluku, kao što stoji u Buharijinom Sahihu: *“Danas je djelovanje bez nagrade, a sutra će biti nagrada ili kazna hez djelovanja.”*

Zašto bi jedan od meleka izvodio ovu neprijatnu scenu? S čijom dozvolom? I kakva je korist od nje? Ako bismo ostavili 'Ijadovu konstataciju po strani i realno razmislili vidjeli bismo da je nemoguće ovo prihvatiti, bilo razumski, bilo tradicijski! Allah, džellešanuhu, se ne može pojaviti u liku koji će umanjiti Njegovu veličinu i uzvišenost, a zatim se pokazivati u istinskom. Čak i u slučaju da kažemo da se pod oblikom misli na atribut, a ne uistinu na lik.

Čitav hadis je slab i pogrešno je povezivati ga s ajetom. Neki koji boluju od utjelovljenja proširuju ove predaje, dok se istinski musliman stidi da ove predaje pripiše svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

Prve i potonje generacije ummeta se slažu u činjenici da je Allah, džellešanuhu, čist od svakog nesavršenstva - slavljen neka je On - te da Njemu pripada sav ugled, hvala i slava.

Prve i potonje generacije osuđuju sadržaje knjiga Jevreja i kršćana koji apostrofiraju tjelesnost ili koje najsvetijem Biću pripisuju ono što Njegovoj veličini i ljepoti ne dolikuje, blagoslovljena neka su Njegova imena...

Većina naših znalaca ukoravaju mu'tezile što su dozvolili da na njih utječe grčka filozofija i što su jedinog Boga predstavljali su više teoretski što ga je skoro učinilo - pretjerano apstraktnim...

Ne bih želio oživljavati drevnu raspravu, niti se u nju upuštati, niti je komentirati, jer to moja priroda prezire. Oslanjam se na Časni Kur'an u izgradnji vjerovanja za sebe i društvo u kojem živim.

Možda sam na ovom polju dosta naučio od mog učitelja prof. Hasana el-Bena'a, kao i od prof. Muhammeda Abduhua, koji zgodnom isprikom umanjuje spor koji je izbilo u prethodnim generacijama i smatra ga verbalnim, a ne stvarnim. Možda su u prvim debatama

izrečene konstatacije koje treba precizno odrediti ili razumjeti u posebnim okolnostima, u protivnom biće odbačene.

Primjer toga su predaje koje se prenose od znanstvenika prvih generacija, nekih od njih, u kojima se niti negira, niti potvrđuje tjelesnost Allaha, džellešanuhu. Vanjsko značenje ovog govora je neprihvatljivo i ono negira ajet:

„*Niko nije kao On...*“⁴

Mi u osnovi odbacujemo tjelesnost. U ovom dobu sigurno znamo da je tijelo materija, a materija ima određene specifičnosti koje izučava fizika i nemoguće je Allaha, slavljen neka je On, opisati nekim od tih specifičnih svojstava.

Smatramo da pretjerano pridržavanje predaji stoji iza tih opasnih izraza. Kasnije generacije su se upuštale u tumačenje svega onoga što može odvesti u varljivu materijalizam, dok su prethodne generacije preferirale neupuštanje u ove predaje prepuštajući njihovo značenje Allahu, džellešanuhu, i vjerujući u njihovo vanjsko značenje, te potvrđujući potpuno savršenstvo Gospodara svjetova.

Stvar je lahka, kao što sam rekao, jer kada mi prepustimo značenje Allahu, džellešanuhu, nećemo dozvoliti slabe predaje - muslimanski se razum ovome neće pokoriti. Nejasnoća izraza prenosioca može biti u gajb stvarima, kao što može biti i u praktičnim obavezama. Islamu neće nauditi to što će jednom prenosiocu stvari biti nejasne, jer Kur'an je nepogrješiv, a sunnet je u globalu sačuvan.

Nije čudno kada prenosilac pogriješi, nego je čudno da se ta greška prihvati, a zatim i energično brani. Tako imami nisu postupali, niti je to bio metod prethodnih, niti kasnijih generacija.

Muslim svojim senedom prenosi slijedeće: „Čuo sam Božijeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: *„Kada prođu četrdeset i dvije noći nakon stavljanja sjemena, Allah pošalje meleka da ga oblikuje, pa mu stvori sluh, vid, kožu, meso i kosti. Melek zatim kaže: „Gospodaru moj, da li će biti muško ili žensko?“ Gospodar tvoj će*

⁴ Eš-Šura, 11.

presuditi po Svojoj volji i melek će zapisati! Zatim će reći: „Gospodaru moj, njegov edžel, dokle će živjeti?“ Tvoj Gospodar će reći ono što želi i melek će zapisati! Melek će zatim reći: „Gospodaru moj, njegova nafaka, rizk?“ Tvoj Gospodar će reći ono što želi, a melek će zapisati! Melek će zatim izvaditi ploču i ništa se neće moći povećati, niti smanjiti!“

Buharija, pak, prenosi od Ibn-Mes'uda: „Pripovijedao nam je Iskreni i Povjerljivi, alejhis-selam, da stvaranje jednog od vas traje u majčinoj utrobi četrdeset dana kao kap sjemena, zatim isto toliko bude ugrušak, a zatim jednak period bude gruda mesa. Zatim Allah pošalje meleka i naredi nu da zapiše četiri stvari: njegovu nafaku-rizk, edžel-rok življenja, da li će biti vjernik ili nevjernik, i da li će biti sretan ili nesretan, a zatim mu udahne dušu...”

Između dvije predaje jasna je razlika. Druga ukazuje na to da se spomenuto zapisivanje dešava nakon četiri mjeseca, dok prva ukazuje da se to događa nakon četrdeset i dva dana...

Ostavimo davanje prednosti, odbacivanje ili prihvatanje onima koji se budu time zanimali. Bilo koji musliman da ode Allahu sa ispravnim imanom i dobrim djelom, neće mu nauditi to što neće poznavati jedan od ova dva hadisa ili čak oba.

Osnovni principi imana i glavni uvjeti čestitosti su objašnjeni u Kur'anu i sunnetu, a među njima nema razumijevanja početka stvaranja, niti perioda njegova trajanja. Dovoljno nam je ono što je Časni Kur'an potvrdio na ovom polju, pa neka se sve snage ustreme poslije toga ka džihadu, borbi i onome što dopušta Onaj Najuzvišeniji.

Diskusija o onome što prekida namaz

Slabi poznavaoци hadisa nailaze na predaju čiju suštinu ne znaju, niti znaju njene dimenzije, pa njome nesvjesno siju razdor u vjeri. Uzmimo, na primjer, ono što kvari namaz. Oni svim silama nastoje

dokazati ispravnost hadisa koji kaže da namaz kvari prolazak žene, magarca ili crnog psa ispred klanjača!

Većina šerijatskih pravnika je odbacila ovaj hadis i kao dokaz navodi druge hadise koji ukazuju na to da namaz ništa od navedenog ne može pokvariti, i da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao, a Aiša, r.a., ležala ispred njega, kao i to da je Ibn Abbas prošao jašući na magarcu ispred skupine koja klanja i nije im pokvario namaz, a da li su psi crni ili bijeli svejedno je.

Prof. Ahmed Šakir, koji spada u velikane znanstvenika selefa, ima zasebno mišljenje koje zasluži da se zabilježi, a kojim ćemo objasniti ovaj slučaj. Taj svoj stav spomenuo je u komentaru djela *El-Muhalla* od Ibn Hazma u citatu predaje, u kojoj stoji slijedeće: „Čuo sam od Omera b. Abdul Aziza, a ovaj od Ajjaša b. Ebi-Rebi'a, da je rekao: 'Dok je Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednog dana klanjao kao imam ispred svojih ashaba, ispred nas prođe magarac. Ajjaš reče: 'Subhanallah!' Kada je Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio namaz, reče. 'Ko je rekao subhanallah?' Ajjaš reče da je on jer je čuo da prolazak magarca kvari namaz. Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče. *'To ne kvari namaz!'*”

Rekao sam u svom komentaru djela *Et-Tahkik* od Ibn-Dževzija poslije navođenja ovog hadisa da je ovo ispravan sened. Profesor je objasnio nejasnoće, a zatim rekao: On otvoreno ukazuje na to da su hadisi koji u sebi sadrže propise da namaz kvari prolazak žene, magarca ili psa ispred klanjača - derogirani! Ajjaš je čuo da magarac prekida namaz, a Ajjaš pripada starijim generacijama koje su učinile obje hidžre, a zatim se zadržao u Mekki. Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, se za njega molio učeći Kunut-dovu, kao što je ponvrđeno u oba *Sahiha*. Znao je za prvi propis, ali nije znao da je derogiran. Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ga je obavijestio kasnije da namaz ništa ne kvari. Prof. Šakir kaže: „Ovo je precizno istraživanje i rijetko dokazivanje i ne znam da me je neko u tome pretekao.“

Nisam od onih koji grade čardake na razlikama u sekundarnim institucijama prava, nego me više zanima ugled islama kada čovjek

fanatik putuje u Evropu ili Ameriku pa kaže da žena, pas ili magarac, svejedno, kvare namaz kada prođu ispred klanjača!!

Bolje mu je da slijedi većinu islamskih šerijatskih pravnika ili da šuti i spriječi smutnju ne nagoneći dim na renome islama.

Kada smo u jednom od naših djela napisali da nema sunneta bez fikha željeli smo spriječiti neke ljude da kupuju hadiska djela i da zatim čitaju hadise, ne znajući šta ispravno i bitno, a šta ne, pa tako stvaraju anarhiju u kojoj može doći do prolijevanja krvi.

U našoj davnoj historiji nedavanje prisege je značilo oružanu pobunu protiv države, hilafeta. Najednom se to prenijelo, po shvatanju nekih omladinaca, u napuštanje jedne od većih zajednica koje djeluju na polju islama i odbijanje lojalnosti omladincu koji se proglasi vođom ovih zajednica! Mnogi fikhski propisi su se proširili zahvaljujući ovoj površnoj upućenosti.

SREDSTVA I CILJEVI

Promjenljivo i postojano na polju džihada

U nekim od prethodnih djela smo spomenuli hadis: “*Vi ste bolje upućeni u ovosvjetske poslove*” i rekli: Ovosvjetski poslovi zahtijevaju ljudski napor, bez obzira na to da li je čovjek vjernik ili nevjernik, a vjerovjesnici nisu slati da bi ljude naučili raznim zanatima, umijeću proizvodnje i načinima obrađivanja zemlje. Nisu slati, isto tako, da bi bili inženjeri, projektanti građevina, puteva ili mostova, niti su poslani da bi bili specijalisti stomačnih ili očnih oboljenja, nego je glavna okosnica njihovih poslanica bila objašnjenje vjerovanja (*akaid*), vjerskih obreda (*ibadet*), etike (*ahlak*), te očišćenje duše i društva, širenje učenja koje učvršćuje povezanost ljudi sa njihovim Gospodarom, kao i međusobna povezanost koja će ih pripremiti za povratak Allahu kao bogobožne i čestite.

Postoje i druga područja koja su slična ovosvjetskom u slobodi djelovanja, pronalaska i natjecanja. To je područje sredstava koja su neophodna za ostvarenje određenih vjerskih ciljeva, a koja je ostavio Zakonodavac vjernicima kako bi sami na svoj način mogli da ih ostvare i nije spomenuo obavezne propise njihova postizanja.

Namaz je obavezna dužnost, a da bi se on obavio obavezna su pranja koja je Zakonodavac podrobno objasnio. Ova se sredstva moraju upotrijebiti tačno onako kako su navedena...

Džihad je obavezan. Ali sredstva i organizacija džihada nemaju određen model. Ako se sredstva promijene iz sablje i koplja u topove i rakete, istodobno se mijenjaju postojeći propisi, a mijenja se i stanica za konje u aerodrome i savremeno odbrambeno oružje, a oformljuju se i hemijski, atomski, astronomski instituti...

Prije je čovjek iz vlastitih sredstava kupovao oružje i sam se brinuo za vlastitu obučenost tim oružjem!

Kada čuje poziv u džihad izaći će pješice ili će uzeti konja kojeg je u ime Allaha, džellešanuhu, ostavio u konjušnici, pa ako padne kao šehid ostaviće iza sebe udovice i siročad. Ako bude ranjen sam će snositi troškove liječenja! A sistem raspodjele plijena, u sličnim situacijama, je neophodan ili šta više, obavezna pravičnost. Mnogi tekstovi to objašnjavaju i pobliže određuju dijelove. Danas je situacija potpuno drugačija: države vrše opremanje pojedinaca, mobilizaciju. Mladić se javi na izvršenje vojne obaveze, a država ga hrani, oblači, obezbijedi mu oružje i na najbolji način ga pripremi za borbu. Ako bude ranjen država snosi troškove njegova liječenja, a ako pogine ukaže mu najveću počast i daje sredstva za izdržavanje njegove porodice...

Tokom cijelog svog života on uzima dobru platu koja se povećava u zavisnosti od rasta sličnih primanja. Ovaj sistem je postao nužnost od koje se ne može pobjeći, jer se odbrana ne može ostaviti da bude na dobrovoljnoj osnovi ili da zavisi od situacije u kojoj se pojedinci nađu. To bi značilo da bi narodi bili pregaženi u natiskanim naseljima i prepušteni sili jačega!

Sa novim sistemima potpuno se mijenja i sistem raspodjele ratnog plijena. Država pravi nove zakone kako bi kaznila ratne zločince i kako bi pravilno postupila sa dobrima i lošima.

U svjetlu onoga što smo spomenuli, možemo razumjeti predaju Buharije: „*Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je izvršio podjelu plijena na dan Hajbera tako što je dao dva dijela konjaniku¹ a čovjeku jedan dio.*“

I pored toga što su hanefije odbacile ovaj hadis i dale prednost drugom u kome se kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao konjaniku dva dijela, a pješaku jedan dio, mi smatramo da je ovo pitanje prevaziđeno, jer uloga konjanika i pješaka je završena.

¹ Većina imama je konjaniku dala tri dijela, dva konju i jedan njemu; Ebu-Hanife, međutim, odbija da konj, kao životinja, dobije dvostruko više od čovjeka.

Dobijanje rata je sada povezano sa važnijim i preciznijim sredstvima, jer se danas radi sa oklopnim sredstvima i avionima...

Isto se postupa i sa principom: *Ko ubije ubijenog njemu pripada plijen*. Dopušteno je da država posebno nagrađuje one koji su se hrabro borili... Okrenimo se ovdje riječima Uzvišenog:

„I znajte da od svega što u borbi zaplijenite jedna petina pripada Allahu i Poslaniku, i rodbini njegovoj, i siročadi, i siromasima, i putnicima-namjernicima, ako vjerujete u Allaha i u ono što smo objavili robu Našem na dan pobjede, na dan kad su se sukobile dvije vojske - a Allah sve može.“²

Mi ćemo žurno ustvrditi da je Časnom Kur'anu laž strana, bilo s koje strane, i da su njegovi tekstovi vječni i ništa ih više ne može dokinuti! Zapitajmo se o značenju ovog ajeta! Da li će se 80% plijena podijeliti vojsci, a preostala petina da bude podijeljena na izdatke spomenute u ajetu? Većina imama smatra da je tako! Mi dajemo prednost mišljenju imami Malika, r.a., koji kaže da je podjela na petine samo jedan od načina na koji država vrši podjelu, s tim što ona nije obavezna da to sprovede ukoliko smatra da to nije njoj u interesu, tj. ukoliko nešto drugo njoj bude korisnije. Stvar se prepušta odluci države i ona može na plijen da gleda malo detaljnije...

Malik navodi za svoj stav dokaz to, što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podijelio plijen Hunejna i dao oslobođenim zarobljenicima toliko puno plijena što niko nije očekivao, a od čega su se srca Ensarija rastužila sve dok im Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije objasnio razlog svoga čina.

Dodajmo ovom dokazu, kao i drugima koje Malik navodi, postupak Omera b. el-Hattaba o pitanju novoosvojenih teritorija. On je odbio da ih podijeli na petine osvajačima, nego se zadovoljio time što im je dao nagrade od propisanih poreza na zemlju.

² El-Enfal, 41.

Većina učenjaka ovaj problem svrstava u domen općih interesa, a nema sumnje da je postupak Omera, r.a., bio bliže Uputi i da je donio islamu i njegovu ummetu pravi prosperitet.

Abdest je sredstvo za namaz i tu nema mjesta za razmišljanje, jer je to Zakonodavac precizno odredio jasnim tekstom. Što se tiče džihada, tj. njegovih sredstava, njih Zakonodavac nije precizirao, niti ih je nabrojao, pa je stoga razum njihov prvi izvor.

Nema nikakve smetnje da prenosimo najmodernije naoružanje sa istoka ili zapada, niti da nas na tom naoružanju obučavaju vrijedni stručnjaci, bez obzira na boju ili vjeru. Ostaje samo da ga upotrebljavamo u skladu sa principima plemenitosti koje zastupa islam.

Promjenljivo i postojano na polju *eš-šure*

Savjetodavno vijeće, odnosno *eš-šura* je veliki islamski princip, ali sredstva ostvarenja *eš-šure* i određivanje njegova aparata nisu kod nas utvrđeni. Jasno se vidi da je to s ciljem urađeno, zbog različitosti okolina i civilizacijskih nivoa.

Primijetili smo da je jedan narod, koji je na zavidnom civilizacijskom nivou, nekoliko puta mijenjao sredstva *eš-šure* u skladu s vlastitim iskustvima i interesima. Ono što se dogodilo u Francuskoj za vrijeme perioda manjeg od pola stoljeća, predstavlja model te promjene.

Eš-šura se u državi hilafeta pojavila u nekoliko slika i nije važno koju ćemo vrstu prihvatiti. Važno je, zapravo, da osiguramo sve garancije i sredstva koja će učiniti da *eš-šura* (savjetodavno vijeće), bude ono istinsko vijeće koje čuva principe i upravlja njima. Tako će iščeznuti pojedinac, diktator, izumrijeće paganska politika, a prevagnuće ispravno mišljenje koje neće imati smetnji i sposobnost će prednjačiti bez pakosti i zlobe.

Da li je to moguće ostvariti u odsutnosti vjerovanja i etike! To je nemoguće! Islamski istok je prenio zapadni oblik demokratije u periodu

stagnacije vlastite povijesti. To je period kada su ga naslijeđa džahilijeta srušila i kada je bio prevaren glupim kolonijalističkim tradicijama; i šta se dogodilo?!

Izvršena je obmana izborima na čudan način i paganske politike su prokrčile sebi put posredstvom lažne narodne podrške! Kada bi jedna delegacija kritičara i istraživača posjetila smetlišhte historije, na samom početku bi naišli na neke vođe Arapa i muslimana koji su pobili na hiljade ljudi, kako bi bili slavni i kako bi njihova imena odjekivala domovinom. Oni su i pored te oholosti omiljene vođe naroda...

Žalosti nas činjenica da je *eš-šura* dala svoje plodove na mnogim prostorima izvan islamskih zemalja. Mi tražimo *eš-šuru* i želimo proglasiti sredstva koja do nje vode, *fardi ajnom* (pojedinačnom obavezom) na osnovu fikhskog pravila: *Ono što je neophodno za izvršenje obaveze, je, takoder, obaveza*. To od nas zahtijeva ispravno tumačenje hadisa o naredbama i zabranama, promjeni zla i pružanje otpora počinocima javnog kufra (nevjerstva) i objašnjenje preciznih razlika između legitimne opozicije i revolucije koja ruši temelje društva, ili između obavezne kritike i oružane pobune. Jedna od specifičnosti moderne demokratije je ta što ona opoziciju smatra jednim od dijelova općeg sistema države. Opozicija treba da ima lidera koji će biti priznat i s kojim će se pregovarati bez ustručavanja. Razlog je tome što je vlastodržac čovjek koji ima svoje pomagače, ali i one koji ga kritiziraju i nijedan od njih ne zaslužuje više poštovanja u odnosu na drugog.

Činjenica je da je ovo razmišljanje veoma blizu učenjima pravovjernog hilafeta, jer Ali b. Ebi-Talib nije uništavao one koji su drugačije mislili, niti je okupljao mase da ih linčuju, nego im je rekao: “Zadržite vaše mišljenje dokle god hoćete pod uvjetom da ne pravite anarhiju i da ne prolijevate krv”, tj. veliki čovjek je želio konstruktivnu, a ne rušilačku opoziciju, jer ne smatra da je suprotstavljanje mišljenja njegovoj ličnosti neko zlo!

Ali, r.a., je doslovno rekao haridžijama: “Budite gdje god želite, ne smijete između nas i vas prolijevati zabranjenu krv, ne vršite prepade

na putevima i nemojte nikome nasilje činiti! Ako to, pak, učinite od mene ćete imati rat!”

Abdullah b. Šeddad kaže: “Tako mi Boga, nije ih napao dok nisu počeli vršiti prepade na putevima i dok nisu počeli bespravno ubijati.”

San'ani smatra da ovo ukazuje da imam nije dužan da se bori protiv suprotnog stava. Sa ovakvim ispravnim razmišljanjem protumačen je hadis: „*Ko otkaže poslušnost, napusti zajednicu (džemat) i umre, umro je u džahilijetu*“, tj. kao u doba džahilijeta, bez imama. Sve to se odnosi na onog ko ne krene na oružani ustanak, jer ukoliko bi to uradio, onda za njega važe drugi propisi.

Abdullah b. Omer, r.a., prenosi od Božijeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: „*Nije od nas ko okrene oružje prema nama.*“

Moderna demokratija možda ima mahana, jer osigurava slobodnu pokornost i grijehenje, vjerovanje i nevjerovanje, ali ovi nedostaci će iščeznuti kada se u sadržaj ustava stavi da je islam vjera dotične države, da je šerijatsko pravo glavni izvor zakona i da će sve što je njemu suprotno samo po sebi iščeznuti.

Da nije bilo pretjerivanja ekstremista različitih ideologija i njihovog neprijateljskog odnosa prema onima koji suprotno misle, pa makar to bile i sporedne stvari, okvir slobode se ne bi toliko proširio pa da suprotnosti budu prihvaćene i da se dopuste razni poroci i pohote.

Ipak, postoji pitanje na koje nećemo dvosmisleno odgovoriti: da li je borba protiv samog islama pod geslom borbe protiv ekstremizma, jedan od vidova demokratije? Postoje snage u arapsko-islamskom svijetu koje iz dubine duše preziru ono što je Allah, džellešānuhu, objavio i koje se jako rasrde kada vide djevojku pokrivena glave i podlaktica, koje srdito odbacuju svaki pokušaj dokidanja zakona koje je sobom donio svjetski kolonizator kada nas je svio pod svoju zastavu. Je li ovo demokratija?! Ili je ovo samo produženje davne poniženosti i kršćanskog pohoda na islamski svijet?!

Postoje oni koji žele da unište narod u ime naroda, da u ime slobode pokopaju slobodu, a na smetljištu historije, kao što smo ranije spomenuli, su vođe ovog prezrenog soja koji su muslimanima čuda radili! Ima ljudi od vjere koji idu njihovim stopama tražeći ovaj svijet, a ne ostavljajući ništa za buduću i koje će stići Allahovo prokletstvo.

Uzvišeni ciljevi imaju plemenita sredstva pomoću kojih se ciljevi postižu. Ko promijeni ova sredstva teško će uspostaviti ispravno savjetodavno vijeće (*eš-šura*), kao što će teško postojati čist i uspješan džihad!

Oni koji su razumom obdareni mogu precizirati postojeane ciljeve i promjenljiva sredstva, a šerijatski pravници, tj. oni koji su dobro upućeni u Kur'an i sunnet su najsposobniji za to. Svakako da je moguće dopuniti ono što smo spomenuli od ovosvjetskih stvari i obnove sredstava.

Tačno je da ljudi bolje poznaju ovosvjetske stvari i ono što će ih približiti ostvarenju velikih ciljeva za kojim žude. Međutim, upućenost u ovaj svijet ima opasne posljedice, a isto tako i široko administrativno iskustvo. A onda kada ateisti budu vješti eksperti u svojim oblastima i inteligentni, a vjernici primitivni i zavedeni, budućnost vjerovanja će zasigurno biti izgubljena. Neki bogobojažni traže da se što više pamte tekstovi i čitaju hadisi, dok na drugoj strani u ovosvjetskim poslovima njihov razum izgleda kao bijeli prazni papir; šta će vjera dobiti od takve osobe?!

Mnoga praznovjerja su uspjela i mnoge zablude su pobijedile, jer su iza sebe imale one koji im na najbolji način služe svojom moću i iskustvom! U isto vrijeme su Allahove poslanice stagnirale, o njima se počelo loše misliti, jer su njihovi sljedbenici poluinteligentni i lijeni radnici... Nećemo o ovome dužiti, jer već dugo smo o tome raspravljali.

Želim samo skrenuti pažnju, u jednom brzom osvrtu, na neuspjeh religioznih u izlaganju svojih stavova o vjeri, te njihovo uljepšavanje u ljudskim srcima; štaviše, vjerska propaganda je skoro poražena na polju informiranja. Za to nije potrebno uvoziti materijal iz inostranstva! To zahtijeva oživljavanje ugaslih vrlina u dušama

vjernika, a to su vrline koje su ugašene tokom dugotrajnog vanjskog dekora i zaboravljanja unutarnjeg..

Sretao sam ljude koji smatraju da su autoriteti, a ne znaju, ustvari, osnovne principe odgoja duše, iskrenosti srca, potrage za Allahovim zadovoljstvom.

Ne opravdavam sebe, nego od svog Gospodara oprost tražim. Mi i kada istinu govorimo izmišljamo što nikom na pamet ne bi palo, sve u službi istine; nasrćemo na ono najudaljenije što nisu mogli spoznati ni oni prije nas, sami tražimo bitke u kojima smo prije toliko puta doživjeli poraz...

DETERMINIZAM I INDETERMINIZAM

Sveobuhvatno Božije znanje

Božije znanje je zapisano u uređenoj i sveobuhvatnoj Knjizi:

„Zar ne znaš da je Allahu poznato sve što je na nebu i na Zemlji? To je sve u Knjizi; to je, uistinu, Allahu lahko.“¹

Ova Knjiga u sebi sjedinjava vidljivi i nevidljivi svijet i obuhvata najmanju i najveću težinu praške, jer Allahu nije ništa skriveno:

„Njemu ne može ništa, ni trunčica jedna ni na nebesima ni na Zemlji izmaći, i ne postoji ništa, ni manje ni veće od toga, što nije u jasnoj Knjizi“²

U jednom drugom opširnom izlaganju o sadržajima ove Knjige Uzvišeni kaže:

„I On jedini zna šta je na kopnu i šta je na moru, i nijedan list ne opadne, a da On za nj ne zna; i nema zrna u tminama Zemlje niti ičeg svježeg, niti ičeg suhog, ničeg što nije u jasnoj Knjizi.“³

Neosporno je da su naši životi, nafaka, detalji našeg života, datumi smrti neki od sadržaja ove Knjige. Razum ne može prihvatiti to da naš Gospodar ne poznaje osobenosti stvari i ljudi koje je stvorio, ili da ne poznaje plan koji je postavio za put svemira i svega što je u nemu, za način života zemlje i njenih stanovnika, ili da ne poznaje periode njegovog izvršenja pripremljenim sredstvima.

“Govorili vi tiho ili glasno, pa On zna svačije misli.”⁴

¹ El-Hadždž, 70.

² Sebe, 3.

³ El-En'am, 39.

A sve ljude, bili oni nevjernici ili vjernici, mladi ili stari, zadesiće ono što im je zapisano u ovoj Knjizi. Štaviše, sva stvorenja, neživa i živa, djeluju u okviru ovog istinskog prethodećeg znanja.

Uzvišeni kaže:

„Nema nevolje koja zadesi Zemlju i vas, a koj nije, prije nego što je damo, zapisana u Knjizi, - to je Allahu, uistinu lahko.”⁵

Allah je vjernicima naredio da budu mirni zbog ovog vječnog znanja i da budu ponizni pred njegovom istinitošću:

“Dogodiće nam se samo ono što nam Allah odredi, On je Gospodar naš. I neka se vjernici samo u Allaha pouzdaju.”⁶

Ovo najviše znanje obuhvata nebeska carstva od kojeg mi ljudi zauzimamo samo mali dio, i o čijim krajevima ništa ne znamo. Šta mi znamo o Marsu ili Sirijusu, ili drugim svjetovima? To znanje, također, obuhvata u našem ovozemaljskom životu dvije vrste djelatnosti: vrstu djelatnosti za čiji početak ne znamo, ne znamo joj pravac niti znamo kad će prestati. Ova vrsta djelatnosti, čak ako bude direktno ili indirektno dodirivala naš život, ne iziskuje našu odgovornost i za nju nećemo biti nagrađeni ili kažnjeni. Predestinacija oko nas čini mnogo onoga što razumijemo i onoga što ne razumijemo. Ovo "mnogo" se pretvara u realna pitanja na koja odgovaramo našim postupcima. Hoćemo li biti strpljivi u neimaštini i nevoljama. Hoćemo li biti zahvalni u blagostanju i izobilju? Čovjek je vrsta koja je prisiljena i slobodna u isto vrijeme. Prisiljen je ograničenim sposobnostima svoje prirode i okolnostima koje ga okružuju, a slobodan je po pitanju vlastitog odnosa prema istim.

Želimo otvoreno i odlučno reći da nikada nećemo biti pitani za ono u čemu nemamo izbora, ali ćemo sigurno biti pitani za ono u čemu posjedujemo slobodu izbora. Nekim ljudima ponekad lijepo izgleda kada pomiješaju ove dvije stvari i to je vrsta prezrene rasprave i

⁴ El-Mulk, 13-14.

⁵ El-Hadid, 22.

⁶ Et-Tevba, 51.

suprotstavljanje Allahu i Poslaniku. Sa njima ćemo porazgovarati, a razgovor će možda potrajati...

Allahova je volja bila, tu mudrost ne znamo, da nas stvori i da nas obaveže i da jasno kaže:

„Onaj koji je dao smrt i život da bi iskušao koji od vas će bolje postupati; On je silni, Onaj koji prašta.“⁷

Zatim dođe neko ko smatra da je život nestvarni pozorišni komad. I da je obvezivanje obmana. Da će ljudi biti dovedeni u svoja poznata stjecišta od praiskona, bilo milom ili silom! I da poslanici nisu slati da prekinu isprike neznanja i zabrane odbačenu argumentaciju, nego je njihovo slanje samo varka pomoću koje se rastavlja pozorišni komad ili se vrši oslobađanje od tragedije...

Čudno je da većina muslimana naginje ovoj potvori. Štaviše, prosti muslimanski svijet kao da nosi u sebi nešto što liči na vjerovanje u prisilu (*džebr*). Ali stideći se i bojeći se Allaha oni prikrivaju prisilu slabim i sumnjivim izborom.

Istraživao sam neke predaje koje govore o začecu ove sumnje i njenom ustaljenju. Te predaje su, bez ikakva dvoumljenja, bile uzrok slabljenja islamske misli, pada civilizacije i visokog morala društva.

Božije znanje, čiju smo savršenost i sveobuhvatnost spomenuli, je ono koje opisuje i koje otkriva. Ono opisuje ono što je bilo i otkriva ono što će biti, a Knjiga koja upućuje na njega je zapisana samo za realnost.

Ona nebo ne pretvara u Zemlju, niti neživo pretvara u živo, ona je samo kopija originala, ništa nije dodato, niti oduzeto i ona nema ni pozitivnog, niti negativnog utjecaja. Kada nas Allah, džellešānuhu, upozorava na sve ovo to biva stoga da bi nam otkrio posebnu stranu Svoje veličine kako bismo Ga upoznali onako kako treba. Kada od Njega naučimo da On poznaje budućnost koja je za nas nepoznata, to ne znači da je ispit kojem smo izloženi samo formalan i da smo bez naše volje odvučeni u tu budućnost.

⁷ El-Mulk, 2.

Sve ove sumnje predstavljaju laž na Kur'an i sunnet, jer ćemo mi svojim trudom i zalaganjem biti spašeni ili ćemo doživjeti propast.

Značenje prethodnosti Knjige

Reći da nas je Knjiga preduhitrla tim i da mi poslije praiskonskog određenja nemamo izbora, je, zaista, zabludijevanje i laž, jer Uzvišeni kaže:

„Od Gospodara vašeg dolaze vam dokazi, pa onaj ko ih usvaja, u svoju korist to čini; a onaj koje slijep, na svoju štetu je slijep...“⁸

„I reci: "Istina dolazi od Gospodara vašeg, pa ko hoće neka vjeruje; a ko hoće neka ne vjeruje...“⁹

Činjenica je da vjerovanje u nepromjenljivost sudbine znači, ustvari, odbacivanje cijele Objave i omalovažavanje ljudske aktivnosti od početka stvaranja do Sudnjeg dana. Ono je, praktično, istovremeno nijekanje i Allaha i Poslanika.

Pošto su za ovu nesreću krive neke predaje, želio bih navođenjem nekih primjera, objasniti u čemu je problem.

Učitelj može reći, nakon što je u učionici dobro upoznao učenike: Ubijeden sam da će taj i taj proći, a da će taj i taj pasti. Zatim se na kraju godine organiziraju ispiti na koje izlaze svi učenici, i mišljenje profesora se pokaže tačnim. Tada će hvalisavo reći: „Niko na zemlji ne može slično reći. Moralo se desiti ono što sam rekao.“ Da li to znači da je profesorov stav utjecao na to da ovaj prođe, a da drugi padne?! Nikako, jedan je uspio vlastitim zalaganjem, a drugi je pao

⁸ El-En'am, 104.

⁹ El-Kehf, 29.

zahvaljujući vlastitom nemaru. Profesorov stav samo oslikava ispravnost njegova suda.¹⁰

Kod Allaha su najuzvišeniji ideali. Njegovo apsolutno znanje sve obuhvata. Njegovo bespočetno znanje koje je uvijek aktivno, nije uzrok spasa, niti propasti. Ono je prisutno, jer je ono Allahovo znanje kod koga je prošlost, sadašnjost i budućnost na jednom stupnju. Sumnjati da je nečiji spas ili nečija propast možda prisila od strane Allaha džellešanuhu, je zaista ogavno sumnjičenje, a ja ga smatram kufrom! Stoga mi s velikom oprežnošću prihvatamo tekst hadisa koga prenosi Muslim: *„Tako mi Onog osim Kojeg drugog boga nema, neki od vas će raditi djela ljudi od dženneta, sve dok između njega i dženneta ne bude koliko jedan aršin, pa će ga preduhitriti knjiga i početak će da radi djela ljudi od džehennema, pa će ući u njega. Neki će, opet, od vas raditi djela ljudi od džehennema...”*

Ako ovaj hadis znači veličanje sveobuhvatnog Božijeg znanja i da će počeci nekih ljudi biti različiti od njihovih završetaka, onda nema ništa loše u njegovom prihvatanju nakon objašnjenja koje će otkloniti nejasnoću i odstraniti prisilu.

Što se tiče lahko shvatljivog značenja ovog hadisa, ono je kategorički neprihvatljivo, suprotstavlja se Kur'anu i sunnetu, odnosno razumu i tradiciji.

Spomenuću ovdje da imam Malik u svom djelu *El-Muvetta* navodi hadis kojeg prenosi Aiša, r.a., a koga je zabilježio i Muslim: *„Između ostalog Kur'anom je objavljeno da deseto zadajanje stvara zapreke, koje je zatim dokinuto sa petim zadajanjem.”* Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je umro, a to se još uvijek učilo, tj. bilo je sastavni dio Kur'ana. Imami Malik je rekao: Na osnovu ovoga se ne može postupati, i odbacio je hadis. Imao je i zbog čega da ga odbaci. Svoj pravac je, kao i hanefije, Malik utemeljio na principu da sami čin dojenja apsolutno stvara zapreke za sklapanje braka.

¹⁰ Uzmi u obzir ove primjere kada budeš čitao hadise o predestinaciji

Mi ćemo više puta ustvrditi da ahad predaje ne mogu biti superiorne u odnosu na ajete iz Kur'ana i hadise Božijeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji su pomno sačuvani, niti mogu istine vjere izlagati optužbama i sumnjama.

Odbacivanje tekstova koji govore o predodređenosti, kao Allah je stvorio ljude za džehennem, a stvorio je ljude i za džennet

Pročitao sam predaju koju prenosi Et-Tirmizi od Omera b. el-Hattaba, r.a., da je on upitan o riječima Uzvišenog:

„I kada je Gospodar tvoj iz kičmi Adetnovim sinova izveo potomstvo njihovo, i zatražio od njih da posvjedoče protiv sebe: 'Zar ja nisam Gospodar vaš?!' Oni su odgovorili: 'Iesi, mi svjedočimo', i to zato da na Sudnjem danu ne reknete: 'Mi o ovom nismo ništa znali'.“¹¹

Omer b. el-Hattab, r.a., kaže: „Čuo sam da je Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je o tome bio upitan, rekao: 'Allah je stvorio Adema, a zatim desnom rukom protrljao njegovu kičmu i iz nje izveo porod. Zatim je rekao: 'Ove sam stvorio za džennet i oni će raditi djela džennetlija'. Zatim je ponovno protrljao njegovu kičmu i iz nje izveo porod, a zatim rekao: 'Ove sam stvorio za džehennem i oni će raditi djela džehennemlija'. Neki čovjek upita: 'Božiji Poslaniče, čemu onda rad, zalaganje?' Božiji Poslanik mu na to reče: 'Kada Allah stvori roba za džennet, onda On učini da ovaj radi djela džennetlija dok ne umre radeći takva djela, pa ga tako uvede u džennet. Kada stvori roba za džehennem, On učini da ovaj radi djela džehennemlija dok ne umre radeći takva djela, pa ga tako uvede u džehennem.'

Ovaj citat je skoro doslovan tekst prisile (*džebra*), stoga ga odbacujemo. Smatramo da je to zabluda prenosioca, ili čak

¹¹ El-E'araf, 172.

nepoznavanje značenja Časnog Kur'ana. Ovo tumačenje, koje se pripisuje Omeru, ide u sasvim suprotnom smjeru od tumačenja koje je samo po sebi shvatljivo i razumljivo iz jasnih ajeta, ajeta koji prenose riječi Gospodara sile mnogobošcima: „Kod Mene nemate nikakvog ugleda i nemate osnovane isprike, niti valjanog argumenta. Dao sam vam razum kojim ćete razmišljati i instinkt koji će vas podsticati na vjerovanje u jednog Boga i ispravan put. Objavio sam vam ono što će vas odvratiti od slijepog slijeđenja neznalih očeva. Zašto ste ignorirali sve ove putokaze i kao ludi tumarali putevima zla i zablude. Zar ćete i nakon ovog detaljnog kazivanja i objašnjavanja biti daleko od Mene i nećete Mi se vratiti?!”

Ovo je interpretacija ajeta uklesana u mozak svakog pametnog čovjeka i učvršćeno shvatanje običnog čitatelja, od prvog trenutka.

Pregled ajeta o slobodnom izboru, nagrađivanju, kažnjavanju i pravičnosti

Citirajmo ajete o ovom pitanju onako kako su navedena:

„I kada je Gospodar ivoj iz kičmi Ademovih sinova izveo potomstvo njihovo, i zatražio od njih da posvjedoče protiv sebe: 'Zar ja nisam Gospodar vaš?!' Oni su odgovorili: 'Jesi, mi svjedočimo', i to zato da na Sudnjem danu ne reknete: 'Mi o ovome nismo ništa znali...' Ili da ne reknete: 'Naši preci su prije nas druge Allahu ravnim smatrali, a mi smo pokoljenje poslije njih. Zar ćeš nas kazniti za ono što su lažljivci činili?! I tako, eto, Mi opširno iznosimo dokaze da bi oni došli sebi.’“¹²

Pa gdje su ovdje, o vi kojima je razum dat, tragovi Božije prisile? Gdje je ono što označava da je Allah stvorio ljude za džehennem i da će oni biti dovedeni do njega mimo svoje volje i da je stvorio ljude za džennet i da će oni biti dovedeni do njega zadovoljni.

¹² El-E'araf, 172-174.

Naklonjenost slabim predajama je ozbiljna uvreda islamu, a mi ne treba da izlazimo iz okvira Knjige našeg Gospodara i sunneta našeg Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, jer to je put naših prethodnika.

Svako naginjanje vjerovanja u predestinaciju prema prisili i nepromjenljivosti sudbine predstavlja smišljeno razaranje Allahove vjere i ljudskog svijeta. Zapazio sam da neki vaizi i pisci omalovažavaju ljudsku volju, te njen utjecaj na čovjekovu sadašnjost i budućnost i kao da hoće da kažu ljudima: „Vi ste prisiljeni znanjem koje je prethodilo svemu, iz kojeg ne možete pobjeći, bićete dovedeni na određeno mjesto mimo vaše volje. Trudite se koliko želite, nećete izaći iz zacrtane sudbine, koliko god truda uložili!“

Ovaj zlobni govor ne proizilazi iz svjesnog čitanja Knjige našeg Gospodara, niti iz preciznog slijeđenja sunneta našeg Vjerovjesnika, nego iz miješanja stvari čiju smo gorčinu već okusili!!

Allah, džellešanuhu, kaže svim ljudima na Zemlji:

„Zato ti upravi lice svoje prema pravoj vjeri, prije nego što Allahovom voljom nastupi Dan koji niko neće moći odgoditi. Tog dana će se oni razdvojiti. Oni koji nisu vjerovali, na svoju štetu nisu vjerovali, a oni koji su dobra djela činili, sebi su džennet pripremili.“¹³

Je li ovdje povezivanje nagrađivanja sa djelovanjem jedna vrsta šale ili obmane? Kada naš Gospodar opisuje kaznu za lašce i one koji su druge u laž ugonili i kada im daje da iskuse posljedice svog djelovanja, On kaže:

„Zato ćemo Mi sigurno dati da nevjernici iskuse nenasnosnu patnju, i kaznićemo ih najgorom kaznom za djela koja su počinili. To je kazna za Allahove neprijatelje, vatra u kojoj će im vječna kuća biti, kao naplata što su dokaze Naše stalno poricali.“¹⁴

¹³ Er-Rum, 43-44.

¹⁴ Fussilet, 27-28.

Je li ovo ponovljeno povezivanje djelovanja i kazne? Zar ova osjetilna kazna, koja će zadesiti nasilnike, na bilo koji način ukazuje na to da su pojedinci činiti dobro, pa im je prethodno određenje iskrenulo pravac ili ih je preduhitрила Knjiga, gdje je istina?! Kakvo grozno razmišljanje!

Na dan obračuna ljudi će požnjeti ono što su zasijali za sebe, a Kur'an brižljivo izvještava o ovoj istini koja glasi: Naći ćeš ono što si pripremio! Nećeš sigurno biti kažnjen za ono što nisi uradio; ništa neće nudvladati tvju volju, pa da to mimo tvoga udjela bude ubilježeno u grijeh...Onaj kome razum bude poremećen ili onaj koji bude osujećen u namjeri da nešto učini, neće sigurno biti kažnjen, šta više, on se oslobađa obaveza!

Razmisli o riječima Uzvišenog:

“Baci u džehennem svakog nezahvalnika, inadžiju, koji je branio da se čine dobra djela i koji je nasilnik i podozriv bio, koji je pored Allaha u drugog boga vjerovao, zato ga baci u patnju najtežu. A drug njegov će reći: ‘Gospodaru naš, ja ga nisam silom zaveo, sam je u velikoj zabludi bio.’ ‘Ne prepirite se preda Mnom’ - reći će On - ‘još davno sam vam zaprijetio. Moja riječ se ne mijenja i Ja nisam prema robovima Svojim nepravičan.’”¹⁵

Naš Gospodar, slavljen neka je i uzvišen, odbija od Sebe nasilje i kaže da nije kaznio osim onoga ko pretjera i čini zlo. I pored toga neki od nas smatraju da On baca ljude u vatru nakon što ih prisili da idu tim putem, te da On neće biti pitan za svoje postupke! I da nije nasilnik zato što je Svojim robovima to pripremio. Ovo je slijepo razmišljanje i nema nikakve veze sa Allahovom prirodnom vjerom, niti sa Njegovom objavom pa je stoga neophodno odvratiti običan svijet od njega! Uzrok ovih poroka je: loše razumijevanje ajeta i loše prenošenje hadisa...

¹⁵ Kaf, 24-29.

Navedimo primjere za ono što smo spomenuli: istina se izlaže ljudima i ko je prihvati Allah mu otvori dušu za nj, osvjetli mu razum; a ko odbije - Allah povećava tminu u njegovom srcu i smetenost njegova djelovanja. Kada Allah, džellešānuhu, nasilnika u zabludi ostavi, niko ga neće izbaviti, neće naći prijatelja, niti pomagača. O ovome Uzvišeni Allah kaže:

*“Koga Allah u zabludi ostavi, niko ga ne može na pravi put uputiti. On će ih ostaviti da u nevjerstvu svojem lutaju.”*¹⁶

Prva rečenica u ajetu označava da koga Allah kazni zabludom niko mu neće koristiti, a druga rečenica kazuje da ga je On u zabludi ostavio samo zbog vlastitog nevjerstva i sljepila. Međutim, neki se zaustavljaju kod prve rečenice i zaboravljaju drugu ili razumiju da je njegovo nevjerstvo rezultat toga što ga je Allah u zabludi ostavio, a to je veliko neznanje, jer to što ga je ostavio u zabludi je, u stvari, rezultat njegova nevjerovanja. Ostavljanje u zabludi, dakle, je rezultat, a ne uzrok. Ovo potvrđuju riječi Uzvišenog na drugom mjestu:

*“Reci: ‘Onome ko je u zabludi, neka Milostivi dug da - ali kada takvi dožive da se opomene ostvare, bilo kazna, bilo Smak svijeta, zbilja će saznati ko je u goreм položaju i ko ima pobornika manje. I Allah će pomoći onima koji su na pravom putu...”*¹⁷

Značenje ajeta “Da je On htio sve bi vas uputio...”

Neki ljudi mogu naići na ajet kod kojeg će njegov bespomoćni razum zastati pa ga može sasvim drugačije shvatiti, kao riječi Uzvišenog:

¹⁶ El-E'araf, 186.

¹⁷ Merjem, 75-76.

„Reci: ‘Allah ima potpun dokaz, i da On hoće svima bi na pravi put ukazao!’”¹⁸

ili riječi Uzvišenog:

“A kada bismo htjeli, svakog čovjeka bismo na pravi put uputili, ali Ja sam već istinu rekao: ‘Napuniću zaista džehennem džinovima i ljudima zajedno.’”¹⁹

Oni razumiju da je Allah stvorio ljude za džehennem, a da je druge stvorio za džennet, a zatim je jedne smjestio u džehennem, a druge u džennet, a tome je prethodila Njegova Knjiga! Sve ovo je neznanje, jer značenje ajeta je da je Allah bio u mogućnosti da sve ljude stvori melekima koji ne griješe Allahu u onome što im je naredio, nego čine ono što im se zapovijeda. Međutim, On je - a On slobodno odlučuje i bira - stvorio ljude u drugom obliku ili po drugom modelu koji je prikladan za neispravan ljudski životni put, ali i za pravi put; uveo ih u opće natjecanje ili slobodni izbor.

Džehennem će biti pun loših, a džennet pun uspješnih.

Da, On od početka stvaranja zna šta će biti, ali Njegovo znanje je definitivno povezano sa spasenjem onog ko se spasi i propasti onog koji će propasti.

Neki aspekti Najviše volje

Možda neko može cjepidlačiti, pa reći: „Ništa se nije desilo bez Njegove dozvole!”

Da bismo odgovorili na ovu sumnju, kažemo: Zločinac ode u polje zasijano pšenicom, čiji su klasovi zreli i od kojeg se očekuje mnogo blaga i zapali u njemu vatru. Kada vatra zahvati cijelo polje, on samo rekne: „Vatra se ne bi zapalila da nije bilo kiseonika, kog je Allah

¹⁸ El-En'am, 149.

¹⁹ Es-Sedžda, 13.

stvorio u zraku. Da u zraku nije bilo ovog elementa, polje se ne bi zapalilo. Allah je, dakle, odgovoran za moj zločin, jer sve se desilo Njegovim dopuštenjem!“

Allahova volja je prisutna u svemu, a kada bi nas na neko djelo prisilila ne bismo bili odgovorni, bićemo odgovorni za ono što sami uradimo. Nećemo moći objasniti vezu između sveobuhvatne Allahove volje i između nama date slobode da možemo da se krećemo desno ili lijevo.

Uzimanje tobožnjih dokaza da bi se izbjegla odgovornost je beskorisno. Svaka predaja koja se protivi slobodi ljudske volje u izgradnji ahiretske budućnosti ne treba da zavređuje pažnju. Istine vjere su potvrđene razumom i tradicijom i ne može ih oslabiti hadis krhkog seneda ili onaj koji u tekstu sadrži skrivenu mahanu.

Međutim, koliko god mi veličali ljudsku volju, ne smijemo zaboraviti da se nalazimo na lađi koju more života baca tamo-amo u zavisnosti od plime i oseke i talasi upravljaju lađom, a ne lađa talasima. To znači da treba da zauzmemo određeni stav u odnosu na promjenljive situacije koje nam se dešavaju. Taj stav je naše djelo i za njega ćemo odgovarati.

Što se tiče stanja koja nas okružuju, ona nisu naše djelo nego se iz njih vrši ispit koji odlučuje o našem kraju.

Bakterije, uzročnici bolesti, ispunjavaju zrak, i kada bi svaka zaraza pogađala svoj cilj, čovječanstvo bi bilo uništeno!

U protivnom, šta bi vrijedio odbrambeni mehanizam koji u zasjedi čeka u našim tijelima? Kako bi čuvao? Ili kako bi bio poražen?

Nasljedni hromozomi utječu na tjelesne, duševne i misaone specifičnosti, a kakav je naš udio u njima? To nije prepušteno nama, iako je okvir našeg ispitivanja ograničen! Kada seljak baci na zemlju nekoliko pregršti sjemenki to mu može dati ogromno bogatstvo, može dati određene rezultate, a može i beskorisno nestati. Većina ljudi na ovom svijetu slijedi ovaj tok... Možda možemo biti odlučni, ali ta naša odlučnost može sama od sebe nestati, mogu joj se ispriječiti razne

zapreke koje mogu da je poput vjetra odnesu, jer nije sposobna oduprijeti im se.

Možemo se pokoriti prolaznom poticaju duše koji nas može dovesti do vrha ili srozati u ponor... Čovjek je Allahov rob, a ne božanstvo na zemlji... Allahova volja je bila da ga u posebnom obliku stvori - pa nije neživo biće, nije ni životinja, ali nije ni melek.

Njegova zadaća je da obožava svoga Gospodara i da u tom obožavanju uspije, te da potčini sve ono što ga obeshrabruje i što mu smeta, pa ako uspije biće spašen, a ako ne uspije - propast će! Neće ga spasiti to što će reći: Ja sam neživo biće, nemam slobodne volje..., ili ja sam list kojeg vjetar diže i spušta. Nikako! Ti si čovjek potpuno slobodne volje u svemu onom što čisti ili prlja tvoju dušu, a mudrovanje ne pomaže:

„Ima ljudi koji se o Allahu prepiru bez ikakva znanja i bez ikakva nadahnuća, i bez Knjige svjetilje, hodeći nadmeno da bi s Allahova pula odvrćali, njih na ovom svijetu čeka poniženje, a na onom svijetu daćemo im da iskuse patnju u ognju. Eto to je zbog djela ruku tvojih, jer Allah nije nepravedan prema robovima Svojim.“²⁰

Pokajanje grješnika na Sudnjem danu i znaci tog pokajanja

Kada se život završi duše se vraćaju Stvoritelju i mi ćemo imati dva suprotna izbora. Neko je svoj život proveo trudeći se Allaha radi i boreći se na Njegovu putu, a neko je živio razuzdano i vjerolomno, pa nije Allaha radi nikakvu dužnost obavio. Što se tiče prvih njih će meleki uz svu počast i dobrodošlicu dočekati i reći im:

²⁰ El-Hadždž, 8-10.

„Ne bojte se i ne žalostite se i radujte se džennetu koji vam je obećan.“²¹

Što se drugih tiče njihov doček će biti mračan, obzorje će biti ispunjeno tamom i strahom. Svaki od njih će sresti ono što je prezirao i sigurno će znati da je bio u očitoj zabludi. U tom trenutku će poželjeti nemoguće, poželjet će da se vrati na ovaj svijet po drugi put, kako bi bio na pravom putu.

„Kada nekom od njih smrt dođe on uzvikne: 'Gospodaru moj, povrati me da uradim kakvo dohro u onom što sam ostavio!' Nikada! To su riječi koje će on uzalud govoriti, pred njim će prepreka biti sve do dana kada će oživiljeni biti.“²²

U jednoj drugoj knjizi sam izbrojao oko deset mjesta na kojima su opetovane ove želje, ali daleko od toga; životni ispit ne poznaje popravni, niti drugi krug u kome će besposličar pokušati popraviti ono što je propustio.

Ovo kajanje, kada vrijeme prođe, jednu istinu govori, a to je da nasilnik osjeća da je sam prema sebi nepravedan bio i da je svojim bijednim životom doprinio takvom završetku! On neće pokušati slagati i reći: Bio sam prisiljen na svoje postupke ili preduhitrila me je Knjiga s onim što nisam želio sebi da učinim! Kada bi on pokušao slagati, Allah bi ga učinio nijemim i dao bi da njegovi organi progovore o onom što se dešavalo.

Allah, džellešānuhu, neće nikoga prisiliti da ide putem zla, pa ga kasnije uvesti u džehennem. Ko ovo umišlja on ne poznaje Allaha, džellešānuhu, i tupoglav je.

Na veliku žalost, ima onih koji pripadaju našoj vjeri, a koji to tako zamišljaju i koji to pokušavaju opravdati raznim izmišljotinama koje se rijetko čuju...

²¹ Fussilet, 30.

²² El-Mu'minun, 99-100.

Osvrt na završetak sure El-Mu'minun

Objasnićemo ovdje stanje zalutalih kako ga predstavlja sura El-Mu'minun.

Život nije jedan trenutak, nego duži vremenski period. Neki od tih trenutaka donose sreću, a neki nesreću. Život nije jedno stanje, nego više različitih stanja od kojih neka donose čast, a neka sramotu, ali važan je konačan ishod:

*„Pa kad se u rog puhne, tad rodbinskih veza među njima neće biti i jedni druge neće ništa pitati. Oni čija dobra djela budu teška, oni će želje svoje ostvariti; a oni čija dobra djela budu lahka, oni će posve izgubljeni biti, u džehennemu će vječno boraviti.“*²³

Razmislimo o ovom razgovoru između Gospodara moći i nesretnika zarobljenih u džehennemu:

*“On će im reći: 'Zar vam ajeri Moji nisu kazivani, a vi ste ih poricali?’”*²⁴

A kakav je njihov odgovor bio? Oni nakon ove propale prilike traže drugu u kojoj će možda uspjeti! Oni će reći:

*“Gospodaru naš, naši prohtjevi su od nas bili jači, te smo postali narod zalutali. Gospodaru naš, izbavi nas iz nje; ako bismo ponovo zlo radili, sami bismo sebi nepravdu činili.”*²⁵

Gospodar moći će ih saslušati, a zatim će odgovoriti, onim što otprilike znači: *Na Zemlji se djelovalo, a nije se obračunavalo; dok se ovdje obračuni svode, a ne djeluje se.*

²³ El-Mu'minun, 101-104.

²⁴ El-Mu'minun, 105.

²⁵ El-Mu'minun, 106-107.

Postoji samo jedna prilika zbog koje su poslanici konstantno dolazili upozoravajući da se vrijeme iskoristi. Ali silnici su se uzoholili i u laž druge utjerivali. Allah će im reći:

*“Ostanite u njoj prezreni, i ništa Mi ne govorite! Kada su neki robovi Moji govorili: ‘Gospodaru naš, mi vjerujemo, zato nam oprosti i smiluj nam se, jer Ti si najmilostiviji’, vi ste im se toliko rugali da ste zbog toga na Mene zaboravljali i uvijek ste ih ismijavali.”*²⁶

Ovo je upozorenje na prve dane nasilja kada su prestupnici i nasilnici nasrtali na većinu nemoćnih vjernika, kada su dali da okuse nenasnosnu patnju i kada su im se rugali! Sada su se stanja i prilike izmijenile, tas vage je prevagnuo na stranu dobra i strpljivi su ubrali plodove od onoga što su podnosili i onog u što su ulivali nadu.

Završavajući ovaj razgovor Allah, slavljen neka je On, kaže:

*“Njih sam Ja danas nagradio za ono što su trpjeli; oni su, doista, postigli ono što su željeli.”*²⁷

Zar u ovom razgovoru vidiš nasilje koje je zadesilo kažnjenike? Da li je ijedan od njih bio toliko odvažan da slaže na Allaha i da kaže: Ti si mi propisao, ono što si odredio, a sada me kažnjavaš za ono od čega nisam mogao pobjeći?!

Opći osvrt na hadise o indeterminizmu

Predstavljanje predestinacije na način koji je spomenut u nekim predajama je neispravno. Ne treba da ostavljamo Knjigu našeg Gospodara zbog zabluda i glasina koje duh Kur'ana i njegovi tekstovi odbacuju...

²⁶ El-Mu'minun, 108-110.

²⁷ El-Mu'minun, 111.

Kur'an je kategoričan u tome da su nevjernike rasrdila vlastita djela:

„O vi koji niste vjerovali, danas se ne pravdajte, kažnjavate se samo za ono što ste zaslužili.“²⁸

i kategoričan u tvrdnji da su djela dobrih robova bila uzrok njihovog spasa:

„I njima će se doviknuti: ,Taj džennet ste u nasljedstvo dobili za ono što ste činili.“²⁹

Nema nikakvog argumenta za predestinaciju, niti ima mjesta za prisilu.

Oni koji loše shvataju i loše prenose predaju ne smiju kvariti vedro raspoloženje i čistoću islama.

Dok sam pisao ovaj rad do ruke mi je došlo lijepo djelo prof. Ahmeda Behdžeta, naslovljena sa *El-Mugaffelun*, pa smatram da bi vrijedilo zabilježiti nešto od toga zbog određenog cilja koji će malo kasnije biti jasan: „Ima ljudi koji vole Allaha..., a ima i onih koji preziru istinu. Ime ljudi koji postanu ponizni kada se Allahovo ime spomene, a ima i onih koji osjećaju odvratnost kada je istina u pitanju. Ime ljudi koji vole vjeru i koji vole da među ljudima opće dobro zavlada i da se među njima prošire opće vrijednosti. Ime ljudi koji, zaslijepljeno, vjeru preziru. Oni vole da se među ljudima proširi zlo i razvrat kako bi gladne oči mogle napadati vjeru, kao što muha napada otkriveno meso.

Borba između vjernika i nevjernika je životni zakon. Allah je stvorio ljude koji zaslužuju džennet, a i one koji zaslužuju džehennem. Oni koji uđu u džennet, ući će Njegovom milošću i Njegovim oprostom. Oni koji uđu u džehennem ući će u njega svojom tvrdoglavošću, svojim izborom i potpuno slobodnom voljom. Niko neće moći prosvjedovati protiv Uzvišenog Allaha. Dokaz protiv ljudi je uspostavljen... u njihovoj prirodi i u Allahovim znakovima u svemiru.

²⁸ Et-Tahrim, 7.

²⁹ El-E'araf, 43.

Poznato pravilo kaže da je Allah, džellešanuhu, neovisan o onome što je stvorio, a da sva stvorenja trebaju Njega:

*“O ljudi, vi ste siromasi, vi trebate Allaha, a Allah je neovisan i hvale dostojan.”*³⁰

Mi znamo da štovanje štovatelja ne povećava Njegovu moć, slavljen neka je On, kao što nevjerovanje nevjernika i ateista ni najmanje ne umanjuje Njegovu vlast; vjera koristi ljudima, a Allah od nje nema nikakve koristi. Prakticiranje vjere je dobro za ljude, a ne za nekog drugog. Ovdje često vidimo kako nemarni staju na stranu koja je neprijateljski raspoložena prema vjeri. Oni koji ne haju nizašto opisani su kao oni koji oči imaju, a ne vide; uši imaju, a ne čuju; pamet imaju, a ništa ne shvataju.³¹ Upoređeni su isto tako sa životinjama i kur'anski tekst jasno kazuje da su životinje na boljem putu nego oni:

*„Oni su kao stoka, čak i gori.”*³²

Poslanik bi se rastužio kad bi ga ljudi u laž utjerivali; bio je zapanjen ovim pretjeranim neprijateljstvom i žestinom protivnika. Uzvišeni Allah mu je objasnio da ga ljudi ne smatraju lažnim, nego da nasilnici u Allahove ajete ne vjeruju. Nasilnik je veliki naivčina. On je svojom voljom i svojim izborom odabrao džehennem, a poslije ove, zaista nema veće naivnosti. Nasilnik stiće dunjaluk, a gubi Ahiret, a to je, također, velika naivnost... jer kad se dunjaluk uporedi sa Ahiretom, on biva manji od krila mušice. Molimo Allaha da nas spasi...!

Ova konstatacija je tačna i daje dobar učinak i rezultate. Potvrdili smo je pored jedne druge konstatacije koja našem ummetu samo bolest povećava, a koju je jedan od vaiza spomenuo u temi: Zastrašivanje ljudi Allahom kako bi ostavili poroke. Pogledaj kako ih je zastrašio Allahom! Rekao je: Koliko god dobra uradili, mi svoj kraj ne znamo! Možda ćemo biti stanovnici džehennema, mi to ne znamo...

³⁰ Fatir, 15.

³¹ Ukazivanje na riječi Uzvišenog: Mi smo za džehennem mnoge džinne i ljude stvorili; oni pameti imaju - a njima ne shvaćaju, oni oči imaju - a njima ne vide; oni uši imaju, a njima ne čuju... (El-E'araf, 179)

³² El-E'araf, 179.

Zatim je spomenuo hadise o predestinaciji, koji u stvari služe principu prisile ili šta više, pomažu grješnicima da idu niz strminu do kraja, jer osjećaju izgubljenost volje koja kontrolira dešavanja. Većinu muslimana su obuzele ove lude slutnje, jer su razumjeli da su nagrada i kazna slijepo povučene linije, ili slučajnosti, bez ikakva reda. Mi ćemo razmisliti o riječima Uzvišenog:

“Reci: ‚Ko može spriječiti Allaha da, ako hoće, uništi Mesiha sina Merjemina, i majku njegovu, i sve one koji su na Zemlji...“³³

Ali Allah, Svemoćni, Mudri, Pravedni kaže: Gospodar vaš je sam Sebi propisao da bude milostiv. On ne stvara ljude za džehennem samo zato što želi da ih kazni. Spomenimo jedan dio ovih hadisa. Ima mnogo hadisa o predestinaciji koje po našem mišljenju treba detaljno izučiti kako bi se muslimani oslobodili moralnih i socijalnih poraza koji su ih zadesili u klasičnom i modernom periodu...

„Ebu-Davud prenosi od Ubade b. es-Samita, r.a., da je rekao svome sinu na samrti: ‚Sine moj, nećeš okusiti suštinu imana dok ne shvatiš da ono što te zadesilo, nije te moglo mimoći; a ono što te je mimoišlo, nije te moglo zadesiti. Čuo sam Božijeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: ‚Allah je prvo stvorio pero i rekao mu: ‚Piši!‘ Ono je reklo: ‚Gospodant moj, a šta da pišem?‘ On je rekao: ‚Piši određenje svakoj stvari do Sudnjeg dana!‘ Sine moj, čuo sam Božijeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: ‘Nije od mog ummeta onaj ko umre ne vjerujući u ovo!’”

U drugoj predaji od Et-Tirmizija se navodi sličan hadis. Prof. Muhammed Hamid el-Fekijj je napravio primjedbe hadisu i njegovim prenosiocima, rekavši da u njegovu senedu ima optuženih za izmišljanje hadisa, odbačenih, te slabih prenosilaca čije se prenošenje suprotstavlja predajama pouzdanijih. I pored toga mi smatramo da u tekstu hadisa ima prihvatljivih rečenica koje su u skladu sa lahko shvatljivim i dubljim značenjima Kur'ana i koje se slažu sa ispravnim vjerovanjem, kao: Allah Svojim znanjem sve obuhvata i neće nas zadesiti ništa što

³³ El-Maide, 17.

nam nije propisano i mi smo poslije toga dužni da se borimo za svoju budućnost na Ahiretu, neumorno i nepokolebljivo.

Problem se krije u drugim hadisima koji imaju ispravan sened, s tim što nas njihovi tekstovi čine potištenim. Potražimo za njih neko tumačenje ili neki drugi izlaz. Uzmi npr. hadis Aiše, r.a., koja kaže:

“Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je pozvan na dženazu jednog dječaka, Ensarije. Rekla sam: ‘Božiji Poslaniče, blago li se ovome! Jedan od džennetskih vrabaca, nije znao šta je zlo, niti ga je počinio.’ Tada Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče. *‘I ne samo to, Aiša! Uzvišeni je stvorio stanovnike za džennet; stvorio ih je dok su bili u kičmama svojih očeva. Stvorio je i za džehennem stanovnike i to dok su bili u kičmama svojih očeva!’*”

Uzmimo, na primjer, hadis Sehla b. Sa'da koji prenosi da je Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Čovjek radi djela džehennemlija, a on je, u stvari, stanovnik dženneta; a čovjek može da radi djela ljudi dženneta, a biće, u stvari, stanovnik džehennema.”*

Ili hadis Abdullaha b. Amra koji prenosi da je Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Allah je Svoja stvorenja stvorio u tami, a zatim na njih bacio Svoga nura. Koga zadesi taj nur, on će biti upućen; a koga mimoiđe, biće u zabludi!”*

Zbog toga kažem: Pero se osušilo na znanju Uzvišenog Allaha! Ima mnogo hadisa koji imaju slična značenja, a to je da je čovjeku oduzeta volja, da je on prisiljen Knjigom koja je svemu prethodila i da je njegov trud uzaludan, jer on ne može ništa izmijeniti od onoga što mu je od praiskona zapisano. Je li istina da je čovjekov trud uzaludan?! Zašto onda Uzvišeni Allah o danu Obračuna kaže:

*“Čas oživljenja će sigurno doći, od svakog ga tajim, kad će svaki čovjek prema trudu svome nagrađen ili kažnjen biti.”*³⁴

I zašto kaže:

³⁴ Taha, 15.

“I da je čovjekovo samo ono što sam uradi, i da će se trud njegov sigurno iskazati; i da će prema njemu u potpunosti nagrađen ili kažnjen biti.”³⁵

Uzvišeni Allah traži od čovjeka da potpuno ostvari svoje pravo! Da prizna da je pogriješio gdje nije trebao; da je loše učinio ondje gdje je mogao dobro učiniti. Zato će mu reći:

“Čitaj knjigu svoju, dosta ti je danas to što ćeš svoj račun polagati.”³⁶

Hoće li mu se to reći zato što je prisiljen i nemoćan?! Ili će mu se reći zato što je slobodan i zato što je to sam izabrao?! Vanjski smisao prisile u svim ovim hadisima je kod islamskih znanstvenika - neprihvatljiv!

Pred nama su dvije mogućnosti: pronaći lahko shvatljivo i prihvatljivo tumačenje ovih vanjskih smislova prisile; ili svrstati ih u hadise koji imaju skrivenu mahanu koja im umanjuje stepen ispravnosti; a navoditi ih na polju vaspitanja i obrazovanja nije dozvoljeno.

Uspio sam s malo truda otkloniti sumnju prisile od mnogih predaja! Ali nisam uspio popraviti pamet onima koji žele sav islam svesti na nejasne hadise, kod kojih se vrlo lahko mogu uočiti skrivene mahane, a Allah - slavljen neka je On - kaže o narodima koje je osudio na propast:

“i poslanici su im donosili jasne dokaze, Allah im nije učinio nepravdu, sami su sebi nepravdu nanijeli. Oni koji su zlo činili završiće najužasnijom patnjom...”³⁷

Allah patnjom kažnjava one koji zlo čine, i to je Njegova pravda. Da hoće, On bi oprostio, to je Njegovo pravo. Ali On ne čini nasilje, ni koliko trun...Čudno je Njemu pripisati prisilu, a zatim reći da On neće biti pitan za Svoje postupke.

³⁵ En-Nedžm, 39-41.

³⁶ El-Isra, 14.

³⁷ Er-Rum, 9-10.

Oni koji pogrešno razumijevaju i koji nepravedno sude ne treba da svoju misaonu deformiranost svaljuju na Allahovu vjeru...

Allah je jedini pomagač, On nam je dovoljan i divan li je On oslonac!!!

ZAVRŠETAK

(oslabljivanje kur'anske misli je zločin)

Zlatni lanac prenosilaca ne opravdava problematični tekst

Metod na kojeg me je Allah, džellešānuhu, uputio, a vječna hvala neka je Njemu, jeste da upoznajem ljude kroz istinu, a ne da upoznajem istinu kroz ljude, te sa dubokim promišljanjem gledam na ono što je rečeno, a ne da sa strahopoštovanjem gledam na onog ko je to rekao!

Stizanje istini zahtijeva oštroumnosti, isto onoliko koliko traži iskrenosti, stoga Allah, džellešānuhu, daruje onog ko Ga spozna dvostrukom nagradom, a jednom onog ko je pogriješio, a žudio je da Ga spozna. Pojedinci smatraju da bilo kakva greška mudžtehida predstavlja prestanak njegova rada i uništenje njegove ličnosti, što je veliko neznanje.

Kako su samo brojne grješke u koje su upali mudžtehide velikih pravnih škola. Njihova znanstvena zgrada je izuzetno visoka i dobro koje je proizašlo od njih je obilno, te im sitne praške ne mogu škoditi, niti greške štetu nanijeti. Praznoglavi među nama teže reći da su veliki imami bezgrješni, a mi ne znamo u našoj historiji ikog bezgrješnog, sem Muhammeda, sina Abdullahova, nosioca posljednjeg poslanstva...

Stavljao sam kritiku na predaje, čak i na one iz vjerodostojnih zbirki kada bih vidio da se dotiču suštinskih stvari naše vjere, a da otvaraju opasne zasune iz kojih može doći neprijatelj. Ovim nisam namjeravao da iznalazim mahane ili da nekog omalovažim, niti da podignem sebi ugled poglavito ne na dan kada neće koristiti, ni imetak, niti sinovi osim onom ko pred Allaha dođe čista srca. Moj savjet je bio radi Allaha i Njegova Poslanika i interesa vjere, a čast mi je doprinijeti joj i odbraniti je.

U tom smislu je moje suprotstavljanje predaji ili mišljenju štićenika Abdullaha b. Omera, u dva vrlo osjetljiva slučaja, jedan se odnosi na porodicu, a drugi na misionarstvo, odnosno na državu.

Vidio sam uglednog tabi'ina kako se s njima upleo u vrlo nezgodnu, zastrašujuću zamku i šutnji nije bilo mjesta.

Svi mi učimo Allahove riječi:

„Žene vaše su njive vaše, prilazite njivama vašim kako hoćete...”¹

Pod njivom se misli na mjesto sijanja, ništa drugo. Svi oni koji poznaju jezik Objave ne mogu reći drugačije.

Međutim, u vjerodostojnu zbirku je uvršteno loše mišljenje onih koji nisu temeljito proučili sam tekst, a u kojem se kaže da se čovjek ne mora ograničavati samo na to kod svoje supruge!

Objektivno sam razmatrao ovu neumjesnu predaju, pa uvidjeh da ona ponižava čiste žene, a čini zadovoljstvo nastranim muškarcima, mijenja kriterije prirodnosti i otvara nova vrata sidi i uopće se nisam kolebao da je odbacim, rekavši: I dobar konj posrne!

Nafi', Allah oprostio i njemu i nama, ovim svojim mišljenjem ili predajom se suprotstavlja kur'anskim argumentima, drugim hadisima koje navode drugi prenosioci, te prirodi ljudskoj i plemenitih životinja...

Ljudi u našem dobu jedva pročitaju ono što sam napisao, a odmah ustaju da se protive i da me napadaju, a ja to ne želim!

Dođe mi u misao da je pomenuto znanstveno pitanje obuhvatila gusta magla i nije istraživano i nije spominjan Allahov propis o njemu, tako da mi se čini da je namjera bila da se on zaboravi!

Povici koji su se čuli govorili su: „Zar se ti suprotstavljaš Nafi'u, o... Zar sumnjaš u zlatni lanac, o... Zar poričeš Vjerovjesnikov sunnet, o... itd.“

¹ El-Bekara, 223.

To protivljenje se pretvorilo u lavež čiji se odjek čuo sa svih strana, sjetih se tada riječi pjesnika:

*...plemeniti na kog se okomiše mnogobrojni vuci
i ne snade se tako da ga u potpunosti opkoliše...*

Rekoh: Neminovno je otkriti znanstvenu činjenicu koja je skoro zakrivena ovom halabukom da bi i ljudi i žene shvatili da je ono što pripovijeda Nafi' neispravno i da ne mogu štetu vjeri nanositi ni slijepi entuzijasti, šticećenici uglednih ljudi.

Kažemo da tjelesni nagon, doista, nije odvratno šejtansko djelo ako se ispolji u legalnim okvirima, odnosno braku i on se može razumski i tradicijski, upotpuniti samo između čovjeka i žene, a što je izvan toga smatra se ogavnim i odbačenim. Idolopoklonička i ateistička društva proširuju okvire strasti i ne zaustavljaju se kod pomenutog. Već smo to primijetili u drevnim, ali i savremenim džahilijjskim sredinama. Razvijaju se neprirodni odnosi koji ne produžavaju vrstu, ili ako je produže biće to pokvarenjaci i zlikovci, kao što Uzvišeni kaže:

“U plodnom predjelu raste bilje voljom Gospodara njegova, a u neplodnom, tek s mukom...”²

Arapski idolopoklonici bili su umjetnici u gašenju svoje tjelesne žeđi. Danas im sličje Evropljani i Amerikanci koji iz kruga dozvoljenog i legalnog, prelaze u drugi, pun zaraze i niskosti.

Kada Kur'ani-kerim pripovijeda o Lutu, alejhis-selam, narodu navodi tačne opise: pretjerivanje, neprijateljstvo, neznanje, grijeh, smutnja i drugo što se odnosi na ova mračna značenja...

Primijetih da je većina toga objavljeno Kur'anom još u Mekki da bi se iščupali zli porivi i opomenuli svršetkom onih koji su uništeni:

“Zašto vi, mimo sav svijet, sa muškarcima općite, a žene vaše, koje je za vas Gospodar vaš stvorio, ostavljate? Vi ste ljudi koji svaku granicu zla, prelazite...”³

² El-E'araf, 58.

³ Eš-Šu'ara, 165-166.

Zatim su u Medini zakoni porodice počeli uspostavljati čisto, idealno društvo. Kur'ani-kerim pojašnjava da je žena smiraj svome mužu i vrelo koje preljeva ljubavlju i milošću, te da veza između njih dvoje dostiže stepen miješanja:

“...one su odjeća vaša, a vi ste odjeća njihova...”⁴

I da nije cilj razvoj bilo kakvog potomstva koje će očuvati vrstu, nego odgoj dobrog potomstva koje će život poboljšati i kvantitativno i kvalitativno, stoga nema mjesta za devijacije, neprijateljstvo i smutnju. I nikada neće biti dopušteno da muž omalovažava svoju ženu čineći s njom ono što ne dolikuje.

Od Abdullaha b. Amra se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“To je blaži vid homoseksualizma”*, tj. da muž opći sa svojom ženom preko analnog otvora.

Od Omera b. el-Hattaba se prenosi da je Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Stidite se, a Allah se ne stidi istine, i ne općite sa ženama preko analnog otvora!”*

Džabir b. Abdillah prenosi da je Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Stidite se, a Allah se ne stidi istine! Nije dozvoljeno vaše općenje sa ženama u njihovu utrobu, tj. mimo mjesta oplodavanja.”*

Pričao mi je moj povjerljivi prijatelj da je neka razvedena studentica tražila od njega da je sasluša dalje od svojih kolegica! Reče mi: “Bila je jako srdita, uzbuđena, pitala me je da li može staviti jedan uvjet pri sklapanju braka koji bi zaštitio njenu čast. Pitah je koji je to uvjet, a ona tada obori glavu i glas joj zadrhta: „Mi smo ljudi” - reče - “nismo životinje”, utiša kazivanje i postidi se da ga završi, ali je on uvidio da je muž koji ju je pustio ili od koga se ona razvela, bio nastran!

U životinjskom svijetu ženka negoduje, nakon što bude oplodena, da joj pristupa mužjak, jer se oplodnja koja je bila cilj - postigla.

⁴ El-Bekara,187.

Dočim je veza kod čovjeka još čistija i ljepša, jer je spoj supružnika u porodičnoj postelji produžetak traženog smiraja i uzajamne ljubavi. Želim da muslimani uvide krajnju mudrost braka, pa da oba supružnika budu zalag za sreću drugog, a to se može ostvariti jedino legalnim načinom.

Doista tražim od žene s kojom muž opći na neprirodan način da ga izgrdi i ukori. Ibn Tejmije je to smatrao dovoljnim razlogom da kadija donese odluku o raskidu bračne veze.

Zbog svega izrečenog odbacujemo predaju Nafi'a, Allah i njemu i nama oprostio, iako mu daju za pravo oni koji ne shvataju.

Islam je stavljen na kušnju neprijateljima izvana koji mu oduzimaju teritorije, kao što je iskušavan i neprijateljima iznutra koji zamagljuju njegove istine. Dešava se da je unutarnji neprijatelj štetniji od vanjskog. Primijetio sam brojne predaje koje uopće ne zaslužuju da postoje. Uprkos tome toliko su propagirane da su konkurisale i na štampu. Razlog ove anarhije jeste nemar pravovjernih i njihovo povodenje za pretpostavkama.

Lažni slučaj Garanik nisu podmetnuli orijentalisti, nego naši ljudi koji su izgubili savjest i bogobožnost. Kao i laž da je Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čeznuo za svojom tetičnom Zejnebom nakon što ju je Zejd b. Haris oženio. To je potvora koja je dostigla vrhunac neosnovanosti i apsurdnosti, a uprkos tome ima onih koji je prenose.

Od davnina kritičari, znanstvenici islama štitili su istinu i udaljavali od nje devijante i one koji se za hirovima svojim povode. Bez kolebanja sam odbacio razmišljanja pojedinaca da je Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napadao neprijatelja bez poziva u vjeru, da ih je na prepad uzimao, pa ubijeni ne zna zbog čega je ubijen?! Niti ranjeni zbog čega je povrijeđen?!

Islam je po svojoj prirodi, vjera poziva. Ona ti kaže: ...poduči se i uči druge..., zadovolji sebe, ali i druge; prenosi istinu i obznani njeno svjetlo da bi i drugi mogli ići njenim zracima:

„I neka među vama bude onih koji će na dobro pozivati...”⁵

Dostavljanje istine mora biti jasno, da jasnoća iz tvojih pređe u prsa tvog slušatelja i da u prezentiranju jasnoće i shvatanju budete ravnopravni. Ovo je ono što podrazumijevaju slijedeći ajeti:

“Reci. ‘Meni se objavljuje da je vaš Bog - jedan Bog zato se samo Njemu klanjajte! I ako oni leđa okrenete, ti reci: Ja sam vas sve, bez razlike, opomenuo, a ne znam da li je blizu ili daleko ono čime vam se prijeti...”⁶

Put Allahove jednoće (*tevhida*) je bio i ostao težak, čovjek se ušutkava kada govori o njemu, ratovi izbijaju zbog njegova prava u životu. Muslimanima je naređeno da njihovo pozivanje u islam prije sukoba, hvatanja u koštac sa neprijateljem, bude posljednje što otklanja isprike za neotpočinjanje borbe!

Oni pozivaše, a suprotstaviše im se smutljivci, a evo ih sada ponovo prije rata pozivaju ih da bi im se odazvao onaj ko će dalje prenositi istinu i mir. Nakon ovoga odgovornost prelazi na idolopoklonike i neprijateljstvo ostaje samo prema nasilnicima, kao što to reče pouzdani Poslanik.

Da li je onda istina da je pozivanje u islam bilo samo u početku, a kasnije je dokinuto, kao što je to razumio Nafi', štićenik Abdullaha b. Omera?

Ovo razumijevanje je suprotno Kur'anu, sunnetu i historijskim činjenicama! Pročitajmo ovaj hadis kojeg bilježi Muslim i drugi od Burejde, r.a., u kome se kaže: “Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi postavio zapovjednika nad vojskom ili vojnomo, oporučio bi posebno njemu bogobojaznost, a muslimanima koji su uz njega dobro, a zatim bi rekao: ‘*Borite se u Božije ime na Božijem putu, ubijajte one koji poriču Allaha. Borite se i ne utajujte plijen i ne izdajite se. Ne masakrirajte i djecu ne ubijajte! Kada sretnoš svoje neprijatelje, idolopoklonike pozovi ih trome! Ako ti se odazovu, prihvati to i pusti ih:*

⁵ Ali Imran, 104.

⁶ El-Enbija, 108-109.

Pozovi ih u islam! Ako ti se odazovu, prihvati njihove izjave i pusti ih, zatim ih pozovi da iz svojih prede u muhadžirske domove. Obavijesti ih da ako to učine imaju ista prava i dužnosti, kao i ostali muhadžiri. Ako odbiju da pređu iz svojih domova izvijesti ih da će biti kao beduini muslimani i da će se nad njima provoditi Allahovi propisi kao i nad ostalim pravovjernim. A ako to odbiju tražite od njih glavarinu (džizju), ako te poslušaju, primi je od njih i pusti ih, a ako odbiju zatraži Allahovu potporu protiv njih i bori se...’’

Ono što prvenstveno skreće pažnju na sebe, jeste da je ovaj hadis izrečen u posljednjim danima Poslanikova života! Jer se u njemu spominje glavarina, a glavarina je postala poznata u šerijatu, tek po objavi sure et-Tevbe, a ova sura je objavljena na kraju devete godine po Hidžri, odnosno, otprilike, na godinu dana prije smrti Božijeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Ovo historijsko istraživanje znači da je poziv postojao u početku, kao i na kraju poslaničkog života i da je shvatanje o njegovu dokidanju - neosnovano, te da je Nafi', Allah mu oprostio, ovo pogrešno razumio.

Ibn Hišam, kada spominje u svojoj *Siri* da je plemenu Benu Mustalik dostavljen poziv, je dostojniji povjerenja, a on kaže kada su oni dobili poziv pa su odlučili da ga odbiju i ostali su pri svome pripremajući se za borbu. Zatim su iznenađeni napadom koji je uništio njihove pripreme i razbio njihovo zajedništvo.

Međutim, cijela ova stvar zahtijeva razjašnjenje; muslimani su i nakon devetnaest godina od početka Objave smatrani ustanicima protiv zakona! Mnogobošci su osjećali odvratnost prema vjerovanju u Allahovu jednoću i svim sredstvima su napadali koliko su mogli!

Iako im je ugovor na Hudejbiji priznao fizičko i kulturno postojanje, ubrzo nakon toga Kurejšije ga izigravaju i arapski poluotok se vraća u svoj prvotni kolosijek vezanosti za idolopoklonstvo i robovanja samo kipovima. Ova obznana koju smo stavili pred oči mnogobošcima, a sastoji se u iskazu: *Vama vaša, a meni moja vjera...*, je ostavljena po strani i obješena je, a muslimani su među svim

stanovnicima Zemlje najpotrebniji da odbrane svoje živote i uspostave državu koja će štititi njihovo vjerovanje i njihove principe, i usprotive se idolopoklonstvu uprkos poštovanja vjerskih sloboda.

I kažem kako noć liči na juče to je zabrana nama da živimo islam kako mi želimo...

Da ostavimo ovu tužnu činjenicu da bismo spomenuli drugu predaju iz koje će čitaoci uvidjeti moral Božijeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i jačinu njegove želje da ne dođe do krvoprolića, te njegovo odbacivanje kazivanja o *Napadu bez upozorenja* kojeg su pogrešno predložili neki prenosioci.

Ebu Davud prenosi od El-Haris b. Muslima, a ovaj od svog oca da je rekao: "Poslao nas je Božiji Poslanik u vojni pohod, pa kad smo došli do mjesta sukoba potaknuo sam svoga konja pa sam pretekao svoje drugove, a stanovnici tog kraja su me dočekali sa zvonjavom! Rekao sam im: 'Izgovorite La ilahe illallah bićete spašeni, pa su oni izgovorili. Moji su me drugovi zbog toga ukorili rekavši da sam ih tako ostavio bez plijena.'⁷ Kada smo stigli Božijem Poslaniku, obavijestili su ga o onom što sam uradio, pa me on zovnu. Prikaza mi lijepim ono što sam učinio, a zatim mi reče: '*Doista je Uzvišeni Allah tebi već upisao za svakog njihovog čovjeka toliko i toliko nagrade...*' I još reče. '*Ja ću ti napisati oporuku*', pa je to učinio, zapečatio i uručio mi je!"

Muhammed, alejhis-selam, je toliko častan da ne napada ljude iznenada, a onima koji čitaju hadise dužnost je da ih promisle i da prostudiraju okolnosti, historijske činjenice i stanja.

Već sam rekao i još uvijek govorim, nema sunneta bez fikha.

Doista, kroz razumijevanje Kur'ana saznajemo metode poziva u vjeru izlaganjem i ubjeđivanjem. Studiranjem historije uviđamo da su idolopoklonici tvrdoglavo osporavali istinu do posljednje iskre života, te da je mnogoboštvo do posljednjeg svog vođe Muselejme,

⁷ Nijedno vrijeme nije bilo bez onih koji traže plijen, a njima su objavljene slijedeće Allahove riječi: O vjernici, kada u boj krenete, na Allahovu putu, sve dabo ispitajte i onome ko vam nazove selam ne recite: "Ti nisi vjernik! - kako biste se domogli ovozemaljskih dobara..." (En-Nisa, 94.)

omalovažavalo Kur'an, zamagljivalo pravi put i nije bilo drugog načina do sablje. I nismo mi ti koji su doveli do nereda na Zemlji i dozvolili prolijevanje ljudske krvi.

Oni koji razumijevaju Poslanikovu biografiju, historiju općenito i etiku znaju da je poziv u islam obaveza i niko je ne može dokinuti, te da je ovaj poziv općenit i ne ograničava ga ni mjesto ni vrijeme, te da je on posebno aktuelan prije izbijanja rata. Već smo u nekim drugim nasim djelima objasnili uzroke ratovanja, te da je ono kako odbrana činjenica i prava, isto tako i osiguranje puta poziva od smutljivaca i njihovih pomagača.

Pojasnimo! Ja izlažem ljudima ono što posjedujem, uljudno i blago, a ako neko meni kaže: „Kloni me se. Ne želim da te slušam, a nisam ti neprijatelj, a ni prijatelj. Idi drugom i mene se ne tiče šta ćeš s njim uraditi ili šta će on s tobom uraditi...”

Ja ću tada, ostavljajući ovakvu situaciju i ne razmišljajući o mogućem izazivanju neprijatnosti, izvršiti Božije riječi:

“Ako vas takvi ostave na miru i ne napadaju vas, i ako vam ponude mir, onda vam Allah ne daje nikakva prava protiv njih...”⁸

Da li su Vizantinci koji su zaposjeli Egipat, Siriju i povelili svoju vojsku na Hidžaz ovakvi?! Ne, oni su došli u naše zemlje kao ratnici i nastanili se u njima kao agresori. Svojim riječima, postupcima i ponašanjem su bili izvor zablude i smutnje, stoga je nužno osloboditi zemlju od njih i vratiti ih odakle su i došli. I ostaviti narode nakon toga slobodnim, ako hoće da prigrle islam ili ne; uz učestvovanje u uspostavljanju oružane odbrane zemlje koja je bila zaposjednuta, a zatim ju je oslobodio islam.

Da li su Perzijanci išta bolji od Vizantinaca? Nimalo. Kisra je izdao naredbu da se Muhammed, alejhis-salam, uhapsi nakon što je pocijepao njegovo pismo! Njegovi simpatizeri su zauzeli Irak. Njegov

⁸ En-Nisa, 90.

stav je bio kategoričan u odbijanju poziva i pozivatelja u vjeru. Njega nije dozvoljeno pustiti. To su prvenstveni razlozi osvajanja!

Pravedne halife, namjesnici i vojskovođe su težile da ne počinju sa borbom dok ne upute jasan, kategoričan i promišljen poziv.

Evo nekoliko događaja iz života ashaba koje, nažalost, zaboravljaju oni koji zagovaraju selefizam, koji smatraju istinitim da je Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napadao iznenada. Ili da je poziv u vjeru postojao, a zatim je ukinut, kao što se prevario Nafi', štićenik Abdullaha b. Omera.

U djelu *Hajatus-sahabe* pod naslovom Poziv ashaba Allahu i Njegovu Poslaniku u borbi, za vrijeme Ebu Bekra i oporuka Ebu Bekra vojskovođama o tome, navodi se slijedeće:

El-Bejheki (IX, str. 85) i Ibn Asakir bilježe od Seida b. el-Musejjeba da je Ebu Bekr, r.a., za zapovjednike vojskom kada ju je poslao na Siriju postavio: Jezid b. Ebi Sufjana, Amr b. el-Asa i Šurahbila b. Hasenu.

Kada su uzjahali Ebu Bekr je pješke išao uz zapovjednike svoje vojske i oporučivao im tako da su došli do mjesta Senijjetul-veda, pa oni rekoše. „Zamjeniče Božijeg Poslanik! Ti pješačiš, a mi jašemo!“ On na to reče: „Ja računam da su ovi moji koraci na Božijem putu.“ Zatim im je počeo oporučivati, rekavši: “Naređujem vam bogobožnost, borite se na Božijem putu! Ubijajte one koji poriču Allaha, a Allah će potpomoći Svoju vjeru. Nemojte utajivati ratni plijen. Ne izdajte i ne napuštajte jedan drugog. Ne činite nered na Zemlji i ne oglašujte se o ono što vam je naređeno. Kada se, ako Bog da, susretnete sa idolopoklonicima pozovite ih trome. Ako pristanu, prihvatite ih i dignite ruke od njih. Pozovite ih u islam. Ako vam se odazovu, prihvatite to od njih i pustite ih. Zatim ih pozovite da pređu iz svojih u muhadžirske domove, pa ako to učine izvijestite ih da imaju ista prava i dužnosti kao muhadžiri. Ako oni uđu u islam, a izaberu svoje nad muhadžirskim domovima recite im da će biti kao beduini muslimani i da će se nad njimn provoditi Allahovi propisi kao i nad ostalim pravovjernim i da nemaju učešća u *fej'u*, niti u *ganimi* (vrste ratnog

plijena prim.prev.) dok se ne budu borili uz muslimane. A ako odbiju da prihvate islam pozovite ih davanju glavarine (*džizje*). Ako te poslušaju, primi je od njih i okanite ih se, a ako i to odbiju zamolite Allaha za potporu protiv njih i ubijajte ih, ako to Allah htjedne. Ne uništavajte palme! Ne palite ih. Ne ubijajte ranjene i ne uništavajte plodove. Ne kršite prisegu i ne ubijajte djecu, starce i žene. Naći ćete ljude koji su se potpuno posvetili bogoslužju. Ne dirajte ih, niti ono čemu su se posvetili.“

U vrijeme Omera b. el-Hattaba, kada smo osvajali Perziju navodi se ovaj slučaj pod naslovom: *Trodnevni poziv Selman el-Farisija na dan Bijele tvrđave*.

Ebu Nuajm u djelu *El-Hilje* (I, str. 189.) bilježi od Et-Tabahterija da je muslimanska vojska, koju je predvodio Selman el-Farisi, r.a., opsjedala jednu od perzijskih tvrđava, pa su rekli: “Ebu Abdillah, hoćemo li navaliti na njih?”

“Pustite me da ih pozovem, kao što sam čuo Božijeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ih poziva u islam” - reče on. Pa im se obrati slijedećim riječima: „Ja sam od vas, Perzijanac! Vidjeste li da me Arapi poslušase. Ako primite islam, vi imate prava kao i mi, ali iste i obaveze. A ako odbijete i želite samo svoju vjeru, ostavićemo vas u njoj i dawaćete nam glavarinu, poslušno i smjerno.“ A zatim im je govorio perzijskim... „i vi tada biste u nezahvalnom položaju. Ako odbijete, u svakom slučaju suprotstaviti ćemo vam se.“

Oni tada rekoše: „Nismo mi ti koji će vjerovati, niti smo mi ti koji će davati glavarinu. Ne, nego ćemo se boriti!“

Rekoše: „Ebu-Abdillah, hoćemo li navaliti na njih?“

On reče: „Ne, pa ih je pozivao tri dana slično ovome, a zatim je rekao: „Navalite na njih, pa su navalili i osvojili tu utvrdu.“

Ovo, također, bilježi Ahmed u svom *Musnedu*, a El-Hakim u *El-Mustedreku*, kao što se navodi u djelu *Nasbu r-raje...* (III, str. 378.). U ovoj predaji se kaže: „Kada su se našli u četvrtom danu, naredio je ljudima pa su rano došli do nje i osvojili je.“

Bilježi je i Ibn Ebi Šejbe, kao što se navodi u djelu *El-Kenz...* (11, str. 298.). Navodi je, također, Ibn Džerir (IV, str. 173.) od Ebu et-Tabahterija da je rekao: „Vođa nmslimana je bio Selman el-Farisi, a muslimani su ga već smatrali upućivačem stanovnika Perzije.“

Atije kaže: „Već su mu rekli da pozove u vjeru stanovnike Behure Sibra, a također i na dan Bijele tvrđave pa ih je pozivao tri dana,“ a zatim navodi hadis po smislu o pozivanju Selmana, r.a.

Toliko o ovome, a predaje o pozivu u islam prije borbe su mnogobrojne, kako iz vremena Božijeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tako i iz vremena ashaba, r.a.

Zaborav Nafi'a, Allah oprostio i nama i njemu, ove činjenice je možda posrtaj najboljeg. Sav prijekor neka je na one koji slijede njegovu grješku i protive se istini nakon što se ona objasni.

A ja ne znam za čiji račun to čine? Neke neznalice šire vijest da je najbolji pozivatelj napadao ljude iznenada bez ikakvog poziva ili upute u vjeru, te da je poziv u vjeru postojao jedno izvjesno vrijeme, a zatim je iščeznuo'?!

*Ne mogu neprijatelji učiniti nezalici
onoliko koliko može ona sama sebi...*

**Šerijatski pravnik sa znanstvenikom hadisa utvrđuje
istinitost Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem,
hadisa: Čovjek neće biti pitan zašto fizički maltretira ženu**

Istinite osvjetljavajuće riječi izviru iz čistih upućivačkih duša i one su prvo što se traži u ostavštini vjerovjesnika. Jedino, pak, pouzdano iz ove dragocjene ostavštine jeste ono što je nama ostavio Muhammed, alejhis-selam, u Knjizi i svome sunnetu.

Kur'an prkosi ljudima i džinnima da donesu nešto slično njemu. I od kada je objavljen do današnjeg dana, i do dana kada će se izmijeniti

i nebesa i Zemlja on se čuva Allahovim nadzorom i za njega se ne može vezati nikakva sumnja, niti se devijacija može pretpostaviti, niti tražitelji istine mogu biti neovisni o njegovim jasnim dokazima.

Najsažetije što se o sunnetu može reći jeste da je on objava Objave ili glavnja svjetlosti mudre Opomene.

Muhamedu, alejhis-selam, je dat jezgrovit govor. Njegove upute nadiru iz izvora uzavrelog uputom, punog dobra i neka je slavljen Onaj Koji stvori Muhammeda, alejhis-selam! On je bio izuzetan čovjek koji je štitio vjerovanje, idejno i praktično; živio ga, osobnim životom i upućujući druge; na njegovim principima uspostavio društvo i državu. S njegovim imenom začeo civilizaciju u koju netremice gledaju i Istok i Zapad. Njegove žestine se plaše agresori i anarhisti.

Islamska kultura počiva istovremeno i na Kur'anu i na sunnetu. Šejtani su izgubili nadu da će izmijeniti Knjigu, ali to pokušavaju postići sa sunnetom. Međutim, islamski znanstveni kritičari su odbili ove napade i proveli karavan islama pouzdano u trenucima kada je Objava prestala i donošenje uputa okončano.

Objavom, jer je tako Allah htio, čuvamo islam. I nikada Zemlja neće biti bez onog koji će argumentirano pozivati ka Allahu...

Ja ne znam nijednog znanstvenika islama koji je omalovažio mjesto Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, sunneta i koji je dozvolio da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nešto kaže, a da on radi suprotno tome. Ne, nego je to put ka nevjerstvu. Rasprave koje su se desile među islamskim znanstvenicima o marginalnim pitanjima se svode na to da li je Božiji poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao dotični hadis ili ne...

Ti možeš reći da je terminologija hadisa čvrsto ustanovljena i u njoj su sasma jasni uvjeti prihvatljivosti, odnosno odbacivanja različitih predaja. Mi kažemo da si u pravu, i da mi to, u stvari, samo želimo sprovesti, i ništa više. Doista mi prihvatamo ono što su postavili naši prvi imami i ne razmišljamo o razboritosti toga. Jedino na što obraćamo pažnju jesu skrivene mahane i nepravilnosti u tekstovima hadisa zbog kojih su intervenirali šerijatski pravници i znanstvenici hadisa. Oni su

revnosno to činili u prošlosti, a danas postoje razlozi koji zahtijevaju još veće istraživanje i ispitivanje.

Znam da pojedince obuzme strah od ovih riječi, ali moje iskustvo na polju misionarstva tjera me da ovo podrobnije objasnim. U danima poraza muslimana koji nas brinu, i kada su islamu pripisani, nedostaci kakve je neprijatelj htio, slušao sam hatiba kako prenosi ovaj hadis: „Čovjek neće biti pitan zbog čega je fizički maltretirao svoju ženu.“

Rekoh mu: „Našu vjeru opužuju da je ona protiv prava čovjeka, a naročito protiv dostojanstva žene! Šta te je navelo da citiraš hadis koji kaže da čovjek može da tuče ženu kako hoće i da neće biti pitan za ono što čini! A ti znaš da je smisao ovoga odbačen i Kur'anom i sunnetom!“

Reče: „Ja sam prenio vjerodostojan hadis.“

Upitah ga: „Da li znaš napamet hadis iz Muslimovog Sahiha: *„Vratiće se na Sudnjem danu pravo, zasigurno, onima kome pripada, pa će se čak namiriti pravo šukave ovce od rogata.“* Zar istučena žena ima manje prava kod Allaha, džellešanuhu, od nabodene ovce?“

Žene od hazreti Have do danas zaslužuju oprez i odgajanje. U hadisu se navodi: *“Da nije Have, žena svog muža nikad ne bi izdala.”*

Hava nije izdala Adema, alejhis-selam, i nije ga ona navela da pojede plod zabranjenog drveta, to je jedna od podvala Tore. Kur'an je jasan i izričit da je Adem alejhis-selam, taj koji je zgriješio svome Gospodaru! Ali vi niste na nivou Kur'ani-kerima i prenosite predaje koje stoje na putu hoda islamskog poziva!

Zašto čovjek neće biti pitan zbog čega je tukao svoju ženu? Zar mi odgajamo naše kćeri da odu muškarcima koji će ih šamarati ili na drugi način uznemiravati, bez odgovornosti, kako na ovom, tako i na budućem svijetu? Kojim to vi govorom govorite?!

“Allah neće nikome ni trunku nepravde učiniti.”⁹

⁹ En-Nisa, 40.

“...onaj ko radi zlo biće kažnjen za to i neće naći osim Allaha, ni zaštitnika, ni pomagača...”¹⁰

To je na Ahiretu, a pravo je žena na ovom svijetu da se požali svojoj porodici na ono što joj se dešava ili pomiritelju koji je predstavlja ili Šerijatskom sudiji čija je dužnost da pozove na odgovornost njenog muža!

Nakon toga ona ima pravo da traži rastavu ili jednostrani raskid bračne veze zbog nanošenja Štete.

Doista ti, govorniče u ime islama, odbijaš ljude od njega ovim hadisima!

Ostrvo varalica dedžala

Evo nam drugog slučaja, vaiza koji voli hikaje i moli ljude da čuju neobičnosti koje je on pograbio...

On kaže: „Dedžal se, doista, nalazi na jednom ostrvu u Sirijskom ili Jemenskom moru, okovan i vidio ga je Temim ed-Dari, nakon što je potopljen brod u kojeg se ukrcao on i njegovi prijatelji. Razgovarali su s njim i uskoro će se osloboditi...”

O tome je pripovijedala Fatima b. Kajs u podužem diskursu.

Reče mi student koji je slušao to predavanje: „Da li je moguće da otputujemo do ovog ostrva da bismo vidjeli Dedžala.“ Odgovorih mu protupitanjem: „Šta bi dobio njegovim viđenjem?“ Dedžali su mnogobrojni. Ako se zaštitiš istinom, spasio si se od njih i od onog najvećeg kada se oslobodi...”

Upita me ponovno: „Zar niko nije posjetio ovo ostrvo nakon Temim ed-Darija?“

¹⁰ En-Nisa, 123.

Uvidio sam da je bolje da zašutim i odvratim studenta spretno od pomenute teme...

Vizantijska, arapska, turska i krstaška flota prokrstarile su Sredozemnim i Crvenim morem od desetog stoljeća i nisu vidjele ovaj otok. U ovom našem stoljeću doprlo se do svakog pedlja i na kopnu i na moru i napravljeni snimci putem sonde najvećih okeanskih dubina! Pa gdje se onda nalazi ovaj otok?!

Na kraju se sjećam riječi Omera b. el-Hattaba kada odbacuje govor Fatime b. Kajs o izdržavanju žene tri puta razvedene. On kaže: „Nećemo ostaviti Knjigu našeg Gospodara i sunnet našeg Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, zarad govora jedne žene za koji ne znamo da li ga je ispravno zapamtila ili ne?“

A ja kažem: „Nećemo se suprotstavljati Knjizi našeg Gospodara, niti sunnetu našeg Vjerovjesnika zbog obmane govorom, makar i časne osobe o ovom drugom pitanju...“

Nužno je da hodiš u karavanu Kur'ana i sunneta bez zaokreta...

Žena nema udjela u nastajanju muškog ili ženskog djeteta

A zatim posljednji slučaj. Pouzdano je utvrđeno da dijete u utrobi majke nastaje od jednog spermatozoida koji proдре u jajnu ćeliju žene. Ovaj jedini spermatozoid je kao stotine miliona sličnih koji plivaju u obilnoj tekućini.

Kada stigne počinje svoju prvu fazu ljudskog života. On je taj iz kojeg se razvija muško ili žensko. Tekućina žene u ovome nema udjela, nego znanstvenici medicine kažu: „Voda koja ovlažava matericu kod spolnog općenja zove se, samo alegorijski, tekućinom, a ona nema udjela u formiranju djeteta.“

Napravljeni su snimci spermatozoida iz kojeg nastaje muško dijete, a i drugog iz kojeg nastaje žensko, kao što je moguće i spojiti u epruvetama spermatozoid i jajnu ćeliju.

Poznato je da je Kur'ani-kerim još ranije ustvrdio ovu činjenicu, rekavši:

„i da On par, muško i žensko, stvara od kapi sjemena kad se izbací.“¹¹

Činjenicu utvrđenu i znanošću i Objavom, nije dozvoljeno nipodaštavati znanstvenom pretpostavkom koju prenosi ahad hadis, u kojem prenosilac smatra da žensko dijete nastaje kada ženska tekućina nadvlada mušku.

Ahad hadis, zasigurno, slijedi iza kur'anskog teksta, znanstvene činjenice i historijskih dešavanja ili kao što malikije kažu iza prakse građana Medine, ili kategorične analogije kako smatraju hanefije.

To je ono na što sam želio ukazati!

Pa ako je tačno, od Allaha je, a ako je pogrešno, onda je izraz moje slabosti!

A oprostá, na početku i na kraju svega, tražim samo od Allaha, džellešánuhu.

¹¹ En-Nedžm, 45-46.

O PISCU

Šejh Muhamed El-Gazali rođen je decembra 1917. godine u jednom selu okruga Buhejra. Postao je hafiz Kur'ana u desetoj godini. Srednju islamsku (vjersku) školu završio je u Aleksandriji, a potom Fakultet usulu d-dina, odsjek da'wa i stekao naučne titule.

Šejh Muhamed el-Gazali je učio pred šejh dr. Muhamed Šeltutom, zatim pred dr. Muhamed Ebu Zehreom, dr. M. Jusuf Musaom i drugim, a družio se sa Imam Hasan Bennaom koji predstavlja najznačajnije ime dvadesetoga stoljeća u obnovi islamske misli. O svom prvom susretu sa rahmetli šehidom šejh Gazali kaže:

“Bilo je to za vrijeme mog školovanja u Aleksandriji. Iamo sam običaj učiti u džamiji Abdurrahman bin Hermez i jedne noći je jedan mladić održao kratki vaz okupljenim u džamiji. Komentarisao je hadise: ‘Bojte se Allaha u svakoj prilici’ i ‘Ophodi se prema ljudima na najbolji način’. Nakon tog vaza smo se upoznali i družili sve do njegove smrti 1949. godine.

Imam šehid Hasan el-Benna je 1945. godine napisao jedno pismo šejh Gazaliju u kojem hvali njegov članak objavljen u časopisu *"Ihvan"* i moli ga da nastavi pisati za dobro islama i muslimana. Od tog dana šehid Benna dao mu je nadimak Daija-Odgajatelj.

Šejh Muhammed el-Gazali je u svom burnom i u plodonosnom životu napisao (po našim saznanjima do 1990. godine) tridesetak vanredno korisnih i aktuelnih djela od kojih su mnoga prevedena na većinu jezika kojim govore muslimani. Sva su mu djela doživjela više izdanja, neka i desetke a od njih je i ovo djelo koje upravo imate u rukama. Pored toga objavio je na stotine članaka u svim značajnijim časopisima i novinama. Učestvovao je na svim većim islamskim konferencijama i redovno bio najtraženiji gost. Za njega biografi kažu: “Bio je branič islama svojim znanjem, mišlju, pisanjem i razgovorom. Prevodio je i govorio ono što je u našim mislima (našim) srcima. Bio je

zatvaran i prognan iz Egipta. Narod ga je volio i zbog njega su dva puta organizirane masovne demonstracije u cijelom Egiptu. Tim demonstracijama su uspjeli primorati vladine novine da mu se javno izvinu za svoje pisanje.”

Na bosanski jezik su mu prevedena do sada sljedeća djela (napomena priređivača ovog e-izdanja, 2009. god.):

1. Vjerovjesnikov sunnet, između šerijatskih pravnika i znanstvenika hadisa
2. Obnovi svoj život
3. Vjerovanje jednog muslimana
4. Tematski tefsir Kur’anskih sura

Šejh Muhammed el-Gazali je umro 9. marta 1996. god. u mjestu Dženadirijja kod Rijada, Saudijska Arabija. Pokopan je u Medini po vlastitoj želji.

